

Nr 180.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om explosiva varor; given Stockholms slott den 1 april 1949.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om explosiva varor.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Sammanfattning.

Förordningen den 18 maj 1928 angående explosiva varor skall enligt förslaget ersättas av en ny förordning. I denna har hänsyn tagits till utvecklingen på området. Vissa luckor i nu gällande bestämmelser ha utfyllts. Den nuvarande indelningen av de explosiva varorna i två klasser har ersatts dels av en indelning i fem huvudslag och dels av en indelning i fem transportklasser. Kommerskollegium skall upprätta och utfärda en systematisk förteckning över sådana explosiva varor, som få tillverkas och användas här i riket. Förteckningen skall lämna uppgift om vissa bestämmelser beträffande olika slag av explosiva varor. Tillstånd kräves i stort sett för all tillverkning av explosiva varor. Likaså kräves i princip tillstånd, i allmänhet av polismyndigheten i orten, för varje innehav av sådana varor. Undantag kommer dock att göras för bl. a. vissa pyrotekniska varor. Bestämmelserna om förvaring ha skärpts. I fråga om transportföreskrifterna ha såväl uppmjukningar som skärpningar genomförts. Förenklingar ha vidtagits, framför allt i fråga om det formella förfarandet i olika ärenden. En viss decentralisering har genomförts. Ett stort antal detaljbestämmelser samt

föreskrifter av rent teknisk natur ha utmönstrats ur förordningen. I stället får kommerskollegium befogenhet att utfärda kompletterande bestämmelser och tillämpningsföreskrifter. Kollegium äger enligt förslaget medgiva, att förordningens bestämmelser helt eller delvis icke skola vara tillämpliga på visst eller vissa varuslag. Länsstyrelserna få rätt att i individuella fall medgiva undantag från vissa föreskrifter. Den nya förordningen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1950.

Förslag

till

Förordning om explosiva varor.

Härigenom förordnas som följer.

1 KAP.

Inledande bestämmelser.

1 §.

Med explosiva varor förstås i denna förordning varor, som bestå av eller innehålla explosiva eller pyrotekniska ämnen.

Till explosiva varor hänföras ej explosiva luft- och gasblandningar, ej heller tändstickor.

Bestämmelserna i denna förordning skola icke gälla beträffande läkemedel och uteslutande för tillverkning därav avsedda varor, som innehålla eller bestå av explosiva ämnen; dock må kommerskollegium i den utsträckning som finnes påkallad föreskriva, att tillverkning annorstädes än å apotek av sådana läkemedel och varor samt transport av sistnämnda varor skola vara underkastade förordningens bestämmelser.

2 §.

Denna förordning skall allenast i den mån Kungl. Maj:t särskilt förordnar därom äga tillämpning på försvarets fabriker, verkstäder, forskningsanstalter och förråd samt kronan tillhöriga explosiva varor, som äro avsedda för försvarets behov. Vad i denna förordning stadgas om transport skall dock utan sådant särskilt förordnande gälla även explosiva varor som nyss nämnts, såvida icke transporten sker under ledning av militärbefäl eller annan av försvarsmyndighet förordnad person.

Beträffande ammunition och tändmedel, som avses i vapenförordningen, samt hagelpatroner och härför avsedda tändhattar skola bestämmelserna i 5 och 7 kapitlen av denna förordning äga tillämpning allenast på tillverkarens och handlandes befattning med sådana varor i och för rörelsen.

3 §.

1 mom. Explosiva varor indelas i denna förordning i följande huvudslag, nämligen

sprängämnen, såsom dynamit, nitrocellulosa, nitroglycerin och trotyl,
krut, såsom kanonkrut, gevärskrut och svartkrut,
ammunition, såsom hagel- och kulpatroner, patroner för slaktmasker samt laddade patron- och laddningshylsor, granater, bomber och minor,
tändmedel, såsom sprängkapslar, tändhattar och stubin, samt
pyrotekniska varor, såsom fyrverkeripjäser, icke explosiva brand- och rökbomber samt explosiva leksaker.

2 mom. Med hänsyn till den olika farligheten vid transport hänföras de explosiva varorna till transportklasserna A, B, C, D och E. De olika transportklasserna omfatta följande varuslag, nämligen

transportklass A knallkvicksilver, nitroglycerin och andra högkänsliga explosivämnen samt ammunition och tändmedel, som icke kunna anses transportsäkra,

transportklass B sprängkraftiga tändmedel i allmänhet, såsom sprängkapslar och detonerande stubin,

transportklass C dynamit, svartkrut samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga sprängämnen och krut,

transportklass D mindre känsliga sprängämnen, röksvagt krut, militär ammunition i allmänhet samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor, samt

transportklass E annan ammunition än ovan nämnts, icke sprängkraftiga tändmedel i allmänhet, såsom tändhattar och snabbstubin, samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor.

3 mom. Med militär explosiv vara förstås i denna förordning explosiv vara, som är avsedd uteslutande eller huvudsakligen för militärt ändamål.

4 §.

1 mom. Uppstår fråga, huruvida viss vara skall anses som explosiv, tillkommer det kommerskollegium att avgöra frågan.

Allenast sådana explosiva varor, som blivit av kommerskollegium godkända, må tillverkas eller innehavas inom riket eller dit införas. Utan hinder härav må dock varor, som icke godkänts, tillverkas eller införas i ringa myckenhet för anställande av försök enligt vad därom stadgas i 9, 12 och 54 §§.

Explosiv vara, för vilken åtgärder eller anordningar, som angivas i denna förordning eller med stöd därav utfärdade tillämpningsföreskrifter, icke kunna anses utgöra betryggande skydd mot explosion eller vars användning kan befaras medföra särskilda olägenheter ur ordningssynpunkt, må icke godkännas för tillverkning, innehav eller införsel.

2 mom. Då skäl äro därtill, äger kommerskollegium medgiva, att bestämmelserna i denna förordning helt eller delvis icke skola vara tillämpliga på viss explosiv vara.

3 mom. Med tillämpning av bestämmelserna i denna förordning avgör kommerskollegium till vilket huvudslag och till vilken transportklass explosiv vara är att hänföra samt, efter samråd med krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet, huruvida explosiv vara skall anses som militär explosiv vara.

4 mom. För explosiv varas godkännande eller hänförande till visst slag eller viss transportklass eller för medgivande att bestämmelserna i denna förordning helt eller delvis icke skola äga tillämpning på viss explosiv vara äger kommerskollegium meddela de villkor och föreskrifter, som finnas påkallade.

5 §.

Kommerskollegium skall utgiva en systematisk förteckning över samtliga explosiva varor, som godkänts enligt 4 § 1 mom. Förteckningen skall lämna uppgift om kollegii beslut beträffande olika slag av explosiva varor samt innehålla hänvisningar till de särskilda bestämmelser, som förekomma för vissa varuslag. Har kollegium meddelat föreskrift som i 1 § tredje stycket sägs, skall förteckningen innehålla uppgift jämväl därom.

6 §.

Varje med stöd av denna förordning meddelat tillstånd eller godkännande må av vederbörande myndighet ändras eller återkallas, om gällande bestämmelser icke iakttagas eller förutsättningarna för meddelandet av till-

ståndet eller godkännandet rubbats eller icke längre äro för handen, eller om det påkallas av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet eller andra förhållanden av synnerlig vikt.

Har myndighet ändrat eller återkallat tillstånd, beträffande vilket särskilt tillståndsbevis utfärdats, åligger det efter anmaning tillståndshavaren att till myndigheten ofördröjligen avlämna beviset.

2 KAP.

Om tillverkning.

7 §.

Med tillverkning av explosiv vara förstås i denna förordning varje förfarande, varigenom dylik vara framställs av icke explosiva ämnen eller förarbetas till annan explosiv vara. Till tillverkning hänföres dock icke klargöring av ammunitionseffekter, montering av tändmedel eller liknande åtgärd för explosiv varas färdigställande, därest den på grund av varans beskaffenhet samt sättet för varans transport och användning normalt företages i samband med förbrukningen.

Såsom fabriksmässig betecknas tillverkning, där flera än tre personer sysesättas.

8 §.

Då skäl äro därtill, äger kommerskollegium föreskriva, att explosiv vara må tillverkas allenast för visst eller vissa ändamål. Kollegium må ock helt förbjuda tillverkningsförfarande, som är förenat med särskild fara.

9 §.

Explosiv vara må icke i andra fall än i andra, tredje och fjärde styckena sägs tillverkas utan tillstånd av länsstyrelsen. Att för tillverkning av explosiv vara, som tillika är att hänföra till krigsmateriel, härjämte erfordras tillstånd av Kungl. Maj:t, framgår av bestämmelserna i förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Vid fabrik, som med vederbörligt tillstånd inrättats för tillverkning av visst eller vissa slag av explosiva varor, må utan särskilt tillstånd andra explosiva varor, även sådana som icke godkänts av kommerskollegium enligt 4 § 1 mom., försöksvis framställas i den omfattning, som erfordras för att bedöma varornas praktiska användbarhet. Försöksframställningen må dock icke avse varor av annat huvudslag än fabriksstillståndet omfattar, med mindre sprängämnesinspektionen medgivit detta. Försöksvis framställda varor må ej utlämnas från fabriken för annat ändamål än anställande av försök under fabriksföreståndares eller avdelningsföreståndares tillsyn och ansvar eller under kontroll som föreskrivits av sprängämnesinspektionen.

Å laboratorier vid rikets universitet, högskolor, andra statliga eller statsunderstödda forskningsanstalter, högre allmänna och tekniska läroverk samt liknande läroanstalter må utan tillstånd och utan att nedanstående bestämmelser i detta kapitel iakttagas under vederbörande lärares eller forskares ledning och ansvar explosiva varor, även icke godkända, framställas i den omfattning, som erfordras för laboratoriemässiga försök. Explosiv vara, som icke omedelbart förbrukas vid sådant försök, skall snarast oskadliggöras.

Envar som jämlikt bestämmelserna i vapenförordningen äger innehava hagel- eller annat jaktgevär eller sportgevär må utan tillstånd och utan att iakttaga föreskrifterna nedan i detta kapitel ladda ammunition till geväret för eget bruk.

10 §.

Tillstånd att tillverka explosiva varor må av länsstyrelsen meddelas den, som är behörig att idka fabriks- och hantverksrörelse i allmänhet och prövas lämplig att driva tillverkningen. Skall tillverkningen avse explosiv vara, som tillika är att hänföra till krigsmateriel, må länsstyrelsen icke bevilja tillstånd åt annan än den, som erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd enligt förordningen om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Där ej särskilda skäl föranleda till annat, skall ansökan om tillstånd till fabriksmässig tillverkning av länsstyrelsen på sökandens bekostnad kungöras i tidning i orten. Härvid skall utsättas viss tid, inom vilken erinringar mot ansökningen skola göras hos länsstyrelsen. Intill utgången av denna tid skall ett exemplar av erforderliga handlingar förvaras tillgängligt hos polismyndigheten i orten. Underrättelse härom skall intagas i kungörelsen. Beviljas sedermera tillstånd, skall detta beslut kungöras på samma sätt.

Länsstyrelsens tillstånd skall avse visst eller vissa slag av explosiva varor och skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga. Tillverkningstillstånd medför rätt att förvärva explosiva varor, som erfordras för tillverkningen.

Tillstånd att tillverka explosiva varor annorledes än fabriksmässigt må blott avse laddning av handvapenammunition och tillverkning av pyrotekniska varor.

11 §.

Tillverkning av explosiva varor skall förestås av en av länsstyrelsen godkänd föreståndare. Vid anläggning av större omfattning må särskilda föreståndare godkännas för olika avdelningar. För föreståndare skall finnas av länsstyrelsen godkänd vikarie, såvida icke länsstyrelsen med hänsyn till rörelsens ringa omfattning medgivit undantag härifrån.

Föreståndare är ansvarig för att rörelsen drives på behörigt sätt i tekniskt avseende samt att denna förordning och med stöd därav meddelade föreskrifter och beslut efterföljas. Han skall, då tillverkning av explosiv vara pågår, själv eller genom vikarie öva tillsyn över tillverkningen. Föreståndare vid fabrik eller vikarie, som vid förfall för föreståndaren inträtt i dennes ställe, skall hava sin bostad i närheten av fabriken, där ej länsstyrelsen medgivit annat.

Vid fabriksmässig tillverkning må ej annan godkännas såsom föreståndare eller vikarie än den, som äger erforderliga teoretiska kunskaper och praktisk erfarenhet i sådan tillverkning, som skall förekomma vid fabriken, samt i övrigt prövas lämplig. Såsom vikarie för föreståndare vid svartkrutbruk eller fabrik för tillverkning endast av blandningssprängämnen med låg känslighet må dock godkännas lämplig person med allenast praktisk erfarenhet.

Vid annan än fabriksmässig tillverkning må såsom föreståndare eller vikarie godkännas lämplig person, som äger praktisk erfarenhet i den tillverkning varom fråga är.

12 §.

Utän hinder av vad i 10 och 11 §§ stadgas må person, som äger erforderliga teoretiska insikter och i övrigt prövas lämplig, beviljas tillstånd att tillverka explosiva varor av visst eller vissa slag, även sådana som icke godkännts av kommerskollegium enligt 4 § 1 mom., försöksvis i uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte. Sådant tillstånd må ej avse tillverkning i större omfattning än som erfordras för att bedöma varornas praktiska användbarhet. Tillståndet skall förbindas med de villkor och före-

skrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga, och medför jämväl rätt att förvärva explosiva varor, som erfordras för tillverkningen. Tillverkad vara må icke utlämnas för annat ändamål än anställande av försök under kontroll, som föreskrivits av sprängämnesinspektionen.

13 §.

Tillverkning av explosiv vara må icke äga rum å plats, där tillverkningen kan medföra särskild fara för omgivningen.

Tillverkningsställe må ej vara beläget inom tätbebyggt område. Tillverkning av sprängämnen, krut, sprängladad ammunition eller sprängkraftiga tändmedel må ej bedrivas på mindre avstånd än 5 000 meter från område som nyss sagts, 500 meter från offentlig byggnad, station å till allmän trafik upplåten järnväg eller annans hus, vari människor bo eller eljest varaktigt uppehålla sig, eller 200 meter från allmän väg eller från järnväg eller farled, som är upplåten till allmän trafik, eller från gränsen till annans fasta egendom, såvida ej ägaren till egendomen annat medgivit.

Där tillverkningen är av mindre farlig beskaffenhet eller skall ske i ringa omfattning eller där eljest synnerliga skäl äro därtill, må länsstyrelsen medgiva undantag från bestämmelserna i andra stycket.

14 §.

Anläggning för tillverkning av explosiva varor skall vara så inrättad och rörelsen bedrivas så, att faran för omgivningen och de i rörelsen sysselsatta blir så ringa som möjligt. Härjämte skall tillses att erforderlig säkerhet vinnes för att explosiva varor icke åtkommas av obehöriga. Närmare bestämmelser i dessa ämnen samt erforderliga ordningsföreskrifter för tillverkningsställen utfärdas av kommerskollegium. Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur meddelas, skall kollegium samråda med byggnadsstyrelsen. Kan härvid i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

Tillverkare skall föra böcker om sitt innehav av explosiva varor i den utsträckning som kommerskollegium föreskriver. Sådan bok skall förvaras tio år från den dag sista anteckningen gjordes.

15 §.

Ej må tillverkning av explosiva varor påbörjas förrän vid avsyning, som länsstyrelsen låtit verkställa, befunnits, att tillverknings- och förvaringslokaler samt övriga anordningar och förhållanden överensstämma med gällande föreskrifter och länsstyrelsens tillstånd. Konstateras någon avvikelse, skall rättelse vidtagas och därefter förnyad avsyning ske.

16 §.

Från vad länsstyrelse föreskrivit i beslut om tillstånd till tillverkning av explosiva varor äger sprängämnesinspektionen medgiva avvikelse, då fråga är om utbyte av maskiner eller ändring av tillverkningsmetod eller sådan ändring av byggnad, som icke utgör nybyggnad, samt utbytet eller ändringen icke medför ökad fara. Om sådant medgivande skall inspektionen underrätta länsstyrelsen.

17 §.

Vill tillverkare icke vidare utnyttja honom medgiven rätt att tillverka explosiv vara, skall han göra anmälan därom till länsstyrelsen, som har att återkalla det meddelade tillståndet.

Har vid fabrik eller annat tillverkningsställe tillverkningen av explosiva varor icke igångsatts inom ett år efter avsyningen eller har tillverkningen varit helt inställd under längre tid i följd än ett år eller under större delen

av de senaste två kalenderåren, skall tillståndshavaren göra anmälan därom till länsstyrelsen. Där ej särskilda förhållanden till annat föranleda, skall länsstyrelsen återkalla tillverkningstillståndet eller föreskriva, att tillverkningen icke må börja eller återupptagas förrän vid förnyad avsyning konstaterats, att tillverknings- och förvaringslokaler samt övriga anordningar och förhållanden överensstämma med gällande föreskrifter och länsstyrelsens beslut.

18 §.

Övergår tillverkningsställe till ny innehavare och vill denne fortsätta rörelsen, skall han inom en månad göra ansökan därom hos länsstyrelsen. I avvaktan på länsstyrelsens beslut må rörelsen fortsättas under godkänd föreståndares eller vikaries ledning.

Har tillverkare avlidit eller råkat i konkurs, må utan hinder därav rörelsen fortsättas för dödsboets eller konkursboets räkning under längst ett år från dödsfallet eller första borgenärssammanträdet i konkursen, under förutsättning att anmälan göres till länsstyrelsen inom en månad från nämnda tidpunkt och rörelsen förestås av godkänd föreståndare.

3 KAP.

Förpackning och märkning.

19 §.

Explosiv vara skall, då den såsom färdig handelsvara utlämnas från tillverkningsställe eller från handelsrörelse, vara förpackad på ett ändamålsenligt och betryggande sätt.

I samma kärl eller låda må icke packas flera slag av explosiva varor, såvida ej kommerskollegium beträffande ifrågavarande varuslag medgivit sampackning. Utan kollegii medgivande må ej i kärl eller låda, som innehåller explosiv vara, inrymmas annat föremål, som icke erfordras för varans förpackning.

Där ej kommerskollegium medgivit annat, skall ytterförpackning vara märkt så, att varans egenskap av explosiv vara samt transportklass tydligt framgå.

20 §.

Det ankommer på kommerskollegium att utfärda de ytterligare föreskrifter angående förpackning och märkning av explosiva varor, som finnas erforderliga.

4 KAP.

Om handel.

21 §.

Handel med explosiva varor må icke bedrivas av annan än den, som erhållit tillstånd därtill av länsstyrelsen. Tillståndet skall avse visst eller vissa slag eller huvudslag av explosiva varor eller ock dylika varor i allmänhet och skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

Utän hinder av vad i första stycket sägs må den, som innehar tillstånd att tillverka explosiv vara av visst slag, idka handel med sådan vara av egen eller annans tillverkning från tillverkningsstället eller från upplagsmagasin, som

han jämlikt 45 § erhållit tillstånd att anordna för ändamålet. Behörig tillverkare av sprängämnen, krut eller ammunition må från plats som nyss sagts utan särskilt tillstånd idka handel jämväl med tändmedel.

22 §.

Tillstånd till handel med explosiva varor må meddelas allenast där behov av rörelsen föreligger. Utan behovsprövning må dock behörig vapenhandlare beviljas tillstånd att idka handel med ammunition till vapen, som han äger sälja.

Ej må tillstånd meddelas annan än den, som är behörig att idka handel i allmänhet och prövas lämplig att driva rörelsen. Skall bolag eller förening utöva rörelsen, skall denna förestås av en av länsstyrelsen godkänd föreståndare som är ansvarig för verksamhetens behöriga utövande. Vid förfall för tillståndshavare eller föreståndare må i dennes ställe rörelsen förestås av en av länsstyrelsen godkänd vikarie. Föreståndare och vikarie skola uppfylla de för tillståndshavare föreskrivna villkoren.

23 §.

Den som erhållit tillstånd att idka handel med explosiva varor må icke påbörja rörelsen förrän vid avsyning, som länsstyrelsen låtit verkställa, befunnits, att handels- och förvaringslokaler äro belägna och inrättade i överensstämmelse med gällande föreskrifter och länsstyrelsens beslut. Konstateras någon avvikelse, skall rättelse vidtagas och därefter förnyad avsyning ske.

24 §.

I samband med handel må explosiv vara överlåtas allenast till den, som äger innehava densamma. Till annan än behörig tillverkare eller behörig handlande må icke överlåtas större myckenhet än förvärvaren enligt företett tillståndsbevis eller utan tillstånd äger förvärva eller på en gång innehava.

Handlande skall föra inköps- och försäljningsbok samt anteckna gjord överlåtelse å förvärvares tillståndsbevis i den utsträckning och enligt de närmare föreskrifter, som kommerskollegium fastställer. Beträffande anteckning å tillståndsbevis om överlåtelse av ammunition och tändmedel, som avses i vapenförordningen, skall iakttagas vad i nämnda förordning sägs. Inköps- och försäljningsbok skall förvaras tio år från den dag sista anteckningen gjordes.

Ej må sprängämnen, krut eller sprängkraftiga tändmedel utlämnas till ombud, som icke fyllt aderton år. Då förhållandena giva anledning därtill, skall utlämnande av explosiv vara vägras, med mindre mottagaren legitimerar sig på tillfredsställande sätt och lämnar kvitto å den mottagna varan samt, där han uppträder såsom ombud för annan, företer vederbörlig fullmakt.

25 §.

Vill någon, som erhållit tillstånd att idka handel med explosiva varor, icke vidare driva sådan rörelse, skall han göra anmälan till länsstyrelsen, som har att återkalla tillståndet.

Har handlande som i första stycket sägs överlåtit rörelsen eller avlidit eller råkat i konkurs, skall i fråga om rörelsens fortsatta bedrivande vad i 18 § stadgas äga motsvarande tillämpning; dock vare i fall som angives i andra stycket av nämnda paragraf godkänd vikarie likställd med godkänd föreståndare.

5 KAP.

Om innehav, förvärv och förvaring.

Allmänna bestämmelser.

26 §.

Explosiv vara må innehavas allenast av den, som erhållit tillstånd därtill i den ordning som sägs i detta kapitel.

Vad i första stycket stadgas äger icke tillämpning på sprängämnesinspektionen eller polismyndighet eller på den, som är berättigad att tillverka eller på grund av tillverkningstillstånd förvärva den vara varom fråga är eller att idka handel därmed, eller på arbetstagare i fall som avses i 28 §.

Att undantag från bestämmelsen i första stycket må medgivas av kommerskollegium beträffande viss explosiv vara framgår av 4 § 2 mom. Där ej annat angivits i tillståndsbeviset, innefattar tillstånd att innehava explosiv vara rätt att förvärva varan allenast från den som äger idka handel därmed.

Den som på grund av tillstånd eller eljest behörigen innehar explosiv vara må överlåta densamma allenast till den, som är berättigad att förvärva varan från honom.

27 §.

Ej må tillstånd att innehava explosiv vara meddelas annan än den, som kan antagas komma att handhava varan med nödig aktsamhet och icke missbruka densamma.

Tillstånd att innehava sprängämnen, annat krut än jaktkrut eller sprängkraftiga tändmedel må meddelas allenast i fall där behov av varan i sökandens rörelse eller verksamhet föreligger.

Förråd av explosiva varor, som bolag eller förening erhållit tillstånd att innehava, skall förestås av en av tillståndsmyndigheten godkänd föreståndare, som är ansvarig för de explosiva varornas vård och användning. Vid förfall för tillståndshavare eller föreståndare må i dennes ställe förrådet förestås av en av tillståndsmyndigheten godkänd vikarie. Föreståndare och vikarie skola uppfylla de för tillståndshavare föreskrivna villkoren.

28 §.

Där så erfordras för utförande av visst arbete, må arbetsgivare överlämna explosiv vara till arbetstagare att av denne på eget ansvar innehavas för arbetsgivarens räkning, under förutsättning att arbetstagaren fyllt aderton år och kan antagas komma att handhava varan med nödig aktsamhet och icke missbruka densamma.

Större myckenhet må icke på en gång utlämnas än som beräknas motsvara arbetstagarens dagsförbrukning, såvida icke särskilda förhållanden nödvändiggöra större tilldelning. Arbetsgivaren skall tillse, att arbetstagaren har möjlighet att förvara de explosiva varorna i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel.

Om utlämnade myckenheter explosiv vara skall arbetsgivaren föra anteckningar enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av kommerskollegium. Sådana anteckningar skola förvaras under två år.

29 §.

Militär explosiv vara må med de undantag, som kommerskollegium efter samråd med krigsmaterielinspektionen bestämmer, icke förvärvas eller innehavas av annan än kronan eller den, som erhållit tillstånd att tillverka sådan vara.

30 §.

Är någon, som behörigen kommit i besittning av explosiv vara, icke längre berättigad att innehava densamma, skall han ofördröjligen oskadliggöra varan eller överlåta densamma till någon, som är berättigad att förvarva varan från honom, eller överlämna den till polismyndigheten i orten för oskadliggörande. Då särskilda skäl äro därtill, må polismyndigheten medgiva anstånd med åtgärd som nu sagts.

Kommer någon i besittning av explosiv vara utan att äga behörighet att innehava densamma, skall han göra anmälan därom till polismyndigheten i orten. Denna har att förordna hur med varan skall förfaras.

31 §.

Envar som innehar explosiv vara är skyldig förvara och handhava varan så, att det föreligger tillfredsställande säkerhet för att den ej åtkommes av obehörig eller vållar skada genom antändning eller explosion.

Förråd av explosiv vara skall vara beläget på betryggande avstånd från annat förråd av sådan vara.

Olika slag av explosiva varor må med iakttagande av nödig försiktighet förvaras i samma förvaringsrum, såvida icke kommerskollegium beträffande särskilda varuslag meddelat förbud mot samförvaring.

32 §.

Under iakttagande av vad nedan i detta kapitel stadgas om olika slag av förråd, nämligen förbrukningsförråd (mindre och större), kringföringsförråd, handförråd å arbetsplats, handelsförråd samt förråd i fabriks- och upplagsmagasin, har kommerskollegium att utfärda ordningsföreskrifter beträffande förvaringen av explosiva varor samt närmare bestämmelser om hur förvaringsrum för förråden skola vara belägna och beskaffade.

Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur utfärdas, skall kommerskollegium samråda med byggnadsstyrelsen. Kan härvid i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

33 §.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen medgiva undantag från denna förordnings bestämmelser om förvaringsrums belägenhet och beskaffenhet ävensom från kommerskollegii föreskrifter härutinnan. Sådant medgivande må förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

34 §.

Vad i detta kapitel stadgas om sprängämnen skall äga tillämpning jämväl beträffande presskroppar av sprängämnen och annan dylik ammunition.

Mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

35 §.

Vill förbrukare samtidigt på samma ställe innehava högst 5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar (mindre förbrukningsförråd av sådana varor), har han att ansöka om tillstånd därtill hos polismyndigheten i den ort, där varan skall förvaras. Polismyndighet äger förordna polisman att mottaga sådan ansökan och utlämna tillståndsbevis.

Använder sökande yrkesmässigt sprängämnen och giver förbrukningens storlek skälig anledning därtill eller föreligga eljest särskilda skäl, äger polismyndigheten förordna, att bestämmelserna angående större förbrukningsförråd skola äga tillämpning.

36 §.

Tillstånd att innehava mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel må icke meddelas för längre tid än tre år. Då tillstånd beviljas, skall polismyndigheten angiva den största myckenhet av varje varuslag, som må på en gång innehavas, ävensom den myckenhet som sammanlagt må förvärfvas årligen eller under den tid tillståndet gäller. I övrigt skola meddelas de föreskrifter och villkor, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

37 §.

Mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel skall ligga på betryggande avstånd från byggnad, som bebos av annan än den som är ansvarig för förrådet och hans familj, samt från andra ställen, där människor varaktigt uppehålla sig eller där mycket folk plägar komma tillsammans, ävensom från allmänt trafikerad väg, gata, järnväg och farled. Tillfälligt undantag härifrån må dock medgivas, där detta prövas erforderligt för sprängningsarbete inom tätbebyggt område.

Större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

38 §.

Större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel må omfatta högst 60 kilogram sprängämnen och krut samt 3 kilogram sprängkraftiga tändmedel, därav högst 1 200 sprängkapslar.

Har förbrukare behov av att samtidigt på samma ställe förvara större myckenhet sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel än i första stycket sägs och äro omständigheterna sådana, att det icke skäligen kan krävas, att upplagsmagasin anordnas, äger tillståndsmyndigheten medgiva, att ovan angivna myckenheter må överskridas under förutsättning att förrådet fördelas på flera förvaringsrum, belägna på betryggande avstånd från varandra och inrymmande vart och ett högst de i första stycket angivna myckenheterna.

Beträffande belägenheten av större förbrukningsförråd skola i övrigt bestämmelserna i 37 § äga motsvarande tillämpning.

39 §.

1 mom. Tillstånd att innehava större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel meddelas av polismyndigheten i den ort, där förrådet skall förvaras, såvida förrådet skall vara inrymt i förvaringspersedel, som tillverkats under sprängämnesinspektionens kontroll.

I fall som i första stycket avses må tillstånd icke meddelas för längre tid än tre år. Är fråga om stationärt förråd, må dock efter besiktning giltighetstiden för tillståndet utsträckas till fem år.

Då tillstånd beviljas, skall polismyndigheten angiva den största myckenhet av varje varuslag, som må på en gång innehavas. Om skäl äro därtill, skall jämväl föreskrivas att endast viss begränsad myckenhet sammanlagt må förvärfvas årligen eller under den tid tillståndet gäller. I övrigt skall polismyndigheten meddela de föreskrifter och villkor, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

2 mom. Skall större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel förvaras i annat förvaringsrum än i 1 mom. sägs, ankommer det på länsstyrelsen att meddela tillstånd. Härvid skola bestämmelserna i 1 mom. tredje stycket äga motsvarande tillämpning.

Tillstånd må av länsstyrelse meddelas att gälla tills vidare under förut-

sättning att förvaringsrummets beskaffenhet är likvärdig med den som föreskrives för upplagsmagasin.

Ej må explosiva varor inläggas i förvaringsrum varom i detta moment är fråga förrän vid avsyning, som länsstyrelsen låtit verkställa, befunnits, att förvaringsrummet är inrättat i överensstämmelse med länsstyrelsens tillståndsbeslut. Konstateras någon avvikelse, skall rättelse vidtagas och där- efter förnyad avsyning ske.

Kringföringsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

40 §.

1 mom. Vill någon, som utför sprängningsarbeten å skilda orter, medföra mindre eller större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel utan att i varje särskilt fall inhämta tillstånd enligt bestämmelserna i 35 eller 39 §, har han att hos länsstyrelsen ansöka om tillstånd att innehava kringföringsförråd av sådana varor.

Kringföringsförråd må icke förvaras inom tätbebyggt område.

Tillstånd att innehava förråd varom här är fråga skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

2 mom. Vill någon, som har att utföra sprängningsarbete i farled eller liknande arbete, ombord å fartyg medföra för ändamålet erforderliga explosiva varor, skall vad i 1 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

Handförråd å arbetsplats av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

41 §.

Under arbetsuppehåll på arbetsplats må handförråd om högst 5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar tillfälligt förvaras annorstädes än i det förvaringsrum, varifrån det uttagits, om det på grund av arbetsplatsens avlägsna belägenhet skulle vara förenat med avsevärda olägenheter att återställa handförrådet. Härvid skall dock iakttagas att förvaringsplatsen ligger på betryggande avstånd från byggnader, ställen och kommunikationsleder, som i 37 § avses.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger polismyndigheten i orten medgiva, att även större handförråd än i första stycket avses må förvaras på sätt där anges. Sådant medgivande skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

Förbrukningsförråd av ammunition, icke sprängkraftiga tändmedel och pyrotekniska varor.

42 §.

Vill förbrukare innehava ammunition, icke sprängkraftiga tändmedel eller pyrotekniska varor, har han att inhämta tillstånd därtill av polismyndigheten i orten. Då sådant tillstånd beviljas, skall polismyndigheten meddela de villkor och föreskrifter beträffande varumängd, förvaringsrum och andra förhållanden, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

Handelsförråd.

43 §.

Handelsförråd må innehålla högst 60 kilogram sprängämnen och krut, 10 kilogram sprängkraftiga tändmedel samt 100 kilogram pyrotekniska varor ävensom ammunition och icke sprängkraftiga tändmedel till de myckenheter, som länsstyrelsen i varje särskilt fall föreskriver.

Handelsförråd må anordnas inom tätbebyggt område allenast under förutsättning att det erfordras för att tillgodose handelsns behov och att förvaringen kan ordnas på ett ur säkerhetssynpunkt nöjaktigt sätt.

Handelsförråd av sprängämnen, krut eller sprängkraftiga tändmedel skall vara beläget på betryggande avstånd från kyrka, biograf eller annan större samlingslokal samt i övrigt förlagt och anordnat så, att mera omfattande skadeverkningar av en explosion förebyggas.

Fabriks- och upplagsmagasin.

44 §.

Beträffande magasin beläget i anslutning till tillverkningsställe som i 2 kapitlet avses (fabriksmagasin) skola bestämmelserna i 2 kapitlet i tillämpliga delar gälla. Där ej synnerliga skäl föranleda till annat, må länsstyrelsen icke medgiva, att större myckenhet explosiva varor än 50 000 kilogram inrymmes i sådant magasin. I fråga om ammunition skall härvid inräknas endast vikten av explosiva och pyrotekniska ämnen.

45 §.

Vill tillverkare som avses i 2 kapitlet förvara explosiva varor annorstädes än i anslutning till tillverkningsstället eller vill handlande eller förbrukare samtidigt på samma ställe innehava större myckenhet explosiva varor än som må förvaras i handelsförråd eller förbrukningsförråd, skall han hos länsstyrelsen i det län, där varorna skola förvaras, ansöka om tillstånd att anordna upplagsmagasin.

Upplagsmagasin må icke vara beläget å plats, där det kan medföra särskild fara för omgivningen.

Magasin varom här är fråga må icke ligga inom tätbebyggt område. Skall sådant magasin inrymma sprängämnen, krut, sprängladdad ammunition eller sprängkraftiga tändmedel, skall det ligga på betryggande avstånd från bostäder och andra ställen, där människor varaktigt uppehålla sig eller där mycket folk plägar komma tillsammans, ävensom från allmänt trafikerad väg, gata, järnväg och farled.

46 §.

Då tillstånd att anordna upplagsmagasin beviljas, skall länsstyrelsen meddela de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga. Endast om synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen medgiva, att större myckenhet explosiva varor än 25 000 kilogram inrymmes i samma magasin. I fråga om ammunition skall härvid inräknas endast vikten av explosiva och pyrotekniska ämnen.

Beträffande upplagsmagasin skall i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i 10 § andra stycket, 14 § andra stycket samt 15—17 §§ stadgas.

6 KAP.

Om transport.

47 §.

Med transport av explosiv vara avses varje förflyttning av sådan vara mellan tillverknings-, försäljnings-, förvarings- och förbrukningsställen med undantag av förflyttning inom fabriksområde för tillverkning av sådan vara eller inom gruva, stenbrott eller annat dylikt förbrukningsställe eller mel-

lan förvarings- och förbrukningsställen, som äro belägna på samma fastighet eller eljest i anslutning till varandra. Förflyttning på allmän väg räknas dock städse som transport.

48 §.

Explosiv vara skall vid transport vara förpackad och märkt på sätt kommerskollegium föreskrivit. Den skall behandlas med nödig försiktighet.

Ikke färdig handelsvara må ej transporteras utan tillstånd av länsstyrelsen i det län, varifrån transporten utgår. Sådant tillstånd skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas påkallade.

49 §.

Till transportklass A hänförlig vara må ikke transporteras utanför ställe, där varan tillverkats, eller utanför förbrukningsställe, där varan färdigställt för användning, såvida ikke länsstyrelsen i det län, varifrån transporten utgår, lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

Explosiv vara tillhörande transportklass B, C eller D må transporteras endast under iakttagande av de särskilda föreskrifter, som finnas meddelade för transport av vara av ifrågavarande transportklass.

Explosiv vara, som upptagits i transportklass E, må transporteras utan iakttagande av andra föreskrifter än som i 48 § angivas.

50 §.

1 mom. Explosiv vara, som tillhör transportklass B, C eller D, skall transporteras under tillsyn av behörig person, som har att svara för att gällande transportbestämmelser iakttagas och att varan å bestämmelseorten eller å etappställe överlämnas till adressaten eller annan behörig mottagare. Varan skall åtföljas av följesedel, till vilken formulär fastställes av kommerskollegium.

2 mom. Behöriga att för transport mottaga vara som i 1 mom. sägs och att öva tillsyn över transport av sådan vara äro

- a) den som erhållit särskilt tillstånd därtill,
- b) den som är behörig att innehava varan samt godkänd föreståndare och godkänd vikarie för honom,
- c) vid järnvägstransport stationsföreståndare, tågklarare och tågchefhavare samt av dem beordrad järnvägspersonal,
- d) vid transport med motorfordon i linjetrafik för godsbefordran förfaren, samt
- e) vid transport med fartyg redare, befälhavare och av dem beordrad befälspersonal samt av hamnmyndighet förordnad person.

Tillstånd som under a) sägs må meddelas den, som kan antagas äga nödig insikt i fråga om explosiva varors handhavande och som i övrigt prövas lämplig. Bolag eller förening må beviljas dylikt tillstånd, under förutsättning att person, som fyller nyss angivna villkor, samtidigt godkännes såsom föreståndare för verksamheten. Tillstånd och godkännande som nu sagts meddelas av länsstyrelsen. Är fråga om enstaka transport, må tillstånd för enskild person beviljas jämväl av polismyndigheten i orten.

3 mom. Möter vid transport av explosiv vara, som i denna paragraf avses, hinder för att varan överlämnas till adressat eller annan som är behörig mottaga densamma och kan varan ikke återställas till avsändaren eller för varuägarens räkning inläggas i förvaringsrum, som i 5 kapitlet sägs, eller ställas under betryggande bevakning, skall anmälan göras till polismyndigheten i orten, som förordnar hur med varan skall förfaras.

51 §.

Det ankommer på kommerskollegium att utfärda föreskrifter om de myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D, som må försändas med olika slag av transportmedel. Kollegium har därjämte att föreskriva vad som skall iakttagas vid och i anslutning till transport av nyssnämnda varor. Innan föreskrifter utfärdas rörande transport till lands, skall kollegium samråda med järnvägsstyrelsen och, i ärenden som beröra den yrkesmässiga automobiltrafiken för godsbefordran, jämväl statens biltrafiknämnd. Kan i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande.

52 §.

Då synnerliga skäl äro därtill, äger länsstyrelsen i det län, varifrån transport utgår, att för särskilt fall medgiva undantag från bestämmelserna i 48 § första stycket första punkten och 50 § 1 mom. samt från de transportföreskrifter, som meddelats av kommerskollegium. Sådant medgivande må förbindas med de villkor och föreskrifter, som finnas erforderliga.

Bestämmelserna ovan i detta kapitel och med stöd därav meddelade föreskrifter äga icke tillämpning, då behörig innehavare av handvapenammunition själv medför högst 50 kilogram dylik vara.

53 §.

Utöver bestämmelserna i denna förordning och med stöd därav meddelade föreskrifter skall beträffande järnvägstransport av explosiva varor gälla vad därom stadgas i gällande järnvägstrafikstadga och vederbörande taxa.

I trafik till och från länder, som äro anslutna till internationella fördraget om godsbefordring å järnväg, skola fördragets föreskrifter lända till efterrättelse.

I fråga om befordran av explosiva varor med allmänna posten och med luftfartyg skall gälla vad därom är särskilt stadgat.

7 KAP.

Om import.

54 §.

1 mom. Explosiv vara, som icke godkänts av kommerskollegium enligt 4 § 1 mom., må införas till riket allenast efter särskilt tillstånd av kollegium. Sådant tillstånd, som jämväl medför rätt att innehava varan, må icke beviljas för annat ändamål än anställande av försök och må blott avse ringa myckenhet. Då tillstånd lämnas, skall kollegium meddela de säkerhetsföreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

2 mom. Tillverkare och handlande äro oförhindrade enligt denna förordning att till riket införa sådana explosiva varor, som de erhållit tillstånd att tillverka eller med vilka de äga rätt att idka handel. I övrigt må godkänd explosiv vara icke införas utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen i det län, där varan skall förvaras. Sådant tillstånd, som jämväl medför rätt att innehava varan, må icke meddelas annan än den, som uppfyller de i 27 § föreskrivna villkoren. Införseltillstånd skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

8 KAP.

Vissa särskilda bestämmelser.

55 §.

Den allmänna tillsynen över efterlevnaden av gällande bestämmelser om explosiva varor utövas av länsstyrelserna med biträde av underlydande polismyndigheter.

Sprängämnesinspektionen skall lämna dessa myndigheter erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av bestämmelserna. Därjämte åligger det inspektionen att medverka i tillsynen över bestämmelsernas efterlevnad, särskilt i vad avser tillverkning av explosiva varor, samt att öva kontroll över tillverkningen av dels flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel och dels dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor.

När helst det av tillsynsmyndighet som avses i första eller andra stycket påfordras äger myndigheten vinna tillträde till lokal, där explosiv vara tillverkas, förvaras eller hålles till salu, samt till ställe, där sådan vara förbrukas. Tillsynsmyndighet är vidare berättigad att erhålla de upplysningar och de prov å varor och materialier, vilka myndigheten anser sig behöva för sin tillsyn, samt att taga del av böcker och anteckningar, som föras på grund av föreskrift i denna förordning.

Sprängämnesinspektionen äger ock när helst inspektionen det påfordrar vinna tillträde till lokal, där i andra stycket nämnda förvaringspersedlar och dörrar tillverkas.

56 §.

Inträffar explosion i tillverknings- eller förvaringsrum eller vid transport av explosiv vara eller förorsakas genom explosion i samband med användning av explosiv vara mera betydande person- eller egendomsskada, skall anmälan därom ofördröjligen göras till polismyndigheten i orten. Intill dess polis kommit tillstädes, skall såvitt möjligt allt lämnas orubbat på explosionsplatsen.

Polismyndigheten skall verkställa den utredning och vidtagna de åtgärder, som betingas av omständigheterna. Om det icke finnes uppenbart betydelsefullt att så sker, skall polismyndigheten vidarebefordra anmälan till sprängämnesinspektionen. I samband därmed skall upplysning lämnas om vidtagna åtgärder och i förekommande fall protokoll över verkställd utredning översändas.

Har explosiv vara, som kan vålla skada om den kommer i barns eller annan obehörigs hand, stulits eller har sådan vara på annat sätt förkommit utan att kunna återfinnas vid omedelbart verkställda efterforskningar, skall ock anmälan ofördröjligen göras till polismyndigheten i orten.

57 §.

Hos länsstyrelse skall i lämplig form föras register över samtliga av länsstyrelsen enligt denna förordning meddelade tillstånd och godkännanden.

Hos polismyndighet skall på samma sätt föras register över *dels* i första stycket avsedda, av länsstyrelsen meddelade beslut, som angå polismyndighetens förvaltningsområde, och *dels* av polismyndigheten enligt denna förordning meddelade tillstånd och godkännanden.

I register skall anteckning göras om sådana förhållanden som äro av betydelse för tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om explosiva varor.

58 §.

1 mom. I samtliga ärenden enligt denna förordning, för vilkas avgörande tekniska synpunkter ha betydelse, skall den beslutande myndigheten, där ej särskilda skäl föranleda till annat, inhämta yttrande från sprängämnesinspektionen. Polismyndighet är dock skyldig att höra inspektionen endast om förhållandena i det enskilda fallet giva särskild anledning därtill.

I ärenden, där kännedom kräves om någons personliga egenskaper eller lämplighet, skall yttrande inhämtas från polismyndigheten i den ort, där vederbörande har sitt hemvist, såvida icke av särskilda skäl sådant yttrande icke finnes erforderligt.

Då vid ärendes avgörande hänsyn bör tagas till ordnings- och säkerhets-synpunkter, skall polismyndigheten i orten höras, såvida icke av särskild anledning sådant yttrande ej är påkallat. Då brandskyddssynpunkter föranleda därtill, skall brandchefen i orten beredas tillfälle att yttra sig.

I övrigt skall i ärenden varom här är fråga yttrande inhämtas från berörda myndigheter i den utsträckning så prövas erforderligt.

2 mom. Där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, skall avsyning av fabrik förrättas av sprängämnesinspektionen i samråd med polismyndigheten och brandchefen i orten.

Avsyning av annan anläggning än i första stycket sägs skall verkställas av polismyndigheten i orten i samråd med brandchefen därstädes, såvida icke länsstyrelsen på grund av särskilda skäl förordnar, att avsyningen skall verkställas i annan ordning.

Vid avsyning skall sökanden eller ombud för denne beredas tillfälle att närvara.

3 mom. Kostnaderna för avsyning eller för sådan besiktning, som myndighet har att förrätta eller finner erforderlig för meddelande av beslut eller avgivande av yttrande, skola bestridas av sökanden enligt de närmare bestämmelser, som kommerskollegium meddelar.

59 §.

Utöver vad förut sagts skall kommerskollegium meddela de föreskrifter och anvisningar beträffande tillämpningen av denna förordning, som finnas påkallade.

Det åligger vidare kollegium att i erforderlig utsträckning fastställa formulär till ansökningsblanketter, tillståndsbevis m. m.

60 §.

Polismyndighets beslut må överklagas hos länsstyrelsen sist å trettionde dagen efter det klaganden erhöi del av beslutet.

Över länsstyrelsens beslut må klagan föras hos Kungl. Maj:t genom besvär, som skola hava inkommit till handelsdepartementet inom tid som i första stycket sägs.

Beträffande klagan över sprängämnesinspektionens eller kommerskollegii beslut gäller vad därom är stadgat i vederbörande instruktioner.

Beslut som nu nämnts lända till efterrättelse utan hinder av besvär, intill dess annorlunda förordnas.

9 KAP.

Ansvarsbestämmelser m. m.

61 §.

1 mom. Tillverkar någon eller idkar handel med explosiv vara eller innehar eller förvärvar någon eljest sådan vara utan att vara berättigad därtill, eller

innehar eller förvärvar någon större myckenhet explosiv vara än vad i varje särskilt fall är medgivet, eller

överlåtes explosiv vara i strid mot bestämmelse i 24 § första stycket, straffes med dagsböter eller fängelse.

Vara, som obehörigen tillverkats, innehaves eller förvärvats, skall förklaras förverkad till kronan. Har förseelsen skett av förbiseende eller äro eljest särskilda skäl därtill, äger rätten pröva, huruvida varan skall vara förverkad. Finnes varan ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

2 mom. Inför någon till riket explosiv vara, där enligt 54 § tillstånd härtill erfordras, utan att hava erhållit sådant tillstånd, straffes med dagsböter eller fängelse, och skall den olovligen införda varan förklaras förverkad till kronan. Finnes varan ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Lika med olovlig införsel anses försök därtill.

3 mom. Bryter tillverkare eller föreståndare för tillverkning eller vikarie för honom mot bestämmelse, som meddelats med stöd av 8 §, eller

transporterar någon explosiv vara, hänförlig till transportklass A, utanför tillverknings- eller förbrukningsställe utan vederbörligt tillstånd eller utan att iakttaga de för transporten meddelade villkoren eller föreskrifterna, straffes med dagsböter.

Beträffande varor, som obehörigen tillverkats eller transporterats, skall vad i 1 mom. sista stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

4 mom. Underlåter innehavare av tillståndsbevis att, efter vad i 6 § andra stycket sägs, avlämna beviset, eller

åsidosättes vad i 9 § tredje stycket sista punkten stadgas eller bestämmelse i 11 eller 17 § eller vad i 9 § andra stycket sista punkten eller 12 eller 14 § eller med stöd därav eller av 10 § tredje stycket föreskrivits, eller

uraktlåter tillverkare, handlande, föreståndare för tillverkning eller handelsrörelse eller vikarie för handlande eller föreståndare att iakttaga i 3 kap. eller med stöd därav meddelad föreskrift angående explosiv varas förpackning eller märkning, eller

åsidosättes föreskrift, som meddelats med stöd av 21 § första stycket, eller vad i 22 § andra stycket eller 24 § eller 25 § första stycket stadgas eller föreskrift, som meddelats med stöd av 24 § andra stycket, eller

förvarar någon å förvaringsställe större myckenhet explosiv vara än vad i varje särskilt fall är medgivet, eller förvarar någon explosiv vara å förvaringsställe, som icke är medgivet, eller

åsidosättes vad i 26 § tredje eller fjärde stycket, 27 § tredje stycket, 28 § första eller andra stycket eller 31 § första stycket stadgas eller i 28 § tredje stycket, 30, 40, 41 eller 46 § eller med stöd därav meddelad föreskrift eller vad med stöd av 31 § tredje stycket eller 32, 33, 36, 39 eller 42 § föreskrivits, eller

bryter någon mot bestämmelse i 50 § 1 eller 3 mom. eller mot vad i 48 § eller med stöd därav eller av 51 § eller 52 § första stycket föreskrivits eller mot föreskrift, som avses i 53 § andra stycket, eller

söker någon genom oriktig uppgift om varans beskaffenhet eller i annat

avseende eller genom att underlåta anmälan om varans beskaffenhet att få explosiv vara transporterad i strid mot bestämmelserna i 6 kap. eller föreskrift, som meddelats med stöd därav, eller

åsidosätter någon föreskrift, som med stöd av 54 § meddelats i samband med beviljande av införseltillstånd, eller

underlåter någon att göra anmälan som i 56 § sägs,

straffes med dagsböter.

5 mom. Beträdes någon i annat fall än ovan i denna paragraf sägs med vårdslöshet vid handhavande av explosiv vara,

straffes med dagsböter.

6 mom. Yppar någon, som har eller haft att utöva tillsyn eller kontroll jämligt 55 §, obehörigen affärs- eller driftförhållande, varom han under tillsynsverksamheten erhållit kännedom, eller begagnar han sig obehörigen av sådan kännedom,

straffes med dagsböter eller fängelse.

Förseelse som nu sagts må av allmän åklagare åtalas allenast efter an-
givelse av målsäganden.

7 mom. Är explosiv vara förverkad, vare ock emballage eller kärl, vari den förvaras, förverkat till kronan.

62 §.

Böter tillfalla kronan.

63 §.

Explosiv vara, som tagits i beslag, skall sättas under försegling av den, som verkställt beslaget, samt förvaras på sätt i 31 § föreskrives till dess genom lagakraftvunnen dom avgjorts, om varan skall anses förverkad. Om beslaget och de för varans förvaring vidtagna åtgärderna skall den, som verkställt beslaget, ofördröjligen göra anmälan till sprängämnesinspektionen eller polismyndigheten, som har att meddela erforderliga närmare föreskrifter om varans förvaring.

Explosiv vara, som genom lagakraftvunnen dom förklarats förverkad, skall försäljas på sätt länsstyrelsen bestämmer; länsstyrelsen må dock förordna att varan i stället skall oskadliggöras efter sprängämnesinspektionens eller polismyndighetens anvisning.

64 §.

Dömes någon för förseelse som i 61 § sägs eller har eljest högre rätt avgjort mål, vari sådan dom meddelats, och innehar den dömde tillstånd eller godkännande, som i denna förordning avses, skall åklagaren ofördröjligen om domen underrätta myndighet som meddelat tillståndet eller godkännandet. Enahanda underrättelseplikt åligger åklagaren, där någon övertygats om gärning som avses i nämnda paragraf men förklarats jämligt 5 kap. 5 § strafflagen ej kunna fällas till ansvar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1950.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 18 maj 1928 (nr 139) angående explosiva varor samt de särskilda stadganden, som innefatta ändring i eller tillägg till sistnämnda förordning.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i nya förordningen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Tillstånd, som med stöd av äldre förordning meddelats någon att tillverka eller driva handel med explosiv vara eller att innehava sådan vara i

upplagsmagasin, skall för tid tillståndet avser fortfarande äga giltighet under förutsättning att tillståndshavaren före den 1 januari 1950 till länsstyrelsen insänder gällande tillståndsbevis eller bestyrkt avskrift därav med anmälan att han önskar fortsätta rörelsen. Dock vare tillståndshavare pliktig att efter denna förordnings ikraftträdande i utövningen av sin rättighet iakttaga bestämmelserna i denna förordning och med stöd därav meddelade tillämpningsföreskrifter samt de särskilda villkor, som länsstyrelsen med stöd av de nya bestämmelserna kan finna skäligt föreskriva. Där synnerliga skäl äro därtill, må länsstyrelse efter ansökan medgiva, att tidigare gällande tillstånd under viss tid, högst fem år efter förordningens ikraftträdande, må utövas utan iakttagande av viss föreskrift i förordningen.

Explosiv vara, som före denna förordnings ikraftträdande blivit förpackad och märkt enligt då gällande föreskrifter, må innehavas, försäljas och transporteras jämväl efter förordningens ikraftträdande utan hinder av att förpackningen eller märkningen icke överensstämmer med de nya bestämmelserna. Sådan vara må dock icke försändas utan att transportklass finnes angiven å ytterförpackningen.

Beslut enligt denna förordning må meddelas jämväl före den 1 januari 1950, dock med verkan tidigast från och med nämnda dag.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 april 1949.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations- och inrikesdepartementen anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om ny *förordning om explosiva varor* och anför därvid följande.

Inledning.

Gällande förordning angående explosiva varor utfärdades den 18 maj 1928 (nr 139). Den har sedermera ändrats vid ett stort antal tillfällen. Därjämte ha vissa avvikelser från förordningen gjorts i kungörelse den 20 april 1945 (nr 126) om tillfällig inskränkning i rätten att sjöledes transportera explosiva varor samt i en tidsbegränsad kungörelse den 29 november 1940 (nr 965) med vissa bestämmelser rörande explosiva varor. Sistnämnda kungörelse har flera gånger förlängts, senast genom kungörelse den 19 november 1948 (nr 719) för tiden intill utgången av år 1949. Nämnas må dessutom, att Kungl. Maj:t i ett flertal fall meddelat dispens från tillämpning av särskilda bestämmelser i förordningen.

Inom statens organisationsnämnd (av år 1930) utarbetades i början av 1930-talet ett förslag, att länsstyrelserna skulle i viss utsträckning frigöras från sin befattning med ärenden angående explosiva varor. Förslaget avsåg, att ärenden rörande tillstånd att tillverka explosiva varor och att anlägga upplagsmagasin för sådana varor samt vissa därmed sammanhängande ärenden skulle överflyttas till kommerskollegium. Förslaget har emellertid icke blivit genomfört.

Under beredskapstiden i samband med andra världskriget uppmärksammades vissa brister i föreskrifterna beträffande explosiva varor. I anledning härav tillkallades i juli 1941 sakkunniga för att utreda frågan om åtgärder beträffande förvaring och innehav av explosiva varor. Med skrivelse den 22 december samma år överlämnade de sakkunniga en av vissa ritningar åtföljd promemoria med förslag till skärpta tekniska föreskrifter för förvaring och innehav av explosiva varor. Sedan yttranden i ärendet

inkommit från åtskilliga myndigheter, överlämnade de sakkunniga den 16 april 1942 förslag till vissa ändringar i promemorian. Den 8 maj 1942 förordnade Kungl. Maj:t, att promemorian i den av de sakkunniga reviderade avfattningen skulle för kännedom överlämnas till överståthållarämbetet och länsstyrelserna, med skyldighet för länsstyrelserna att i erforderlig omfattning underrätta vederbörande stadsmyndigheter därom.

Genom beslut den 25 september 1942 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sex sakkunniga för att utreda frågan om revision av förordningen angående explosiva varor. Såsom sakkunniga tillkallades den 8 oktober samma år direktören, filosofie doktor S. A. G:son Nauckhoff, ordförande, järnhandlaren J. Anderson, majoren C. H. Jentzen, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren C. A. D. Jonsson, statspolisintendenten G. Å. L. Thulin och sprängämnesinspektören, majoren C. F. Westrell. Sedan Jentzen erhållit begärt entledigande från uppdraget, förordnades den 1 oktober 1945 majoren C. O. J. Nordzell till sakkunnig. De sakkunniga, som antogo benämningen 1942 års sakkunniga för revision av förordningen angående explosiva varor, avgåvo den 17 november 1947 *betänkande med förslag till ny förordning angående explosiva varor m. m.* (SOU 1948: 8). Då i det följande användes uttrycket de sakkunniga, åsyftas nu ifrågavarande sakkunniga.

Över de sakkunnigas betänkande ha utlåtanden avgivits av justitiekanslersämbetet, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, krigsmaterielverket, försvarets fabriksstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, riksförsäkringsanstalten (som bifogat sammandrag av yttranden från yrkesinspektörerna), arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen (som samrått med föreståndaren för kemiska avdelningen vid statens farmaceutiska laboratorium), statens kriminaltekniska anstalt, statspolisintendenten (som bifogat transumt av yttrande från t. f. chefen för statspolisens avdelning i Gävle), bevakningsinspektören, civilförsvarsstyrelsen, riksbrandinspektören, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, generaltullstyrelsen (som bifogat yttranden från tulldirektionerna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt tullkammaren i Helsingborg), domänstyrelsen, krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet, kommerskollegium (som bifogat yttranden från samtliga bergmästare, Stockholms och Skånes handelskammare, Svenska lantmännens riksförbund, Jönköpings och Vulcans tändsticksfabriksaktiebolag, Sveriges redareförening samt fartygsinspektörerna i Skellefteå, Kalmar och Malmö distrikt), decentraliseringsutredningen, överståthållarämbetet (som överlämnat yttranden från Stockholms stadsfullmäktige samt poliskammaren och kontrollanten över explosiva varor i Stockholm), länsstyrelserna (som i ett flertal fall bifogat yttranden från underlydande polismyndigheter m. fl.), Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska hamnförbundet, föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler och Sveriges stadsfiskaler, Svenska polisförbundet, Svenska brand-

skyddsföreningen, Svenska brandkårers riksförbund, Svenska brandbefälsförbundet, Sveriges Industriförbund (som bifogat yttrande från Svenska gruvföreningen), Sveriges kemiska industrikontor (som överlämnat yttrande från Skånska bomullskrutfabriks aktiebolaget), Jernkontoret, Svenska teknologföreningen, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges järnhandlareförbund, Cykel- och sporthandlarnas riksförbund, Skytteförbundens överstyrelse (som bifogat yttranden från tjugofem skytteförbund), Centraförbundet för befälsutbildning, Svenska sportskytteförbundet, Svenska pistolskytteförbundet, Svenska jägareförbundet, Aktiebolaget Bofors Nobelkrut, Nitroglycerin aktiebolag, Pyrotekniska aktiebolaget C. R. Hansson & Söner, Hammargren & Co. aktiebolag, Aktiebolaget Svenska Metallverken samt Aktiebolaget Norma projektilfabrik.

På grundval av vad sålunda förekommit har inom handelsdepartementet upprättats förslag till ny förordning om explosiva varor.

Huvuddragen av bestämmelserna om explosiva varor.

Gällande förordning.

Med hänsyn till den olika farligheten indelas de explosiva varorna i 1928 års förordning i två klasser, första och andra klassen. Klassindelningen är emellertid delvis genombruten genom särbestämmelser för vissa varuslag. Den ligger dock till grund för en stor del av förordningens bestämmelser. Explosiva varor av första klassen få i allmänhet icke tillverkas utan tillstånd av länsstyrelsen, och tillverkningen får i huvudsak blott ske fabriksmässigt. Yrkesmässig tillverkning av explosiva varor av andra klassen kräver likaledes tillstånd av länsstyrelsen, medan icke yrkesmässig tillverkning av dylika varor får äga rum utan särskilt tillstånd. Handel med explosiva varor får blott bedrivas av den, som erhållit tillstånd därtill av länsstyrelsen, samt därjämte i viss utsträckning av tillverkare. I fråga om allmänhetens innehav av explosiva varor gäller, att vissa myckenheter krut, handvapenammunition och pyrotekniska varor få innehavas utan särskilt tillstånd. Därutöver få krut, dynamit eller annan för sprängningsarbete avsedd explosiv vara samt tändhattar för sprängämnen i viss begränsad utsträckning innehavas av den, som har behov av dylika varor och kan uppvisa visst intyg rörande sin person, s. k. säkerhetsintyg. Vidare får arbetstagare utan tillstånd inneha explosiva varor, som arbetsgivare överlämnat till honom för utförande av visst arbete. I övrigt kräves särskilt tillstånd för innehav av explosiva varor. Dyligt tillstånd meddelas av länsstyrelsen eller, då fråga är om s. k. tillfälligt magasin i stad, av poliskammare, magistrat eller kommunalborgmästare. Vissa bestämmelser finnas om hur explosiva varor skola förvaras, men bestämmelserna i ämnet äro ofullständiga. 1928 års förordning innehåller vidare bland annat stadganden om förpackning, märkning, transport och import av ex-

plosiva varor. Enligt bemyndigande i förordningen ha förpackningsföreskrifter i viss utsträckning utfärdats av kommerskollegium. Transportbestämmelserna i förordningen avse huvudsakligen explosiva varor av första klassen. Sådana explosiva varor, som avses i gällande vapenkungörelse, äro underkastade såväl bestämmelserna i 1928 års förordning som föreskrifterna i sistnämnda kungörelse. En särskild myndighet, sprängämnesinspektionen, skall lämna erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av förordningen angående explosiva varor.

En utförligare redogörelse för bestämmelserna i 1928 års förordning lämnas i det följande i samband med behandlingen av särskilda frågor. Beträffande innehållet i gällande förordning hänvisas i övrigt till författningstexten, som står intagen bl. a. i senaste upplagan av Sveriges rikets lag.

De sakkunnigas förslag.

I fråga om grunderna för lagstiftningen om explosiva varor framhålla de sakkunniga, att regleringen på området tidigare huvudsakligen tagit sikte på farorna vid en rent legal hantering av dylika varor. Sedan genom teknikkens framsteg varornas hanteringssäkerhet vid tillverkning, transport och användning blivit allt större, hade emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning faran för obehörig åtkomst och missbruk av varorna trätt i förgrunden jämsides med och före riskerna vid den legala hanteringen. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att explosiva varor spelade en betydande roll som kampmedel vid politiska oroligheter. Frågan om betryggande förvaring av explosiva varor vore därför i betydande grad en fråga om skydd för samhälls- och rättsordningen.

Med denna utgångspunkt föreslå de sakkunniga, att gällande förordning angående explosiva varor ersättes av en ny, mera omfattande förordning i ämnet. I anknytning till vissa bestämmelser i den nya förordningen föreslås vidare, att sprängämnesinspektionens chefsmyndighet d. v. s. för närvarande kommerskollegium skall utgiva en förteckning över sådana explosiva varor, som få tillverkas här i riket och hit införas. Utkast till dylik förteckning har intagits i betänkandet. De sakkunniga förorda vidare, att det överlämnas till sprängämnesinspektionens chefsmyndighet att utfärda vissa icke tidsbeständiga tillämpningsföreskrifter av teknisk natur. Sålunda skall chefsmyndigheten enligt de sakkunnigas förslag meddela specialföreskrifter rörande förpackning och märkning av särskilda varuslag, förbud mot samförvaring och samlastning av vissa varor samt närmare föreskrifter beträffande förvaringsrums belägenhet och beskaffenhet m. m. Ett utkast till tillämpningsföreskrifter finnes intaget i betänkandet. Slutligen föreslå de sakkunniga, att en Kungl. kungörelse med särskilda bestämmelser rörande statlig myndighets befattning med explosiva varor för krigsmaktens behov utfärdas. De sakkunniga äro för närvarande sysselsatta med att utarbeta förslag till dylik kungörelse.

Vad angår innehållet i den föreslagna nya förordningen må här nämnas, att den nuvarande indelningen av de explosiva varorna i två klasser övergivits. I stället indelas varorna efter användning och gängse benämningar i fem huvudslag: sprängämnen, krut, ammunition, tändmedel och pyrotekniska varor. Sådana explosiva varor, som äro avsedda uteslutande eller huvudsakligen för militärt ändamål, särskiljas under beteckningen militära explosiva varor och skulle i princip icke få innehavas av annan än kronan. Med hänsyn till behovet av varierande transportföreskrifter för olika till samma huvudslag hörande varor hänföras vidare de explosiva varorna till fem transportklasser, betecknade A, B, C, D och E. Rätten att tillverka explosiva varor utan tillstånd har i den föreslagna förordningen avsevärt inskränkts. Bestämmelserna om förvaring ha skärpts i anslutning till de riktlinjer, som uppdragits av 1941 års sakkunniga. Härvid ha bestämmelser meddelats bl. a. om erforderlig inbrottssäkerhet och brandsäkerhet för olika slag av förvaringsrum. Vidare har transport av explosiva varor i flera fall än förut blivit föremål för närmare reglering. Bl. a. ha de sakkunniga föreslagit en särskild tillsyn över transporter av varor, tillhörande transportklasserna B, C och D. Den nuvarande rätten att innehava explosiva varor med stöd av säkerhetsintyg har ingen motsvarighet i de sakkunnigas förslag. I princip fordras tillstånd för varje innehav av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel. Beträffande pyrotekniska m. fl. varor skulle sprängämnesinspektionens chefsmyndighet avgöra i vilken utsträckning varorna skulle få innehavas fritt. Beslutanderätten i flertalet ärenden rörande förvärv och innehav av explosiva varor har överflyttats till de lokala polismyndigheterna. De sakkunnigas förslag går vidare ut på att vapenkungörelsens bestämmelser om förvärv av ammunition skola förenklas och överflyttas till förordningen om explosiva varor. Innehavares allmänna åligganden i fråga om explosiva varors vård och behöriga handhavande ha reglerats mera utförligt än tidigare. Vidare ha ansvarsbestämmelserna skärpts i förhållande till nu gällande förordning.

Huvudpunkterna i de sakkunnigas förslag beröras närmare vid den följande behandlingen av särskilda frågor. I övrigt hänvisas beträffande förslaget innehåll till betänkandet (SOU 1948: 8). De sakkunnigas förslag till ny förordning, som omfattar 163 paragrafer jämte övergångsbestämmelser, finnes där intaget på sidorna 5—64.

Remissyttrandena.

I yttrandena över de sakkunnigas förslag vitsordas allmänt behovet av en revision av förordningen angående explosiva varor. De allmänna riktlinjerna i förslaget tillstyrkas i stort sett eller lämnas utan erinran. Sälunda förklarar exempelvis *länsstyrelsen i Östergötlands län*, att ur de synpunkter länsstyrelsen företrädde någon invändning icke torde kunna resas mot de sakkunnigas förslag. De föreslagna skärpningarna av bestämmelserna om

förvaring och innehav syntes länsstyrelsen ägnade att öka säkerheten vid handhavandet av explosiva varor. Förslagen att decentralisera tillståndsgivningen och att avskaffa säkerhetsintygen vore likaledes beaktansvärda. *Bevakningsinspektören* uttalar, att de sakkunnigas förslag erbjöde åtskilliga förbättringar med avseende å skyddet mot olovliga tillgrepp, mot skadegörelse av olika slag samt mot olyckshändelser. *Riksförsäkringsanstalten* framhåller, att det icke minst ur arbetarskyddssynpunkt vore av behovet påkallat att skärpa kontrollen över tillverkning, bearbetning, förvaring och annat handhavande av explosiva varor.

I en del yttranden ifrågasättes emellertid, huruvida icke bestämmelserna skärpts i alltför hög grad. *Länsstyrelsen i Hallands län* finner sålunda visserligen förslaget riktlinjer i huvudsak lämpliga ur ordnings- och säkerhetssynpunkt men framhåller samtidigt, att förslaget i en del avseenden innefattade onödiga eller alltför omständliga regleringar. *Nitroglycerin aktiebolag* betonar önskvärdheten av att bestämmelserna icke göras strängare och mera komplicerade än som vore oundgängligen nödvändigt. *Domänstyrelsen* framhåller, att tillämpningen av den föreslagna förordningen skulle medföra vissa svårigheter för skogsbruket med dess speciella arbetsförhållanden. Gällande bestämmelser borde dock skärpas för att minska olycksfallsfrekvensen. *Jernkontoret* påtalar, att förhållandena vid gruvor ej tillräckligt beaktats.

Omdömena om den lagtekniska utformningen av de sakkunnigas förslag växla. Från flera håll framhålles, att förslaget vore överskådligt och lättläst.

I andra yttranden uttalas däremot, att bestämmelserna vore svårlästa och mindre överskådliga. Vidare påtalas, att förordningen trots detaljrikedom vore vagt och otydligt formulerad i åtskilliga avseenden samt att bestämmelser rörande samma sak återfunnes på flera olika ställen. Hänvisningar till andra paragrafer förekomme vidare i alltför stor utsträckning. Uttalanden av i huvudsak detta innehåll ha gjorts bland annat av *domänstyrelsen*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelserna i Jönköpings och Hallands län*, *Stadsförbundet*, *Köpmannaförbundet*, *Järnhandlarenförbundet* och *Nitroglycerin aktiebolag*. Från några håll har särskilt framhållits, att de föreslagna bestämmelserna vore alltför vidlyftiga och att det kunde betvivlas, att handlande och allmänhet skulle kunna taga del av och iakttaga alla bestämmelserna. *Kommerskollegium* ifrågasätter, om den föreslagna förordningens disposition vore bättre än den nuvarande förordningens.

Byggnadsstyrelsen och *Stockholms handelskammare* ifrågasätta, om icke tekniska detaljbestämmelser i större utsträckning än som skett skulle kunna utmönstras ur förordningen och överflyttas till tillämpningsföreskrifter eller för olika varuslag avsedda anvisningar. Önskemål om att förordningens omfång måtte göras mindre framställas även av *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings och Skaraborgs län*. En översyn av författningstexten förordas även i ett flertal andra yttranden.

Förslaget att vapenkungörelsens bestämmelser om förvärv av ammunition

skulle överflyttas till förordningen angående explosiva varor har i vissa yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran men på andra håll mött kritik. Någon närmare redogörelse för yttrandena i denna fråga kommer icke att lämnas här, enär en sådan redogörelse intagits i den nyligen avlätna propositionen (nr 95) med förslag till vapenförordning.

I övrigt ha de föreslagna bestämmelserna på åtskilliga punkter blivit föremål för detaljkritik. Invändningarna, som huvudsakligen avsett frågor av speciell eller teknisk natur, beröras i det följande i den utsträckning som synes erforderlig.

Departementschefen.

På grund av de stora risker, som äro förknippade med handhavandet av explosiva varor, är en särskild reglering på detta område ofrånkomlig. Här till kommer, att kontroll över flertalet explosiva varor erfordras ur allmänna säkerhets- och ordningssynpunkter. En fri tillgång till dessa varor skulle bl. a. öka möjligheterna till brottsliga handlingar av olika slag.

Gällande förordning angående explosiva varor har ändrats vid ett stort antal tillfällen. Vidare har Kungl. Maj:t i ett flertal fall meddelat dispens från tillämpning av särskilda bestämmelser i förordningen. Tillkomsten av nya slag av explosiva varor i förening med en mångsidigare användning av sådana varor har medfört, att förordningens bestämmelser icke längre motsvara de krav, som med hänsyn till allmän säkerhet å ena sidan och bekväma omsättningsmöjligheter å andra sidan böra uppställas. Vidare saknas föreskrifter i flera viktiga avseenden. Den nuvarande indelningen av de explosiva varorna i två klasser erbjuder icke tillräckligt stora möjligheter till en differentiering av bestämmelserna på området. Det synes därjämte vara en brist, att icke-yrkesmässig tillverkning av ett stort antal explosiva varor får ske fritt och okontrollerat. Vidare behöva bestämmelserna om innehav och förvaring av explosiva varor skärpas i flera avseenden. Transportbestämmelserna synas böra göras mera fullständiga. Hänsyn bör härvid tagas till utvecklingen på kommunikationsväsendets område. Vidare torde en del förenklingar, framför allt i fråga om det formella förfarandet, samt en viss decentralisation av beslutanderätten kunna genomföras. Dessutom äro ett flertal bestämmelser av teknisk natur i behov av en modernisering. En revision av 1928 års förordning är sålunda i hög grad av behovet påkallad. Lämpligast torde vara att en helt ny förordning i ämnet utfärdas.

Huvudlinjerna i de sakkunnigas förslag ha i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran av myndigheter och andra, vilka yttrat sig i ärendet. De invändningar, som gjorts mot förslaget, ha i flertalet fall avsett formella frågor eller bestämmelser av speciell eller teknisk natur. I en del yttranden har dock ifrågasatts, om icke bestämmelserna skärpts alltför mycket och regleringen gjorts alltför långtgående. För egen del anser jag att principerna i de sakkunnigas förslag äro väl lämpade att läggas till grund för

en ny lagstiftning. Den rättsliga regleringen på området synes dock i vissa avseenden böra inskränkas i förhållande till vad de sakkunniga avsett. Vidare böra vissa förenklingar genomföras samt möjligheterna till en anpassning efter förhållandena i de enskilda fallen ökas. Bl. a. böra länsstyrelserna få rätt att i en del fall medgiva undantag från förordningens bestämmelser. Även andra avvikelser i sak från de sakkunnigas förslag torde böra göras.

De sakkunnigas förslag till ny förordning är synnerligen utförligt och detaljerat. Det innefattar dock icke någon uttömmande reglering av ämnet utan är avsett att kompletteras med tillämpningsföreskrifter i olika avseenden och med en förteckning över vilka explosiva varor som skola få tillverkas och importeras. Både tillämpningsföreskrifterna och förteckningen skulle enligt de sakkunniga utfärdas av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet. Den nuvarande förordningen om explosiva varor är utfärdad av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande. Med hänsyn till bestämmelsernas vikt bör riksdagen beredas tillfälle att yttra sig över den nya författningen. I departementsförslaget ha blott i ringa utsträckning medtagits bestämmelser av teknisk eller eljest mera speciell natur. I stället har kommerskollegium tillerkänts befogenhet att i jämförelsevis stor utsträckning utfärda kompletterande bestämmelser samt tillämpningsföreskrifter till den nya förordningen. Härigenom samt genom den omarbetning i övrigt av sakkunnigförslaget, som företagits, har det blivit möjligt att nedbringa antalet paragrafer i departementsförslaget till 64 mot 99 i nu gällande förordning och 163 i sakkunnigförslaget. Då gällande förordning till dispositionen synes mera överskådlig än de sakkunnigas förslag, har departementsförslaget disponerats i huvudsaklig överensstämmelse med 1928 års förordning.

De sakkunniga ha föreslagit, att vapenkungörelsens bestämmelser om förvärv av ammunition skulle förenklas och överflyttas till förordningen om explosiva varor. Denna fråga har behandlats i förut nämnda proposition med förslag till vapenförordning. Med stöd av vad där anförts har allmänhetens förvärv, innehav, förvaring och import av ammunition och tändmedel, som avses i vapenförordningen, samt av hagelpatroner och tändhattar för sådana reglerats i sistnämnda förordning eller lämnats helt fria. Frågan om tillverkning och transport av samt handel med dylika varor behandlas däremot i departementsförslaget till ny förordning om explosiva varor. Härvid är att märka, att de föreslagna transportbestämmelserna icke skola äga tillämpning, då behörig innehavare av handvapenammunition själv medför högst 50 kilogram dylik vara.

Särskilda frågor.

Sprängämnesinspektionens ställning.

Nuvarande läge och de sakkunnigas förslag. Sprängämnesinspektionen är för närvarande underställd kommerskollegium och sorterar under handelsdepartementet. Den skall lämna olika myndigheter erforderligt tekniskt biträde vid tillämpningen av bl. a. 1928 års förordning om explosiva varor. Enligt de sakkunnigas förslag skulle inspektionen fortfarande ha samma uppgift, varjämte den skulle biträda vid övervakningen av förordningens efterlevnad, särskilt i vad avser tillverkning av explosiva varor.

De sakkunniga ifrågasätta en ändring beträffande sprängämnesinspektionens ställning i organisatoriskt avseende. De erinra om att 1938 års arbetarskyddskommitté i betänkande med förslag till organisation av tillsynen å arbetarskyddslagstiftningen m. m. (SOU 1946: 88) föreslagit, att sprängämnesinspektionen skulle inordnas under arbetsrådet (numera arbetarskyddsstyrelsen). Detta förslag finna emellertid de sakkunniga olämpligt, enär sprängämnesinspektionens viktigaste uppgifter till övervägande delar falla utanför arbetarskyddslagstiftningen. Den myndighet, som har den närmaste naturliga anknytningen till sprängämnesinspektionens verksamhet, är enligt de sakkunnigas uppfattning statens brandinspektion. Ett intimt samarbete existerar även, uttala de sakkunniga, mellan brandväsendets representanter och sprängämnesinspektionen. Under framhållande av att riksbrandinspektören i vissa avseenden lyder under civilförsvarsstyrelsen framkasta de sakkunniga tanken, att även sprängämnesinspektionen skulle kunna inordnas i samma verk. På längre sikt synes det emellertid de sakkunniga vara mest rationellt, att statens brandinspektion och sprängämnesinspektionen sammanföras i en gemensam, fristående organisation, sorterande under inrikesdepartementet. För sprängämnesinspektionens inordnande under sistnämnda departement talar enligt de sakkunniga den omständigheten, att lagstiftningen om explosiva varor numera främst finge anses tjäna upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet. De sakkunniga anse dock, att frågan om sprängämnesinspektionens framtida ställning är så komplicerad, att den borde utredas närmare. I avvaktan härpå kunde enligt de sakkunnigas mening inspektionen alltjämt sortera under kommerskollegium och handelsdepartementet. Eftersom emellertid frågan om den framtida ställningen vore svävande, ha de sakkunniga i författningstexten använt uttrycket sprängämnesinspektionens chefsmyndighet i stället för kommerskollegium.

Remissyttrandena. Förslaget om en utredning beträffande sprängämnesinspektionens framtida ställning tillstyrkes av *arbetsmarknadsstyrelsen*, *civilförsvarsstyrelsen* och *riksbrandinspektören*. Tanken på en fristående, sammanslagen brand- och sprängämnesinspektion vinner anslutning av

riksbrandinspektören och handelskammaren i Sundsvall men kritiseras av riksförsäkringsanstalten och Brandskyddsföreningen. Kommerskollegium vill icke bestämt motsätta sig den ifrågasatta omorganisationen men framhåller bl. a., att olägenheter kunde uppstå, om sprängämnesinspektionen inplacerades i ett ämbetsverk, som kunde bli benäget att icke tillräckligt beakta ekonomiska synpunkter utan uteslutande såge frågorna ur teknisk synvinkel. Organisationsfrågan borde enligt kollegium vila tills ett säkrare omdöme om inspektionens blivande ställning kunde erhållas i samband med utarbetandet av nya föreskrifter om film samt ifrågasatt omarbetning av förordningen om eldfarliga oljor. Betydelsen av att sprängämnesinspektionens chefsmyndighet har kännedom om näringslivets förhållanden betonas av Industriförbundet, Kemiska industrikontoret och Skånes handelskammare.

Departementschefen. I årets statsverksproposition (bil. 12 s. 18) uttalade jag, att ehuru vissa organisatoriska skäl syntes tala för att sprängämnesinspektionen och statens brandinspektion sammanfördes till en fristående arbetsenhet, jag för närvarande icke vore beredd att förordna en sådan lösning, vilken sannolikt skulle medföra ökade kostnader för statsverket. Jag är alltjämt av den uppfattningen, att sprängämnesinspektionen tills vidare bör tillhöra kommerskollegium och sortera under handelsdepartementet. Härför talar enligt min mening icke blott nyssnämnda synpunkt utan även den omständigheten, att frågan om en revision av förordningen om eldfarliga oljor står på dagordningen och att behov allt mera framträtt av en likartad lagstiftning för närstående varugrupper med jämförliga egenskaper. Innan dessa frågor blivit utredda och slutlig ställning därvid tagits till sprängämnesinspektionens uppgifter på ifrågavarande områden, synes anledning icke finnas att överväga en ändring av den nuvarande organisationen.

Då det således icke står klart, om eller när sprängämnesinspektionen kommer att lösgöras från kommerskollegium, synes anledning icke finnas att såsom de sakkunniga föreslagit i den nya lagstiftningen om explosiva varor använda det längre uttrycket sprängämnesinspektionens chefsmyndighet i stället för kommerskollegium. Skulle den slutliga organisatoriska lösningen bli, att sprängämnesinspektionen och brandinspektionen slås samman till en myndighet, kan för övrigt uttrycket sprängämnesinspektionens chefsmyndighet icke användas såsom benämning på det nya verket.

Förordningens tillämpningsområde och indelningen av de explosiva varorna.

Gällande förordning. 1928 års förordning äger icke tillämpning på sådana explosiva varor, vilkas användning icke är grundad på varornas explosiva beskaffenhet i och för sig. Detta innebär, att exempelvis sådana läkemedel, som innehålla explosiva ämnen, falla utanför förordningen. Från dennas tillämpningsområde undantagas härjämte några angivna varor såsom färdig handelsvara samt tändstickor. Förordningen äger vidare icke tillämpning å kronans fabriker, verkstäder och förråd eller, med viss inskränkning i fråga om transport, å kronan tillhöriga explosiva varor, vilka äro avsedda för krigsmaktens behov.

Med hänsyn till den olika farligheten indelas de explosiva varorna i 1928 års förordning i två klasser, första och andra klassen. Till första klassen hänföras vissa uppräknade mera farliga varor samt varor, som i avseende å känslighet äro att likställa med de uppräknade. Till andra klassen höra en del särskilt nämnda varor, som ansetts mindre farliga, samt varor, som äro att likställa med dessa i fråga om känslighet. Uppstår fråga, huruvida en icke särskilt nämnd vara är att hänföra till explosiv vara eller till dylik vara av första eller andra klass, tillkommer det kommerskollegium att meddela föreskrift härom. Nyssnämnda klassindelning är delvis genombruten genom att en del varor, som tillhöra första klassen, i vissa övseenden behandlas såsom tillhörande andra klassen och omvänt. Beträffande en del mycket känsliga varuslag, såsom knallkviksilver och blyazid, gälla särskilda bestämmelser; bl. a. råder transport- och i viss utsträckning även tillverkningsförbud.

De sakkunniga. De sakkunnigas förslag till förordning äger tillämpning även på sådana explosiva varor, vilkas användning icke bygger på varornas explosiva egenskaper, alltså t. ex. läkemedel som innehålla nitroglycerin samt nitrocellulosa för lackberedning. Såsom skäl härför åberopas, att en explosiv varas farlighet är oberoende av det ändamål, för vilket varan är avsedd. De särskilda intressen, som den nuvarande begränsningen av förordningens tillämpningsområde avsett att tjäna, vilja de sakkunniga i stället tillgodose genom en del specialbestämmelser för ifrågavarande varor. För att undanröja tvekan om förordningens tillämpningsområde föreslås, dels att i tveksamma fall sprängämnesinspektionens chefsmyndighet skall avgöra, huruvida vara är av den beskaffenhet att förordningen skall vara tillämplig å densamma, dels att nämnda myndighet till allmänhetens och myndigheternas vägledning skall utgiva en förteckning över sådana explosiva varor, som få tillverkas inom riket och hit införas. I förteckningen skul-le icke få upptagas vara, som icke visat sig vara i betryggande grad hanteringssäker eller vars användning skäligen kunde befaras komma att medföra allmän olägenhet ur ordningssynpunkt. I stället för bestämmelserna i

1928 års förordning att vissa angivna varuslag skola vara undantagna från förordningens tillämpningsområde föreslå de sakkunniga ett stadgande av innehåll, att sprängämnesinspektionens chefsmyndighet äger bestämma, att vara, som är att anse som explosiv men för vars hänförande under förordningen skäl ej föreligger, skall undantagas från förordningens tillämpning. Såsom förutsättning för sådant undantag skulle kunna uppställas särskilda villkor i fråga om varans sammansättning, förpackning och dylikt. I anslutning härtill föreslås att varor, som visserligen äga explosiva eller närbesläktade egenskaper men på vilka förordningen icke skall vara tillämplig, skola upptagas i en särskild bilaga till nyssnämnda förteckning. Beträffande tändstickor och vissa i farlighetshänseende därmed jämställda varor avse de sakkunniga, att allenast tillverkningen skall ställas under kontroll och att varorna såsom färdig handelsvara icke skola behandlas såsom explosiva. Detta skulle även gälla vissa angivna läkemedelsberedningar, innehållande explosivämnen. Såsom motivering för att tillverkningen av tändstickor skulle föras in under förordningens bestämmelser åberopas bl. a., att en olycka med svår personskada som följd inträffat i en tändsticksfabrik, som under mycket primitiva förhållanden och under olämplig ledning inrättats i ett garage. Av bilagan till de sakkunnigas förteckning över explosiva varor framgår, att de sakkunniga icke räkna explosiva luft- och gasblandningar såsom explosiva varor. Beträffande det nuvarande undantaget för kronans fabriker, verkstäder och förråd samt kronan tillhöriga explosiva varor, avsedda för krigsmaktens behov, anföra de sakkunniga, att de bestämmelser, som gällde för explosiva varors handhavande i allmänhet, i stort sett borde gälla även för statlig myndighets befattning med sådana varor. Vissa avvikelser vore dock nödvändiga för krigsmaktens del. Dessa borde angivas i den förut omnämnda kungörelsen med särskilda bestämmelser rörande statlig myndighets befattning med explosiva varor för krigsmaktens behov.

Vad angår frågan om den ur systematisk synpunkt lämpligaste indelningen av de explosiva varorna anföra de sakkunniga bl. a., att den nuvarande indelningen i två klasser visat sig otillräcklig. De för första klassen gällande bestämmelserna vore i vissa avseenden alltför stränga, de för andra klassen avsedda alltför ofullständiga. Den ytterligare differentiering, som ernåtts genom att en del varor och varugrupper under vissa omständigheter behandlades såsom tillhörande första klassen och under andra omständigheter såsom tillhörande andra klassen, hade medfört åtskilliga olägenheter och bidragit till att i allmänhetens ögon utplåna skillnaden mellan första och andra klassen. Enligt de sakkunnigas mening kunde en konsekvent klassindelning efter farlighetsgraden svårligen genomföras. Ett stort antal undantagsbestämmelser skulle under alla förhållanden bli erforderliga. De explosiva varorna vore nämligen av sinsemellan mycket olika beskaffenhet och deras farlighet växlade med hänsyn till ett flertal olika faktorer. Varor, som exempelvis i avseende å tillverkning eller förvaring borde behandlas lika, kunde icke alltid lämpligen hänföras under samma transportföreskrifter eller under gemensamma bestämmelser rörande förvärv. De sak-

kunniga föreslå därför, att den nuvarande klassindelningen frångås. I stället förorda de, att de explosiva varorna i första hand indelas efter användning och gängse benämningar i fem huvudslag, nämligen sprängämnen, krut, ammunition, tändmedel och pyrotekniska varor. Denna indelning vore enligt de sakkunnigas mening enkel och lättfattlig för allmänheten och hade samtidigt den fördelen, att den gäve väsentligt ökade möjligheter att anpassa förordningens bestämmelser efter de olika varuslagens växlande egenskaper. För de till samma huvudslag hörande varorna kunde i allt väsentligt gemensamma bestämmelser gälla såväl i fråga om tillverkning och förvaring som i fråga om förvärv och innehav. Varierande bestämmelser för olika till samma huvudslag hörande varor erfordrades huvudsakligen då det gällde varornas transport.

För att möjliggöra den ur transportsynpunkt erforderliga differentieringen hänföra de sakkunniga de explosiva varorna till fem transportklasser, benämnda A, B, C, D och E. De lindrigaste bestämmelserna skulle gälla för transportklass A, vilken skulle omfatta ammunition, som icke är att anse såsom militär ammunition, icke sprängkraftiga tändmedel samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor. För denna transportklass föreslå de sakkunniga, bortsett från en allmän erinran om varsam behandling, inga andra föreskrifter än en bestämmelse, att varorna vid transport skola vara förpackade och märkta på föreskrivet sätt. Transportklass B skulle omfatta mindre känsliga sprängämnen, röksvagt krut, militär ammunition samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga pyrotekniska varor. Dylika varor, liksom varor hörande till transportklasserna C och D, få enligt de sakkunnigas förslag transporteras endast under iakttagande av vissa särskilda föreskrifter angående tillsyn m. m. Till transportklass C skulle höra dynamit, svartkrut samt därmed i avseende å transportsäkerhet jämförliga sprängämnen och krut. Det karakteristiska för denna transportklass är, att järnvägstransport av dithörande varor i princip skulle få ske endast med s. k. kruttåg. Transportklass D skulle omfatta sprängkraftiga tändmedel. Särbestämmelserna för denna klass avse främst att förebygga risker vid samtransport. Till transportklass E skulle hänföras knallkvicksilver, nitroglycerin och andra högkänsliga explosivämnen ävensom ammunition och tändmedel, som icke kunna anses transportsäkra. Enligt förslaget få dylika varor icke utan särskilt tillstånd av länsstyrelsen transporteras utanför den fabrik, där varorna tillverkas och förarbetas, eller utanför förbrukningsställe, där varorna klar göras för användning.

Enligt de sakkunnigas förslag ankommer det på sprängämnesinspektionens chefsmyndighet att avgöra till vilket huvudslag och till vilken transportklass olika förekommande explosiva varor skola hänföras. Uppgifter härom skola införas i förteckningen över tillåtna explosiva varor. Såsom förutsättning för att vara skall hänföras till visst huvudslag eller viss transportklass skulle chefsmyndigheten äga föreskriva särskilda villkor i fråga om varans sammansättning, förpackning och dylikt. När skäl därtill före-

ligga, må chefsmyndigheten vidare enligt de sakkunnigas förslag bestämma, att smärre myckenheter av viss till strängare transportklass hänförlig vara må under särskilda förutsättningar transporteras i lindrigare transportklass.

Sådan explosiv vara, som är avsedd uteslutande eller huvudsakligen för militärt ändamål, bör enligt de sakkunniga upptagas i förteckningen över tillåtna explosiva varor under den särskilda beteckningen militär explosiv vara. Sådan vara får icke förvärvas eller innehavas av annan än kronan, såvida icke undantagsvis sprängämnesinspektionens chefsmyndighet efter samråd med krigsmaterielinspektionen medgivit annat beträffande viss vara. Uppgift om sådant medgivande skall enligt förslaget intagas i nyssnämnda förteckning.

Remissyttrandena. *Generaltullstyrelsen* ifrågasätter, om icke explosiva varor, som infördes för att användas till sådant ändamål att deras explosiva egenskaper saknade betydelse och som inkomme i mindre av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet maximerade kvantiteter, skulle kunna generellt undantagas från förordningens bestämmelser.

Medicinalstyrelsen hemställer, att läkemedel och varor uteslutande avsedda för tillverkning av läkemedel måtte undantagas från förordningens tillämpning. Samtidigt förordar emellertid styrelsen, att särskilda skyddsåtgärder i viss utsträckning föreskrivas för transport av alkohollösningar av nitroglycerin. Såsom skäl för sin hemställan åberopar styrelsen i huvudsak följande.

Vissa explosiva ämnen, främst nitroglycerin, ha stor användning bland annat såsom effektivt lindrande medel vid akuta anfall av vissa hjärt- och kärlsjukdomar. De sakkunniga ha visserligen avsett, att vissa angivna läkemedelsberedningar skola såsom färdig handelsvara vara undantagna från förordningens tillämpning. Möjlighet måste emellertid finnas för läkarna att utan särskilda formaliteter använda även specialkompositioner, som icke undantagits från förordningen. Angeläget är vidare, att läkemedel innehållande explosiva varor även framdeles utan undantag kunna sändas med post. Postbefordran torde emellertid icke bli tillåten i fråga om läkemedel, å vilka förordningen om explosiva varor äger tillämpning. Medicinalstyrelsen känner icke till något fall, där explosivämne i form av färdigt läkemedel genom explosion eller dylikt vållat skada å liv eller egendom. — Vad själva tillverkningen angår kunna skäl möjligen finnas att göra skillnad mellan läkemedelsfabriker och apotek. För de förras del bli olägenheterna av de sakkunnigas förslag mindre omfattande. Styrelsen håller dock före, att det icke är nödvändigt att låta förordningen om explosiva varor bli tillämplig å läkemedelsfabrikernas tillverkning. I viss mån samma synpunkter kunna anläggas på apotekens tabletttillverkning. Apotekens övriga tillverkning av läkemedel, innehållande explosiva varor, torde icke kunna ordnas i överensstämmelse med den föreslagna förordningen. De förhållanden, under vilka tillverkningen hittills ägt rum, ha icke heller medfört sådana risker, att skärpta bestämmelser nu erfordras. Såvitt styrelsen har sig bekant har inget olycksfall förekommit vid dylik tillverkning. Härtill kommer, att läkemedlen i fråga tillredas uteslutande av farmaceutiskt skolad personal.

Förslaget att det nuvarande undantaget för tändstickor skulle borttagas möter bestämda gensagor från *Jönköpings och Vulcans tändsticksfabriks-aktiebolag* och *Kemiska industrikontoret*. Bolaget framhåller, att hos bolaget varken tändsats eller plånmassa under de senaste tjugo åren förorsakat personskada med dödlig utgång eller med bestående allvarligt men som följd. Vidare anför bolaget bl. a., att klassificeringen av bolagets fabrikation som tillverkning av explosiv vara kunde medföra olägenheter för bolagets export samt att tändstickstillverkningen ej vore underkastad kontroll av statlig sprängämnesmyndighet i något av de länder, dit bolagets export ginge, utom i Schweiz, där dock bestämmelserna knappast längre tillämpades. Kemiska industrikontoret framför samma synpunkter och framhåller dessutom, att den nya arbetarskyddslagstiftningen torde hindra etablering av primitiva tändsticksfabriker. *Kommerskollegium* synes anse att kontroll över tändstickstillverkningen knappast erfordras.

De sakkunnigas avsikt att förordningen om explosiva varor i stort sett skulle gälla även beträffande statlig myndighets befattning med sådana varor har icke blivit föremål för någon principiell kritik. I vissa yttranden framhålles dock, att slutlig ställning icke kunde tagas till frågan, innan förslag framlagts till den tillämnade kungörelsen med vissa särbestämmelser för krigsmaktens del. *Civildörsvarsstyrelsen* och *bevakningsinspektören* föreslå, att särbestämmelserna i kungörelsen skola bli tillämpliga även å civilförsvaret. *Landsfogden i Göteborgs och Bohus län* ifrågasätter det samma beträffande bl. a. polisen. *Försvarets fabriksstyrelse* framhåller att kungörelsen borde vara tillämplig även å den tillverkning för civila ändamål, som försvarets fabriksverk ur beredskapssynpunkt bedreve för att bereda verkets personal sysselsättning.

De sakkunnigas förslag att en förteckning skall utgivas över sådana explosiva varor, som få tillverkas och importeras, tillstyrkes genomgående. Beträffande innehållet i utkastet till förteckning föreslås från flera håll ändringar och kompletteringar.

De sakkunnigas nya indelning av de explosiva varorna tillstyrkes eller lämnas utan erinran i så gott som samtliga yttranden. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser emellertid, att vad de sakkunniga anført om olägenheterna med den gamla och fördelarna med den nya indelningen knappast vore övertygande. Länsstyrelsen menar, att en indelning av de explosiva varorna efter farlighetsgraden hade varit att föredraga, i synnerhet som allmänheten vant sig vid en sådan indelning och samma indelningsgrund användes i andra fall. *Försvarets forskningsanstalt* föreslår vissa ändringar i indelningen i olika huvudslag. Vad angår den föreslagna indelningen i transportklasser förordar *järnvägsstyrelsen*, att till transportklass A hänföres de mest farliga varorna och till transportklass E de minst farliga. Såsom skäl härför åberopar styrelsen, att i järnvägsstyrelsens godstransportföreskrifter vanliga vagnslastsändningar med hänsyn till angelägenhetsgraden ur befordringssynpunkt indelas i befordringsklasserna A, B och C. Till klass A hänfördes härvid vagnar, vilkas befordran vore mest ange-

lägen och till klasserna B och C övriga vagnar efter minskad angelägenhetsgrad. Enligt styrelsens uppfattning skulle det vara mindre lämpligt att med A beteckna å ena sidan sådana explosiva varor, som tarvade minst tillsyn, och å andra sidan den klass av godsvagnar, som krävde det största hänsynstagandet vid befordringen.

Departementschefen. I likhet med de sakkunniga anser jag, att förordningen om explosiva varor i allmänhet bör vara tillämplig även på sådana varor, vilkas användning icke sammanhänger med deras explosiva egenskaper. Varornas farlighet och icke det ändamål, som de äro avsedda att tjäna, bör här i princip vara utslagsgivande. Med den utformning, som departementsförslaget fått, blir det möjligt för kommerskollegium att medgiva erforderliga undantag från förordningens tillämpning bl. a. för nu ifrågavarande varor. Det torde utan vidare kunna förutsättas, att kollegium i den utsträckning, som är försvarlig ur säkerhetssynpunkt, kommer att medgiva sådana undantag. Härigenom torde näringslivets intressen bli tillräckligt tillgodosedda.

Från medicinalstyrelsens sida ha invändningar rests mot att läkemedel och varor, uteslutande avsedda för tillverkning av läkemedel, skulle föras in under förordningen. Särskilt har styrelsen vänt sig mot att förordningens bestämmelser skulle vara tillämpliga på apotekens läkemedelstillverkning och i viss utsträckning även på färdiga läkemedel. De skäl, som medicinalstyrelsen anfört, synas mig tala för att förordningen om explosiva varor över huvud taget icke bör avse färdiga läkemedel eller apotekens läkemedelstillverkning trots att farliga explosiva ämnen ibland användas vid läkemedelsframställningen. Anledning kan däremot finnas att i viss utsträckning göra förordningen tillämplig på läkemedelsfabrikernas tillverkning samt på transport av varor, avsedda för tillverkning av läkemedel. Med hänsyn härtill innehåller departementsförslaget den föreskriften (1 § tredje stycket), att explosivvaruförordningens bestämmelser icke skola gälla beträffande läkemedel och uteslutande för tillverkning därav avsedda varor som innehålla eller bestå av explosiva ämnen. Kommerskollegium skall dock i den utsträckning som finnes påkallad kunna föreskriva, att tillverkning annorstädes än å apotek av sådana läkemedel och varor samt transport av sistnämnda varor skola vara underkastade förordningens bestämmelser.

Enligt departementsförslaget hänföras explosiva luft- och gasblandningar ej till explosiva varor. Med nyssnämnda blandningar avses närmast explosiva blandningar av brännbar gas eller ånga med luft eller blandningar av eljest med varandra explosivt reagerande gaser samt explosiva blandningar av brännbart damm med luft. Blandningar av flytande luft eller syrgas med kolpulver eller liknande skola däremot räknas som explosiv vara.

Tändstickor äro undantagna från tillämpningen av 1928 års förordning. Med hänsyn till bl. a. att en svår olycka inträffat vid en primitivt bedriven tändstickstillverkning ha de sakkunniga föreslagit, att tillverkningen av tändstickor skulle regleras enligt förordningen om explosiva varor. Häremot

har Jönköpings och Vulcans tändsticksfabriksaktiebolag m. fl. gjort erinringar. Bolaget har framhållit, att under de senaste tjugu åren ingen allvarlig explosionsolycka inträffat vid bolagets tillverkning och att tändsticks-tillverkningen i utlandet nästan undantagslöst icke betraktades som tillverkning av explosiv vara. På av bolaget anförda skäl och med hänsyn till att den nya arbetarskyddslagstiftningen torde erbjuda tillräckligt skydd för de anställda förordrar jag, att tändstickor undantagas från förordningens tillämpning.

De sakkunniga ha föreslagit, att bestämmelserna i förordningen om explosiva varor i stort sett skulle gälla även beträffande statlig myndighets befattning med sådana varor. Mot denna tanke har ingen principiell kritik riktats och jag ansluter mig till densamma. De sakkunniga ha emellertid samtidigt framhållit, att militära förhållanden gjorde vissa avvikelser nödvändiga för krigsmaktens del. Avvikelserna skulle enligt de sakkunnigas avsikt intagas i en särskild kungörelse, utfärdad av Kungl. Maj:t. Något förslag till sådan kungörelse har emellertid ännu icke hunnit utarbetas av de sakkunniga. Med hänsyn härtill är jag icke för närvarande beredd taga ställning till frågan, i vilka avseenden särbestämmelser behöva utfärdas för krigsmaktens del. Under nu angivna förhållanden och med hänsyn tagen jämväl bl. a. till civilförsvarsstyrelsens önskemål förordrar jag, att i förordningen göres undantag för försvarets fabriker, verkstäder, forskningsanstalter och förråd samt, med viss begränsning, för kronan tillhöriga explosiva varor, som äro avsedda för försvarets behov. Med försvaret avses i detta sammanhang jämväl civilförsvaret. Sedan det blivit utrett, vilka särbestämmelser som erfordras för försvarets del, torde det ankomma på Kungl. Maj:t att i administrativ ordning utfärda erforderliga bestämmelser. Med den utformning, som departementsförslaget fått, torde andra myndigheter än försvarets icke för närvarande ha behov av särskilda undantagsbestämmelser.

Ur såväl allmänhetens som myndigheternas synpunkt synes det vara lämpligt, att en förteckning upprättas av kommerskollegium över sådana explosiva varor, som få tillverkas och innehavas här i riket och hit införas. Vid förteckningens uppgörande bör hänsyn tagas till de ändrings- och kompletteringsförslag, som gjorts i remissyttrandena. I huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunniga anser jag, att i förteckningen icke böra få upptagas varor, vilkas användning kan befaras komma att medföra särskilda olägenheter ur ordningssynpunkt. Däremot synes det knappast kunna föreskrivas, att varor, som icke visat sig vara i betryggande grad hanterings-säkra, ej få upptagas i förteckningen. Om sådana högkänsliga explosivämnen, som enligt de sakkunnigas förslag avses skola höra till transportklass E, torde nämligen med vanligt språkbruk just kunna sägas att de icke äro i betryggande grad hanterings-säkra. I stället torde förbudet böra avse varor, för vilka sådana åtgärder eller anordningar, som angivas i förordningen eller med stöd därav utfärdade tillämpningsföreskrifter, icke kunna anses utgöra betryggande skydd mot explosion.

Förslaget att den nuvarande indelningen av de explosiva varorna i två

klasser skall avskaffas och ersättas av en indelning dels i fem huvudslag, nämligen sprängämnen, krut, ammunition, tändmedel och pyrotekniska varor, och dels i fem transportklasser, betecknade A, B, C, D och E, har mött invändningar endast i några enstaka yttranden. De sakkunnigas skäl för den nya indelningen synas mig övertygande och jag tillstyrker därför densamma. I anslutning till den nuvarande klassindelningen och till järnvägsstyrelsens beteckningar av förekommande vagnslastsändningar med hänsyn till angelägenhetsgraden ur befordringssynpunkt förordar jag dock, att bokstavs-beteckningarna för transportklasserna omkastas, så att transportklass A kommer att omfatta de mest känsliga varorna och transportklass E de varor, som kräva minst aktsamhet och tillsyn vid transport.

I övrigt ansluter jag mig i stort sett till de sakkunnigas förslag i de frågor, som behandlats i detta avsnitt. Bestämmelserna i departementsförslaget ha dock i stor utsträckning erhållit en annan redaktionell utformning än de sakkunniga föreslagit. Bl. a. ha vissa definitioner av närmast teoretiskt intresse uteslutits och delvis ersatts av exempel. Jämväl i övrigt ha bestämmelserna gjorts mindre vidlyftiga.

Tillverkning av explosiva varor.

Gällande förordning. Beträffande tillverkning av explosiva varor av första klass är huvudregeln, att dylika varor icke få tillverkas utan tillstånd av länsstyrelsen och att tillverkningen blott får ske fabriksmässigt. Från denna regel finnas vissa undantag, som avse framställning av små kvantiteter explosiva varor i försöks-, uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte. En del mycket känsliga ämnen få vidare blott tillverkas för vissa angivna ändamål. Enligt särskilt stadgande i förordningen äro bestämmelserna om tillverkning av explosiva varor av första klass tillämpliga jämväl på framställning av råcelluloid eller råfilm ur nitrocellulosa. I fråga om explosiva varor av andra klass gäller, att icke yrkesmässig tillverkning av sådana varor får äga rum utan särskilt tillstånd. För yrkesmässig tillverkning kräves tillstånd av länsstyrelsen.

Ansökan om tillstånd att tillverka explosiva varor skall innehålla vissa angivna uppgifter beträffande tillverkningsstället och de varor, som skola tillverkas. Avser ansökan fabriksmässig tillverkning, får den icke bifallas utan att först ha varit kungjord i länskungörelserna och tidning i orten.

Vid varje fabrik för tillverkning av explosiva varor skall finnas en av länsstyrelsen godkänd föreståndare, som skall ha vissa angivna kvalifikationer. Föreståndaren är bland annat ansvarig för att rörelsen drives på behörigt sätt i tekniskt avseende och att gällande föreskrifter iakttagas. Han kan ha en eller flera vikarier, som utses av länsstyrelsen. Föreståndaren eller vikarie, som vid förfall för föreståndaren inträtt i hans ställe, skall ha sin bostad vid eller i närheten av fabriken.

Fabrik för tillverkning av explosiva varor av första klass får icke ligga å ställe, där rörelsen kan medföra särskild fara för omgivningen. Sådan

fabrik får vidare icke vara belägen inom samhälle, där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas, och skall ligga på vissa minimiavstånd från samhälles för bebyggande planlagda område och från kommunikationsleder, bostadsbyggnader m. m. Från sistnämnda regler kan dock länsstyrelsen i viss utsträckning medgiva undantag.

I förordningen finnas vissa föreskrifter hur fabriksanläggning för tillverkning av explosiva varor skall vara inrättad och hur arbetet m. m. skall bedrivas för att faran för omgivningen och de i rörelsen sysselsatta skall bli så ringa som möjligt. Tillverkning vid fabrik får icke taga sin början förrän fabriken avsynats av sprängämnesinspektionen och därefter godkänts av länsstyrelsen. Från länsstyrelsens beslut rörande fabrik kan sprängämnesinspektionen i viss utsträckning medgiva avvikelser, då fråga är om mindre ändring av teknisk art, vilken icke medför ökad fara.

Vid fabrik för tillverkning av explosiva varor får icke utan tillstånd av länsstyrelsen tillverkningen ligga nere under längre tid än ett år vid äventyr att tillverkningstillståndet upphör att gälla. Har länsstyrelsen medgivit avbrott i tillverkningen, får denna icke återupptagas förrän efter avsyning länsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Vad nu sagts om avbrott i tillverkningen äger motsvarande tillämpning i det fall att fabrik icke tagits i bruk, sedan den blivit godkänd. Vill ägare av fabrik upphöra med rörelsen, skall han göra anmälan därom till länsstyrelsen, som har att meddela erforderliga föreskrifter.

De sakkunniga. Enligt de sakkunnigas förslag kräves i princip tillstånd för varje tillverkning av explosiv vara. Någon motsvarighet har sålunda icke medtagits till den nuvarande regeln, att icke yrkesmässig tillverkning av explosiva varor av andra klass får ske utan tillstånd. Såsom skäl för denna skärpning åberopa de sakkunniga, att hemmatillverkningen av explosiva varor icke längre tjänade något berättigat intresse, som kunde uppväga de vådor och olägenheter en sådan hantering medförde. Tillståndsgivningen borde enligt de sakkunnigas mening fortfarande handhavas av länsstyrelserna, enär lagstiftningen om explosiva varor främst tillgodosåge ordnings- och säkerhetsintressen av polisiär natur.

Från regeln att explosiva varor icke få tillverkas utan tillstånd göra de sakkunniga några begränsade undantag. Sålunda skulle den, som är berättigad förvärva ammunition för jakt- eller sportgevär, utan särskilt tillstånd få ladda sådan ammunition för eget bruk. I huvudsaklig överensstämmelse med vad som för närvarande gäller för explosiva varor av första klass skulle vidare i några fall tillstånd icke krävas för framställning av små kvantiteter explosiva varor i försöks-, uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte.

Explosivämne, som icke är upptaget i kommerskollegii förteckning, får enligt de sakkunnigas förslag icke tillverkas annat än försöksvis i små kvantiteter. Några uppräknade slag av explosiva varor skulle blott få framställas för vissa angivna ändamål. När skäl vore därtill, skulle sprängämnesinspek-

tionens chefsmyndighet kunna föreskriva liknande inskränkningar beträffande andra varuslag.

Om man bortser från tillstånd till försökstillverkning i uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte skulle tillstånd att tillverka explosiva varor hantverksmässigt eller eljest i mindre omfattning annorstädes än i fabrik blott få avse laddning av handvapenammunition och tillverkning av pyrotekniska varor. Härvid skulle vissa explosivämnen och explosiva blandningar icke få framställas eller användas. När skäl vore därtill, skulle länsstyrelsen kunna föreskriva, att endast sådana explosivämnen eller blandningar, som godkänts av länsstyrelsen, skulle få användas vid tillverkningen. En dylik begränsning borde enligt de sakkunniga föreskrivas för en del småtillverkare, som utövade sin rörelse under primitiva förhållanden. En tillverkning borde ej få anses som hantverksmässig, om flera än tre personer sysselsattes i densamma.

De sakkunniga ha icke föreslagit någon motsvarighet till det nuvarande stadgandet, att framställning av råcelluloid eller råfilm ur nitrocellulosa skall vara underkastad bestämmelserna för tillverkning av explosiv vara av första klass. Med samma fog borde enligt de sakkunniga tillverkning av lacker o. d. av nitrocellulosa vara föremål för kontroll. All sådan tillverkning medförde nämligen betydande brandrisker. Skulle icke blott framställning av explosiva varor utan även sådan tillverkning av andra varor, vid vilken explosiva ämnen användas såsom råvara, falla under explosivvaruförordningen, gjordes enligt de sakkunnigas mening ett avsteg från förordningens naturliga tillämpningsområde, vilket icke vore betingat av praktiska skäl. Råcelluloid- och råfilmtillverkning samt liknande tillverkningar, som medförde mera betydande brandrisker, borde i stället i erforderlig utsträckning regleras i en särskild författning.

Vid ansökan om tillstånd att tillverka explosiva varor fabriksmässigt skola enligt de sakkunnigas förslag fogas bl. a. ritningar över fabriksbyggnaderna samt beskrivning av tillverkningsförfarandet och av maskiner och apparater, som skola användas. Dessa handlingar skola enligt förslaget icke få delgivas annan än vissa angivna myndigheter.

Frågan om det nuvarande kungörelseförfarandet beträffande anläggandet av fabriker skulle kunna förenklas eller helt slopas har övervägts av de sakkunniga. Dessa ha härvid kommit till det resultatet, att kungörelseförfarandet borde bibehållas åtminstone under normala tider, därför att alla parter hade intresse av att eventuella invändningar mot den planerade anläggningen gjordes på ett tidigt stadium.

Tillstånd att tillverka explosiva varor skall enligt de sakkunnigas förslag gälla tillsvidare och avse visst eller vissa slag av explosiva varor. I tillståndsbeviset skall länsstyrelsen bl. a. meddela nödiga föreskrifter om tillverknings- och förvaringslokalernas beskaffenhet, förfarandet vid tillverkningen och andra dylika förhållanden.

I överensstämmelse med gällande ordning föreslå de sakkunniga, att vid varje fabrik för tillverkning av explosiva varor skall finnas en av länssty-

relsen godkänd föreståndare, som har att svara för tillverkningen m. m. Skärpta bestämmelser ha emellertid föreslagits beträffande de förutsättningar, som måste vara för handen för att en person skall kunna godkännas som föreståndare eller som vikarie för föreståndaren. För hantverksmässig eller därmed jämförlig tillverkning kräves ingen föreståndare. I stället uppställa de sakkunniga vissa krav på tillståndshavarens person.

Enligt de sakkunnigas förslag får fabrik för tillverkning av explosiv vara icke vara belägen å ställe, där tillverkningen kan medföra särskild fara för omgivningen. Sådan fabrik får vidare icke ligga inom område, som ingår i stadsplan. Från sistnämnda regel skulle dock länsstyrelsen kunna medgiva undantag, där tillverkningen är av mindre farlig beskaffenhet eller sker i ringa omfattning. Fabrik för tillverkning av sprängämnen, krut, sprängladdad ammunition eller sprängkraftiga ländmedel skall enligt förslaget ligga på vissa minimiavstånd från samhälles för bebyggande planlagda område samt från kommunikationsleder, bostadsbyggnader m. m. Avstånden äro desamma som nu gälla för fabrik för tillverkning av explosiv vara av första klass. Från avståndsreglerna skulle länsstyrelsen kunna medgiva undantag dels i fall som nyss sagts och dels där synnerligen gynnsamma terrängförhållanden äro för handen eller särskilda skyddsanordningar vidtagits. De sakkunnigas förslag innehåller vidare vissa ordningsföreskrifter samt bestämmelser om konstruktionen av fabriksbyggnader o. d. Reglerna om fabriks belägenhet och konstruktion m. m. skola enligt förslaget i tillämpliga delar gälla även beträffande hantverksmässigt eller eljest i mindre omfattning bedriven tillverkning, i den mån länsstyrelsen icke med hänsyn till tillverkningens mindre farliga beskaffenhet och ringa omfattning funnit skäl till eftergift.

De sakkunniga ha berört frågan om den intressekollision som uppstår, då det blir aktuellt att bebygga ett område, som ligger inom riskzonen för en fabrik eller ett magasin för explosiva varor. Enligt de sakkunniga skulle en sådan intressekollision hittills ha förekommit blott beträffande upplagsmagasin. Magasinen hade då alltid flyttats till en plats, som fyllt förutsättningarna i förordningen. Mot en sådan lösning vore enligt de sakkunniga icke något att anmärka, så länge anläggningens värde vore jämförelsevis ringa. Om fråga emellertid vore om ett stort fabrikskomplex å ena sidan och ett enstaka boningshus å andra sidan, syntes en sådan lösning icke rimlig. I regel torde enligt de sakkunniga en fabriksägare ha skaffat sig tillräckliga buffertområden gentemot enstaka bebyggelse (500 meters radie). Det vore däremot svårare för en företagare att gardera sig mot påträngande tätbebyggelse och stadsplanering (5 000 meters radie). Ett visst skydd för hithörande anläggningar kunde enligt de sakkunnigas mening dock vinnas genom den nya byggnadslagstiftningens bestämmelser om generalplanering m. m. De sakkunniga hade därför icke ansett en särskild lagstiftning för reglering av nyssnämnda intressekonflikter för närvarande erforderlig.

Tillverkning av explosiva varor får enligt de sakkunnigas förslag icke

tuga sin början, innan tillverkningslokalerna efter avsyning godkänts av länsstyrelsen. I motsats till vad för närvarande är fallet skulle detta gälla icke blott fabriksmässig tillverkning utan även framställning i mindre skala utom tillverkning å vissa laboratorier och laddning av ammunition för eget bruk. Från länsstyrelsens beslut rörande tillverkningen eller tillverkningslokalerna skulle sprängämnesinspektionen i några fall kunna medgiva avvikelser under förutsättning att ändringarna icke medförde ökad fara. Den rätt skulle inspektionen ha bl. a. beträffande utbyte av tillverkningsmaskiner och förändringar av tillverkningsmetoder.

Vad angår dröjsmål med rörelsens igångsättande, avbrott i rörelsen och densammans nedläggande föreslå de sakkunniga i stort sett samma regler som nu gälla. Såsom en nyhet föreslås att länsstyrelsen skall kunna förbjuda vidare tillverkning, till dess ny avsyning verkställt, eller återkalla tillverkningstillståndet i fall, då tillverkningen varit nedlagd under större delen av de nästföljande två åren.

Remissyttrandena. Ingen erinran har i stort sett gjorts mot förslaget att explosiv vara i princip ej skall få tillverkas utan tillstånd av länsstyrelsen. De föreslagna undantagen från huvudregeln ha berörts i en del yttranden. Sålunda avstyrka *länsstyrelsen i Kristianstads län* och *Föreningen Malmöhus läns landsfiskaler*, att enskild person utan tillstånd skulle för eget bruk få ladda ammunition för jakt- och sportgevär. Vidare framhålles från ett flertal håll, att de föreslagna bestämmelserna om tillståndsfri tillverkning av små kvantiteter explosiva varor i försöks-, uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte vore alltför snävt avfattade i olika avseenden.

Med anledning av de sakkunnigas förslag att framställning av råcelluloid och råfilm m. m. av explosiva ämnen skall regleras i en särskild författning framhåller *riksbrandinspektören*, att det vore av vikt att bestämmelser i ämnet trädde i kraft samtidigt som den nya explosivvaruförordningen.

Vad angår kungörelseförfarandet vid anläggandet av fabrik ifrågasätter *länsstyrelsen i Stockholms län*, om det måste givas den obligatoriska karakter, som det fått i förslaget. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser det uppenbart, att obehöriga borde hindras erhålla kunskap om fabriker och magasin för explosiva varor. Annat delgivningsförfarande än genom kungörelse borde därför införas. *Länsstyrelserna i Malmöhus, Hallands och Örebro län* göra gällande, att kungörelsens införande i länskungörelserna numera saknade praktisk betydelse. Den förstnämnda av de tre länsstyrelserna anser det lämpligare med ett meddelande till ägarna av grannfastigheterna i riskzonen vid sidan av kungörelse i ortstidning.

Krigsmaterielinspektionen förordar en bestämmelse, att länsstyrelse icke må meddela tillstånd att tillverka sådana explosiva varor, som utgöra krigsmateriel, med mindre Kungl. Maj:t dessförinnan lämnat tillstånd enligt förordningen den 20 juni 1935 om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

De föreslagna bestämmelserna om föreståndare och vikarie för sådan be-

röras i ett flertal yttranden. Härvid förordas uppmjukningar av bestämmelserna i olika avseenden.

Med anledning av de föreslagna stadgandena angående fabriks belägenhet anför *försvarets fabriksstyrelse*, att sannolikt icke någon av dess fabriker uppfyllde alla de villkor, som uppställts. Därest bestämmelserna skulle kvarstå i oförändrat skick, erfordrades att den föreslagna rätten för länsstyrelserna att medgiva undantag icke utnyttjades alltför restriktivt. Enligt *fortifikationsförvaltningen*, *Stadsförbundet* och *Industriförbundet* borde länsstyrelsen kunna medgiva undantag från förbudet att tillverka explosiva varor inom stadsplanlagt område jämväl i fall då terrängförhållandena eller vidtagna skyddsanordningar gäve tillräckligt skydd mot verkningarna av en explosion. *Riksbrandinspektören* och *Brandbefälsförbundet* anse starka skäl tala för att fabriker och magasin endast borde få anläggas på platser, där bebyggelsen ordnats genom stads-, stom- eller byggnadsplan eller utomplansbestämmelser. *Civildövarsstyrelsen* föreslår förbud mot tillverkning av explosiva varor även såvitt angår område, som ingår i byggnadsplan. Mot de föreslagna minimiavstånden har styrelsen intet att erinra. Till skydd mot bebyggelse i närheten av en redan uppförd fabrik borde införas bestämmelser om skyddsbälten kring den färdiga fabriken. Även *bevakningsinspektören* förordar att skyddszoner införas. *Byggnadsstyrelsen* framhåller, att enligt byggnadslagstiftningens principer frågan var fabriksmässig tillverkning av explosiva varor skall få äga rum regelmässigt borde studeras vid en översiktlig planläggning avseende generalplan eller regionplan. Ett allmänt förbud mot tillverkning av explosiv vara inom detaljplanlagt område vore icke ändamålsenlig, då skyddsbälten eller andra anordningar i en sådan plan kunde göra ett allmänt förbud omotiverat. Frånvaron av stads- eller byggnadsplan utgjorde icke någon garanti mot framtida tätbebyggelse, enär dylik plan numera icke finge avse större område än som vore eller kunde väntas bli taget i anspråk inom överskådlig tid. I stället för uttrycket »sambältes för bebyggande planlagda område» borde väljas ett uttryckssätt, som angäve, att det betydelsefulla vore, om området enligt verkställd planläggning — översiktlig eller detaljerad — skulle få användas till tätbebyggelse.

Länsstyrelsen i Hallands län framhåller, att spörsmålet i vad mån en fabriks- eller magasinanläggning kunde anses utgöra hinder för bebyggelse inom riskzonen vore av så fundamental betydelse, att det måste närmare regleras. Liknande synpunkter utvecklas av *Stadsförbundet*, som även framkastar frågan vem som skall ersätta ägarna av den inom riskzonen belägna marken för det minskade markvärde, som anläggandet av en fabrik eller ett magasin måste föra med sig. Jämväl *Kemiska industrikontoret* hemställer, att nu berörda frågor måtte upptagas till särskild prövning.

De föreslagna ordningsföreskrifterna och bestämmelserna om fabriksbyggnadernas konstruktion o. d. ha berörts i några yttranden och föranlett förslag om en del ändringar och kompletteringar. Yttrandena torde dock icke behöva refereras här.

Länsstyrelsen i Hallands län anser det onödigt att kräva länsstyrelsens godkännande av en fabriksanläggning. Ett enklare och snabbare förfarings-sätt vore enligt länsstyrelsens mening att blott kräva bevis om att anläggningen vid avsyning visat sig överensstämma med tillståndsresolutionen.

Aktiebolaget Bofors vänder sig mot förslaget att utbyte av maskiner och ändringar i tillverkningsmetoder icke skulle få företagas utan särskilt medgivande. Bolaget ifrågasätter, om icke bestämmelserna i gällande förordning vore tillfyllest. I allt fall borde anmälan krävas endast vid betydande omläggning av tillverkningsmetoden eller utbyte av maskiner mot dylika av helt annan konstruktion. Liknande synpunkter utvecklas av *Stockholms handelskammare*.

Kommerskollegium, *Stockholms handelskammare* och *Aktiebolaget Bofors* förutsätta, att de föreslagna bestämmelserna angående avbrott i tillverkningen blott äga avseende å fall, där hela tillverkningen vid fabrik eller annat tillverkningsställe nedlagts. *Teknologföreningen* anser det vara en alltför långtgående reaktion att återkalla tillverkningstillståndet i fall då tillverkningen legat nere under större delen av de nästförflutna två kalenderåren.

Departementschefen. De faror för explosion, som äro förenade med all tillverkning av explosiva varor, samt hänsynen till allmän ordning och säkerhet tala för att en okontrollerad tillverkning av explosiva varor icke bör tillåtas. Jag anser därför i likhet med de sakkunniga, att tillverkning av explosiva varor i allmänhet icke bör få bedrivas utan särskilt tillstånd. Såsom tillståndsmyndighet torde fortfarande länsstyrelserna böra fungera. De av de sakkunniga föreslagna undantagen från tillståndskravet anser jag mig kunna biträda. I anledning av vad som anförts i remissyttrandena ha i departementsförslaget reglerna om tillståndsfri tillverkning i försöks-, uppfinnings-, undervisnings- eller vetenskapligt syfte i några avseenden gjorts mindre restriktiva än de sakkunniga föreslagit.

Liksom de sakkunniga anser jag, att sådana varor, som ej upptagits i kommerskollegii förteckning över explosiva varor, icke böra få tillverkas annat än i ringa myckenhet för anställande av försök. Enligt de sakkunnigas förslag skulle några angivna varor blott få tillverkas för vissa ändamål och skulle vidare kommerskollegium kunna föreskriva liknande inskränkningar för andra varuslag. Med hänsyn till utvecklingen på området synes det mig icke lämpligt, att det fastslås i själva förordningen, att vissa varor äro underkastade dylika inskränkningar i tillverkningsrätten. Det torde helt böra överlämnas till kommerskollegium att meddela föreskrifter i ämnet. Kollegium synes vidare böra få rätt att förbjuda tillverkningsförfarande, som är förenat med särskild fara. Härvid bör kollegium kunna göra skillnad mellan exempelvis fabriksmässig och hantverksmässig tillverkning.

Jag är ense med de sakkunniga om att framställning av icke explosiva varor ur explosiva ämnen icke bör regleras i explosivvaruförordningen. Det nuvarande stadgandet om framställning av råcelluloid och råfilm ur nitro-

cellulosa synes utan fara kunna utgå ur förordningen, enär någon produktion av dylika varor, enligt vad jag inhämtat, icke lär förekomma i Sverige, om man bortser från viss försöksframställning. Frågan om en särskild lagstiftning beträffande tillverkning av celluloid och liknande brandfarliga ämnen torde få övervägas i annat sammanhang.

Bestämmelserna angående tillståndshavare och föreståndare ha i departementsförslaget uppmjukats såtillvida, att länsstyrelsen fått friare händer vid prövningen av hithörande ärenden än enligt de sakkunnigas förslag. Med hänsyn till den prövande myndighetens kvalifikationer och tillgången till teknisk sakkunskap hos sprängämnesinspektionen torde icke några risker vara förenade därmed. I departementsförslaget ha vidare i större omfattning än i sakkunnigförslaget uppställts gemensamma regler för fabriksmässig och annan tillverkning. Bl. a. ha bestämmelserna om föreståndare i viss utsträckning gjorts gemensamma. I samband härmed vill jag framhålla, att det givetvis icke möter något hinder att person, som erhåller tillstånd att tillverka explosiva varor, samtidigt godkännes såsom föreståndare för tillverkningen.

De sakkunniga ha föreslagit, att vissa handlingar, som fogats till ansökan om tillstånd till fabriksmässig tillverkning, skulle få utlämnas endast till några angivna myndigheter. En sådan bestämmelse har icke sin rätta plats i explosivvaruförordningen. Om handlingarna behöva undandragas offentligheten, kan Kungl. Maj:t förordna därom med stöd av 1937 års lag om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

Det synes icke nödvändigt att kräva, att ansökan om tillstånd att fabriksmässigt tillverka explosiva varor alltid skall kungöras. Därest exempelvis fabriksägaren äger all mark inom riskzonen omkring den planerade fabriken, torde anledning saknas att kungöra ansökningen. Med hänsyn härtill förordar jag, att länsstyrelsen skall kunna avstå från kungörelseförfarandet, när särskilda skäl äro därtill. Då kungörelse sker, torde det vara tillfyllest med kungörelse i ortstidning. Ansökan om tillstånd att tillverka sådana explosiva varor, som enligt vad därom är särskilt stadgat utgöra krigsmateriel, bör icke få beviljas av länsstyrelsen, med mindre Kungl. Maj:t dessförinnan meddelat tillstånd enligt 1935 års förordning om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.

Liksom de sakkunniga anser jag, att tillstånd att tillverka explosiva varor skall avse visst eller vissa varuslag och att vid annan än fabriksmässig tillverkning allenast laddning av handvapenammunition och tillverkning av pyrotekniska varor skola tillåtas. Möjlighet torde böra finnas att meddela tillverkningstillstånd för viss tid. Även sådant tillstånd kan emellertid enligt departementsförslaget återkallas under vissa förutsättningar, som angivas i en allmän bestämmelse i 6 §. Varje tillverkningstillstånd skall enligt departementsförslaget förbindas med de villkor och föreskrifter, som i det särskilda fallet finnas erforderliga. Det är av vikt, att länsstyrelsernas villkor och föreskrifter avvägas på ett ändamålsenligt sätt, så att å ena sidan tillverkarna icke i onödan betungas och å andra sidan tillräckliga garantier

mot tillverkningsriskerna erhållas. Ett nära samarbete mellan länsstyrelsen och sprängämnesinspektionen torde här kunna ge ett gott resultat.

Vad angår frågan om tillverkningsställes belägenhet biträder jag i stort sett de sakkunnigas förslag. Vissa jämkningar ha dock gjorts i departementsförslaget bl. a. i anledning av vad byggnadsstyrelsen anfört. Vidare har länsstyrelsernas möjlighet att medgiva undantag från bestämmelserna något utvidgats. Det ligger emellertid i sakens natur, att denna dispensgivning måste handhavas med försiktighet, så att icke bestämmelsernas syfte asidosättes.

Den intressekollision, som uppstår då annan bebyggelse närmar sig en fabrik för tillverkning av sprängämnen o. d., har berörts av de sakkunniga och i några yttranden. Enligt grunderna för gällande byggnadslagstiftning utgör förekomsten av en sådan fabrik icke i och för sig något hinder mot bebyggelse av området omkring fabriken. Bl. a. av nationalekonomiska skäl är det emellertid angeläget, att en kollision såvitt möjligt undviks. Det måste anses vara fabriksägarens sak att genom mark- eller servitutsförvärv trygga sig mot glesbebyggelse inom ett område av 500 meter från fabriken. Att på samma sätt skaffa sig skydd mot tätbebyggelse torde sällan vara möjligt med hänsyn till storleken av det område (5 000 meters radie), inom vilket sådan bebyggelse i princip utgör hinder för tillverkningens bedrivande. Lämpligast torde vara, att fabriksägaren söker kontakt med de kommunala och statliga planläggningsmyndigheterna och därvid inhämtar närmare upplysningar om den tätbebyggelse, som planeras. Vid en eventuell planläggning av riskzonen eller någon del därav skall enligt byggnadslagstiftningen tillbörlig hänsyn tagas bl. a. till fabriksägarens intressen. Skulle trots allt kollision uppstå mellan en fabrik och påträngande bebyggelse, torde i en del fall sådana skyddsanordningar kunna vidtagas, att länsstyrelsen kan medgiva undantag från explosivvaruförordningens bestämmelser om avstånd o. d.

Bestämmelser om konstruktionen av fabriksbyggnader, ordningsföreskrifter för tillverkning o. d. torde lämpligen böra utfärdas av kommerskollegium. I fråga om de byggnadstekniska bestämmelserna skall kollegium enligt departementsförslaget samråda med byggnadsstyrelsen. Kan härvid i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. I detta sammanhang vill jag erinra om att byggnadsstyrelsen erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa en förberedande utredning angående möjligheterna att åstadkomma förenklingar i olika avseenden i fråga om byggnadsreglerande bestämmelser och dessas tillämpning. Som ett led i denna utredning ingår att undersöka möjligheterna att sammanföra olika byggnadsreglerande bestämmelser till ett så litet antal författningar som möjligt. I samband med slutbehandlingen av denna fråga torde det kunna övervägas att överflytta en del byggnadstekniska föreskrifter i explosivvaruförordningens tillämpningsbestämmelser till annan författning.

I likhet med länsstyrelsen i Hallands län anser jag det vara tillfyllest, att vid avsyning konstateras, att tillverkningsställe är inrättat i överensstäm-

melse med gällande författningsbestämmelser och länsstyrelsens tillståndsresolution. Att kräva ett efterföljande godkännande av länsstyrelsen synes vara en onödig omgång. Skulle vid avsyningen någon avvikelse konstateras, skall enligt departementsförslaget rättelse vidtagas och därefter förnyad avsyning ske. Rättelse och ny avsyning erfordras givetvis icke, därest länsstyrelsen jämkar det meddelade tillståndet till överensstämmelse med de vid avsyningen konstaterade förhållandena.

Beträffande departementsförslagets övriga bestämmelser vill jag i anledning av några yttranden här blott framhålla, att bestämmelserna om avbrott i tillverkningen icke äro avsedda att tillämpas, då allenast en gren av tillverkningen nedlägges.

Förpackning och märkning.

Gällande förordning. I 1928 års förordning förbjödes sampackning av olika slag av explosiva varor. I kärll eller låda, som innehåller dylik vara, får vidare icke inrymmas annat föremål än sådant, som erfordras för varans förpackning. Dessa bestämmelser äga dock icke tillämpning å varor, som äro avsedda för militärt ändamål. Närmare bestämmelser om förpackning finnas i förordningen allenast för vissa angivna slag av explosiva varor. Beträffande övriga varuslag stadgas i huvudsak blott, att de skola förpackas på ett ändamålsenligt sätt och att kommerskollegium skall utfärda de ytterligare förpackningsföreskrifter, som kunna bli erforderliga. Dessutom innehåller förordningen vissa bestämmelser om märkning av bl. a. ytterkärll för explosiva varor.

De sakkunniga. I fråga om förpackning och märkning göra de sakkunniga åtskillnad mellan fabriksförpackning och minuthandelsförpackning. Beträffande fabriksförpackning föreslås vissa bestämmelser av mera generell natur. De ytterligare föreskrifter i ämnet, som kunna befinnas erforderliga, skola meddelas av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet. Bör bruksanvisning medfölja viss vara, äger chefsmyndigheten enligt förslaget förordna därom. När skäl äro därtill, skulle chefsmyndigheten beträffande särskilda varor eller särskilda leveranser, exempelvis till utlandet, kunna medgiva undantag från förordningens bestämmelser om fabriksförpackning. Under rubriken minuthandelsförpackning föreslå de sakkunniga, att vissa lindrigare föreskrifter beträffande förpackning och märkning skola gälla för i minut försålda varor, som säljaren direkt eller med anlåtande av biträde överlämnar till köparen. Dessa lindrigare förpackningsbestämmelser skulle däremot icke få tillämpas, om varan avlämnas till transport med allmänna transportmedel. I specialmotiveringen till förslaget framhålla de sakkunniga bl. a., att de föreslagna förpackningsbestämmelserna icke utesluta att explosiv vara säljes styckevis.

Remissyttrandena. *Handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare* framhålla, att de sakkunnigas förslag saknade bestämmelser om grossistförpackning. Därest reglerna om fabriksförpackning vore avsedda att tillämpas även å förpackning från grossist- och importörlager, borde detta komma till synes i författningstexten.

Skånes handelskammare anser, att under villkor, som angåves i förordningen, importvaror icke borde vara underkastade bestämmelserna om fabriksförpackning. *Generaltullstyrelsen* framhåller, att när explosiva varor enligt tjänstgöringsreglementet för tullverket icke finge intagas i tullpackhus, sådana varor borde kunna avskiljas från annat gods redan när de mottoges av tullverket. Beträffande gods, som importeras, borde därför sprängämnesinspektionens chefsmyndighet icke få medgiva undantag från regeln att å ytterförpackning skall angivas förpackningens innehåll.

Mot de föreslagna reglerna om märkning av fabriksförpackning ha en del smärre erinringar gjorts.

Vad angår bestämmelserna om minuthandelsförpackning föreslås från några håll vissa jämkningar och tillägg. Här må blott nämnas, att *kommerskollegium* anser det böra anmärkas, att försäljning styckevis skulle vara tillåten.

Departementschefen. Förordningens bestämmelser angående förpackning och märkning av explosiva varor torde kunna göras mera kortfattade än vad de sakkunniga föreslagit. Blott några få grundläggande regler böra ha sin plats i denna författning. De ytterligare föreskrifter i ämnet, som erfordras, kunna lämpligen utfärdas av kommerskollegium. Kollegium synes härvid kunna bygga på de sakkunnigas förslag. Vissa ändringar torde dock böra göras i anledning av vad som anförts i remissyttrandena.

Beträffande departementsförslagets innehåll vill jag här blott framhålla, att jag förutsätter, att kommerskollegium icke medgiver sådana undantag från förordningens märkningsföreskrifter, att tullverkets berättigade intressen åsidosätts.

Handel med explosiva varor.

Gällande förordning. Handel med explosiva varor får icke bedrivas av annan än den, som erhållit tillstånd därtill av länsstyrelsen. Utan hinder härav får dock i allmänhet den, som erhållit tillstånd att tillverka explosiva vara, försälja samma vara såsom färdig handelsvara tillika med erforderliga tändhattar.

Tillstånd att idka handel med explosiva varor må meddelas tillsvidare och endast där verkligt behov förefinnes. Tillstånd får icke beviljas annan än den, som är behörig att idka handel i allmänhet och gjort sig känd för ordentlighet och redbarhet samt i övrigt prövas lämplig att utöva rörelsen. Bolag eller förening skall ha en för rörelsen ansvarig föreståndare, som uppfyller nyssnämnda egenskaper. Vid förfall för tillståndsinnehavare kan an-

nan person förestå rörelsen på eget ansvar, om han av länsstyrelsen godkännts härför. Meddelat tillstånd kan avse handel med explosiva varor i allmänhet eller med visst eller vissa varuslag. Den som erhållit tillstånd att idka handel med explosiv vara av första klass äger jämväl handla med explosiv vara av andra klass. Handlandes förvaringsutrymmen skola vara godkända av länsstyrelsen.

Med undantag för de varuslag och myckenheter, som få innehavas utan tillstånd, får explosiv vara icke försäljas till annan än den, som äger rätt att tillverka sådan vara eller är behörig att idka handel därmed eller på grund av meddelat tillstånd eller utfärdat säkerhetsintyg äger innehava dylik vara till ifrågavarande myckenhet. Explosiva varor av första klass samt tändhattar för sprängämnen få ej utlämnas till någon, som icke fyllt aderton år. Den som handlar med explosiva varor skall föra särskild försäljningsbok och avkräva köpare kvitto på utlämnad vara utom då fråga är om vissa angivna varuslag. Ombud, som utkvitterar varan, skall inneha fullmakt, som skall överlämnas till handlanden.

De sakkunniga. De sakkunnigas förslag överensstämmer i stort sett med gällande rätt i fråga om förutsättningarna för rätt att idka handel med explosiva varor. Tillverkares behörighet att utan särskilt tillstånd idka handel har dock utvidgats. Sålunda skulle den, som erhållit tillstånd att tillverka explosiv vara, få försälja sådan färdig handelsvara av egen och annans tillverkning. Behörig tillverkare av sprängämnen, krut och ammunition skulle vidare få idka handel med alla slags tändmedel. Beviljat handelstillstånd skall enligt förslaget avse visst eller vissa slag eller huvudslag av explosiva varor. För varje varuslag skall angivas den högsta myckenhet, som må innehavas på en gång. Tillståndet skall gälla först sedan handels- och förvaringslokaler blivit i föreskriven ordning avsynade och därefter av länsstyrelsen godkända. Handelslokal får enligt de sakkunniga godkännas endast om den är lämplig för ändamålet.

I principiell överensstämmelse med vad som för närvarande gäller föreslå de sakkunniga, att explosiv vara ej må försäljas till annan än den, som antingen äger rätt tillverka sådan vara eller idka handel därmed eller enligt bestämmelserna i 9 kapitlet av de sakkunnigas förslag är berättigad att förvärva och innehava varan. Till annan än tillverkare och handlande som nyss sagts skulle explosiv vara icke få utlämnas i större myckenheter än köparen är berättigad att på en gång innehava. Sprängämnen, krut, ammunition, som är försedd med sprängladdning, och sprängkraftiga tändmedel få enligt de sakkunnigas förslag ej utlämnas till ombud, som icke fyllt aderton år. Andra explosiva varor skulle icke få utlämnas till ombud, som ej fyllt sexton år. De sakkunniga föreslå vidare, att köpare skall avlämna särskilt kvitto beträffande vissa varuslag och att ombud skall vara försett med fullmakt av köparen att mottaga och kvittera varan. Dessutom skall handlande föra särskild inköps- och försäljningsbok för varor, som icke få utlämnas annat än mot kvitto, samt göra anteckning om utlämnad explosiv vara

å köparens tillståndsbevis, därest detta blott gäller för inköp av viss angiven sammanlagd myckenhet.

Remissyttrandena. De av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna om handel med explosiva varor ha berörts endast i ett fåtal yttranden.

Järnhandlareförbundet framhåller, att det i en del fall vore nödvändigt, att en handlande hade flera godkända vikarier. Eljest kunde den sprängämnesköpande allmänheten icke betjänas på ett snabbt och tillfredsställande sätt. Vidare hemställer förbundet, att handlande även i fortsättningen måtte kunna beviljas rätt att idka handel med explosiva varor över huvudet utan begränsning till visst eller vissa varuslag. I anslutning härtill föreslår förbundet, att icke för varje varuslag utan blott för varje huvudslag av explosiva varor skall angivas den största myckenhet, som vederbörande handlande får på en gång inneha. Onödiga svårigheter skulle eljest kunna uppstå för handlandena. Liknande synpunkter framföras av bl. a. *Nitroglycerin aktiebolag*.

Departementschefen. De av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna om handel med explosiva varor synas mig i stort sett ändamålsenliga. Vissa ändringar torde dock böra göras. Det torde sålunda exempelvis i många fall icke vara erforderligt, att tillstånd till handel med explosiva varor begränsas så snävt, att för varje enskilt varuslag angives den största myckenhet, som handlanden får på en gång inneha. Enligt min mening bör beträffande tillståndets räckvidd blott stadgas, att tillståndet skall avse visst eller vissa slag eller huvudslag av explosiva varor eller dylika varor i allmänhet och att tillståndet skall förbindas med de villkor och föreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

I departementsförslaget liksom i de sakkunnigas förslag bibehålles i stort sett den nuvarande behovsprövningen vid meddelande av handelstillstånd beträffande ifrågavarande varor. Behovsprövningen är främst betingad av att riskerna skulle ökas, om det funnes alltför många affärer i branschen med deras ofta stora förråd av explosiva varor; samtidigt skulle kontrollen försvåras. Prövningen bör givetvis icke få främja några monopolistiska tendenser.

Sedan länsstyrelsen meddelat handelstillstånd torde det vara tillfyllest, att vid avsyning konstateras, att handels- och förvaringslokaler äro inrättade i överensstämmelse med gällande bestämmelser och länsstyrelsens beslut. Det torde vara en onödig omgång att kräva ett efterföljande godkännande av länsstyrelsen.

Med anledning av Järnhandlareförbundets önskemål att flera vikarierande föreståndare skulle kunna förordnas vill jag framhålla, att enligt departementsförslaget hinder icke möter mot att biträde i affär under innehavarens eller föreståndarens allmänna tillsyn och ansvar tager befattning med explosiva varor, som säljas i affären.

I huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt och i motsats till de sakkunniga anser jag det icke vara skäl att uppställa någon särskild ålders-

gräns för ombud, som avhämtar andra explosiva varor än sprängämnen, krut eller sprängkraftiga tändmedel.

Vad angår handlandens bokförings- och anteckningsskyldighet förordar jag, att handlande skall föra inköps- och försäljningsbok samt anteckna gjord överlåtelse å förvärvares tillståndsbevis i den utsträckning och enligt de närmare föreskrifter, som kommerskollegium fastställer. Vid försäljning av ammunition och tändmedel, som avses i vapenförordningen, har handlande att iakttaga de föreskrifter, som nämnda förordning innehåller beträffande anteckning å köparens tillståndsbevis. Bestämmelserna om handlandes skyldighet att avkräva mottagare av explosiva varor särskilt kvitto m. m. torde utan fara kunna uppmjukas. Enligt min mening är det tillfyllest att i explosivvaruförordningen stadgas, att då förhållandena giva anledning därtill, utlämnande av explosiv vara skall vägras, med mindre mottagaren legitimerar sig på tillfredsställande sätt och lämnar kvitto på den mottagna varan samt, där han uppträder som ombud för annan, företer vederbörlig fullmakt.

Innehav, förvärv och förvaring.

Gällande förordning. Enligt 1928 års förordning får en person utan särskilt tillstånd inneha 4 kilogram krut, 40 kilogram handvapenammunition och 100 kilogram av vissa pyrotekniska varor. Annorstädes än å stadsplanlagt område må ytterligare 25 kilogram krut samt 5 kilogram sprängämnen och 200 gram tändhattar för sprängämnen innehavas av den, som har behov därav och med s. k. säkerhetsintyg styrker sig vara så ansedd, att trovärdighet bör skänkas uppgiften om behovet av och ändamålet med varan samt att denna utan fara för missbruk bör kunna innehavas av honom. Sådant intyg, som kan utfärdas av polischef, kommunalnämnsordförande m. fl., gäller för högst ett år och medför rätt till upprepade inköp. Utan tillstånd får vidare arbetstagare inneha explosiva varor, som arbetsgivare överlämnat till honom för utförande av visst arbete. I övrigt får icke annan än myndighet, som är pliktig taga befattning med explosiva varor, inneha sådana utan tillstånd. Beträffande tillståndsgivningen gälla olika regler beroende på om varorna skola förvaras i s. k. upplagsmagasin eller på annat ställe, s. k. tillfälligt magasin. I det förra fallet är länsstyrelsen alltid tillståndsmyndighet. I det senare fallet meddelas tillstånd i stad av poliskammare, magistrat eller kommunalborgmästare och på landet av länsstyrelsen. Vara, som innehaves på grund av tillstånd eller med stöd av säkerhetsintyg, får icke utan länsstyrelsens medgivande överlätas i annan ordning än som stadgas för handel.

Upplagsmagasin är avsett för större myckenheter explosiva varor, högst 25 000 kilogram. Tillstånd att anordna sådana magasin kan meddelas tillverkare, handlande eller förbrukare. Förordningen innehåller närmare bestämmelser om hur sådant magasin skall vara beläget och inrättat och vad som skall iakttagas vid magasinets begagnande. Här må blott nämnas, att

magasinet icke får ligga på ställe, där det kan medföra särskild fara för omgivningen, och icke heller inom stadsplanlagt område. Innan upplagsmagasin får tagas i bruk, skall det efter avsyning ha godkänts av länsstyrelsen. För varje magasin skall finnas en av länsstyrelsen godkänd ansvarig föreståndare, som skall vara myndig och ha prövats lämplig för uppdraget.

Tillstånd att ha explosiva varor i tillfälligt magasin kan meddelas bofast förbrukare, som är känd för redbarhet och ordentlighet och har behov av sådant tillstånd. Då tillstånd meddelas bolag eller förening, skall en av tillståndsmyndigheten godkänd person, som uppfyller nyssnämnda villkor, vara ansvarig för varornas vård och användning. I förordningen saknas bestämmelser om hur tillfälligt magasin skall vara inrättat och beläget. Det ankommer på tillståndsmyndigheten att i varje särskilt fall meddela erforderliga föreskrifter härutinnan och om den myckenhet explosiva varor som får inrymmas i magasinet. Härvid få vissa i förordningen angivna maximikvantiteter icke överskridas.

I förordningen finnas särskilda bestämmelser om magasin i anslutning till fabrik för tillverkning av explosiva varor. Sådant magasin, s. k. fabriksmagasin, får inrymma högst 50 000 kilogram. Vidare innehåller förordningen en del bestämmelser om de myckenheter explosiva varor, som handlande får ha i s. k. handelsmagasin och i handelslokal. Handelsmagasin skall vara inrett på visst angivet sätt och får icke vara förenat med boningshus. I samhälle, där den för städerna gällande ordningen för bebyggande skall iakttagas, skall handelsmagasin för explosiva varor av första klass ligga i mindre trafikerad del av samhället och på minst 10 meters avstånd från annan byggnad. Varken handelsmagasin eller handelslokal får tagas i bruk, innan länsstyrelsen godkänt magasinet eller lokalen.

Gemensamt för alla former av innehav av explosiva varor gäller, att varorna skola förvaras under lås, så att de icke äro åtkomliga för obehöriga, och i övrigt så, att de ej äro utsatta för att antändas eller bringas till explosion.

De sakkunniga. De sakkunniga framhålla, att allmänna ordnings- och säkerhetssynpunkter talade för att innehav av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel borde göras till föremål för bättre kontroll än hittills. Det vore inkonsekvent att i vapenkungörelsen ha stränga bestämmelser om förvärv av ammunition och samtidigt ha en bristfällig reglering av innehav av nyssnämnda varuslag. Om man bortsåge från en del varor med speciell användning, borde intet av ifrågavarande varuslag få inköpas fritt. Vidare borde den nuvarande rätten att inköpa sådana varor mot säkerhetsintyg upphöra. Säkerhetsintygen gäve nämligen icke en tillräcklig översikt och kontroll, dels därför att de medförde rätt till hur många inköp som helst och dels därför att de kunde utställas av flera personer på samma ort. Särskilt olämpligt vore det, att sådana intyg kunde utfärdas av kommunalordförandena. Bl. a. saknade dessa i en del fall upplysningar, vartill polismyndigheten hade tillgång. Enligt de sakkunnigas mening kunde en tillfreds-

ställande kontroll uppnås först om tillstånd av polismyndighet eller länsstyrelse i princip krävdes för varje innehav av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel. Den av de sakkunniga tänkta ordningen behöfve icke försvåra legala förvärv av ifrågavarande varor, eftersom det i flertalet fall skulle vara tillfyllest med tillstånd av polismyndigheten i orten. Denna skulle sålunda få ge tillstånd till innehav dels av mindre förbrukningsförråd (5 kilogram sprängämnen och krut samt 100 sprängkapslar) och dels av sådana större förbrukningsförråd, som skulle förvaras i förvaringspersedel, vilken tillverkats under sprängämnesinspektionens kontroll. För att göra det lättare för allmänheten att i brådskande fall snabbt erhålla tillstånd föreslå de sakkunniga dessutom, att tillståndsbevis avseende tillfälligt mindre förbrukningsförråd skulle kunna utställas av kommunalnämndsordförande eller enskild polisman, sedan denne i det särskilda fallet per telefon inhämtat polischefens tillstånd. Med tanke på att de kommunala säkerhetsintygen utfärdats avgiftsfritt förutsätta de sakkunniga, att stämpelavgift och expeditionslösen icke skulle utgå för tillstånd till innehav av mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel.

De av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna beträffande innehav av ammunition till gevär, pistoler o. d. och av tändhattar till patroner för sådana vapen behandlas i propositionen (nr 95) med förslag till vapenförordning och skola därför icke beröras här. Presskroppar av sprängämnen och annan dylik ammunition likställas av de sakkunniga i innehavshänseende med sprängämnen.

I fråga om annan ammunition och andra tändmedel än förut sagts liksom i fråga om pyrotekniska varor samt vissa speciella sprängämnen, vilkas huvudsakliga användning icke grundas på deras explosiva egenskaper, skall enligt de sakkunnigas förslag sprängämnesinspektionens chefsmyndighet i samband med upprättandet av förteckningen över tillåtna explosiva varor avgöra, huruvida och under vilka förutsättningar samt till vilken myckenhet de särskilda varorna få innehavas utan tillstånd. Där tillstånd kräves, skall ansökan göras hos polismyndigheten i den ort, där varan skall förvaras. Vad angår de pyrotekniska varorna har de sakkunnigas avsikt varit, att tillstånd i regel skulle erfordras för varje förvärv av knallskott och vissa sprängkraftiga fyrverkeripjäser. För förvärv av mindre kvantiteter av andra pyrotekniska varor skulle i regel krävas, att förvärvaren fyllt sexton eller i vissa fall aderton år. Några ofarliga varuslag skulle vara helt fria. Å andra sidan skulle s. k. ryska smällare över huvud taget icke få tillverkas eller införas.

Nu angivna regler angående förvärv och innehav av explosiva varor kompletteras i de sakkunnigas förslag av den förut berörda bestämmelsen, att militär explosiv vara icke får förvärvas av annan än kronan, såvida icke sprängämnesinspektionens chefsmyndighet medgivit annat beträffande viss vara. Vidare föreslås särskilda bestämmelser om arbetstagares rätt att utan tillstånd handha explosiva varor för arbetsgivares räkning. Sålunda skulle redbar och pålitlig person, som fyllt aderton år, utan tillstånd få anlitas för

mindre omfattande sprängningsarbeten, om arbetsgivaren eller av myndighet godkänd ställföreträdare för denne utövade tillförlitlig kontroll över de explosiva varornas handhavande. Kunde arbetsgivaren på grund av arbetsplatsens belägenhet eller arbetenas omfattning icke utöva sådan kontroll, skulle han under vissa förutsättningar få utlämna varorna till arbetstagararen att av denne på eget ansvar innehavas för arbetsgivarens räkning. Sålunda skulle bl. a. fordras, att arbetstagararen fyllt tjuguet år och ägde kännedom om innehavares åligganden beträffande explosiva varors vård samt nödig erfarenhet i sprängningsarbetens utförande.

Tillstånd att inneha explosiv vara får enligt de sakkunnigas förslag icke beviljas annan än den, som kan antagas äga erforderligt omdöme och nödig erfarenhet i fråga om varans handhavande och som icke skäligen kan antagas komma att handha varan utan nödig aktsamhet eller att missbruka densamma. I fråga om sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel kräves ytterligare, att tillståndshavaren skall vara myndig och känd för redbarhet och ordentlighet samt ha behov av varorna. Bolag eller förening skulle icke få beviljas tillstånd annat än om sökanden hade behov av varorna och en person med förut nämnda egenskaper samtidigt godkändes såsom ansvarig föreståndare för det förråd, som sökanden beviljades rätt att inneha. För tillståndshavare och föreståndare skulle vikarie kunna förordnas.

Är innehavare av explosiv vara icke längre berättigad att inneha densamma eller har han icke längre behov av varan, skall han enligt de sakkunnigas förslag ofördröjligen förstöra varan eller återlämna den till försäljaren. Denne är enligt förslaget skyldig att mottaga varan samt att inlösa densamma, om den är i fullgott skick.

De sakkunniga framhålla, att erfarenheten visat, att en betryggande förvaring av explosiva varor är av behovet påkallad såväl ur allmänna ordnings- och säkerhetssynpunkter som med hänsyn till olycksfallsriskerna. De sakkunniga föreslå därför, att förvaringsbestämmelserna skola skäpas och göras mera utförliga än i 1928 års förordning. De sakkunnigas förslag bygger härutinnan i huvudsak på 1941 års sakkunnigas promemoria. Enligt vad de sakkunniga uppgiva äro förslaget bestämmer i väsentliga delar redan genomförda i praktiken. En hel del detaljhandelsförråd funnes dock, som icke kunde anses motsvara de föreslagna föreskrifterna. I övrigt återstode framför allt att förbättra förvaringsförhållandena hos småförbrukare och på arbetsplatser.

Såsom allmän förvaringsnorm uppställa de sakkunniga regeln, att explosiv vara skall förvaras så, att förvaringen erbjuder en med hänsyn till varans farlighetsgrad och myckenhet samt omständigheterna i övrigt tillfredsställande säkerhet mot att varan åtkommes av obehöriga eller vållar skada genom antändning eller explosion. Denna norm utveckla de sakkunniga närmare för olika slag av förråd, nämligen förbrukningsförråd (mindre och större), kringföringsförråd, handförråd å arbetsplats, handelsförråd av olika slag, fabriks- och upplagsmagasin samt tillfälliga upplag. För flertalet

av dessa former meddelas i förslaget vissa grundläggande bestämmelser dels om förvaringsrummens belägenhet, dels om erforderlig inbrottsäkerhet och dels om erforderlig brandsäkerhet. Dessa bestämmelser skulle kompletteras av närmare föreskrifter av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet om hur de olika slagen av förråd skulle vara inrättade och belägna.

I fråga om belägenhet kräva de sakkunniga i princip, att förråd av explosiva varor skall ligga på betryggande avstånd från bostäder och andra ställen, där människor varaktigt uppehålla sig och där mycket folk plägar komma tillsammans, ävensom från allmänt trafikerad väg, gata, järnväg eller farled. I fråga om mindre och större förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel göres dock undantag för byggnad, som bebos av förrådsinnehavaren och hans familj. För de större förbrukningsförrådens del göres vidare avsteg från principen för tillfälligt förråd, som erfordras för utförande av arbete inom tätbebyggt område. Regeln är icke heller direkt tillämplig på förbrukningsförråd av ammunition, icke sprängkraftiga tändmedel och pyrotekniska varor. Undantag göres vidare för handelsförrådens del. Där sådant erfordras för tillgodoseende av detaljhandels behov, får sålunda handelsförråd anordnas på eller i närheten av försäljningsställe även inom tätbebyggd del av ett samhälle, under förutsättning att förvaringen kan ordnas på ett ur säkerhetssynpunkt nöjaktigt sätt. Handelsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel skall vara beläget på betryggande avstånd från kyrka, biograf eller annan dylik församlingslokal samt med hänsyn till de lokala förhållandena i övrigt förlagt och anordnat så, att mera omfattande skadeverkningar av en explosion såvitt möjligt förebyggas. I motiven uttala de sakkunniga, att handelsförråd av sprängämnen för framtiden borde bortflyttas från storstädernas centra och förläggas till förorterna. När det gällde redan bestående handelsrättigheter, borde man dock gå fram med försiktighet. För upplagsmagasinens del har den förut nämnda huvudregeln skärpts genom en bestämmelse, att sådant magasin med visst undantag icke får anordnas på område, som ingår i stadsplan. I stället för upplagsmagasin och större förbrukningsförråd kan i samband med större sprängningsarbeten under mycket kort tid anordnas s. k. tillfälligt upplag. Sådant upplag får ligga även på plats, som icke motsvarar fordringarna för nyssnämnda magasin och förråd.

För att explosiva varor icke skola komma i händerna på obehöriga skall enligt förslaget förvaringsrum hållas låst och nycklarna förvaras så, att de icke kunna åtkommas av obehöriga. För upplagsmagasin, större detaljhandelsförråd och större förbrukningsförråd av sprängämnen och därmed i farlighet jämförliga varor kräves vidare förvaringsrum av sådant material och sådan konstruktion, att förvaringsrummet erbjuder betryggande säkerhet mot inbrott medelst mekaniskt verkande hjälpmedel. För mindre detaljhandelsförråd och mindre förbrukningsförråd av sådana varor ävensom för förråd av mindre farliga varor än de förut nämnda medgivas enklare förvaringsrum, vilka i regel dock skola erbjuda åtminstone avsevärt motstånd mot inbrottsförsök medelst hjälpmedel av förut an-

givet slag. Kravet på inbrottssäkerhet kan i vissa fall jämkas med hänsyn till förvaringsrummets belägenhet. Vidare kan exempelvis vid tillfälligt upplag oavbruten bevakning ersätta inbrottssäkert förvaringsrum.

I förslaget fästes stort avseende vid brandskyddssynpunkter. Fabriks- och upplagsmagasin för explosiva varor skola i princip vara av brandsäker beskaffenhet. För vissa varuslag kan dock magasin av icke brandsäker konstruktion godkännas. För mindre förvaringsrum än upplagsmagasin föreslås varierande, efter omständigheterna anpassade brandskyddsföreskrifter.

Vad särskilt angår förvaringsrummen för förbrukningsförråd av sprängämnen och därmed jämförliga varor må nämnas, att de sakkunniga förutsetta, att flertalet större förbrukningsförråd komma att förvaras i sprängämneskistor av stålplåt. Mindre förbrukningsförråd skulle på vissa villkor få förvaras i låst källare, redskapsbod eller annan dylik lokal under sammanlagt högst trettio dagar (tillfälligt mindre förbrukningsförråd). Vid längre förvaring skulle sådant förråd vara inneslutet i en stadig låda e. d., som i sin tur skulle ha sin plats i en lokal av nyss angivet slag.

På arbetsplats uttaget handförråd skall enligt de sakkunniga efter arbetets slut eller eljest, när förrådet icke kan hållas under tillsyn, återställas till det upplag eller förråd, varifrån det uttagits. Mindre handförråd om högst 5 kilogram sprängämnen och 100 sprängkapslar skulle dock på vissa villkor kunna få lämnas kvar i närheten av arbetsplatsen.

De förut nämnda bestämmelserna angående förvaring av explosiva varor kompletteras i de sakkunnigas förslag av ett antal ordningsföreskrifter. Dessutom har en viss dispensrätt tillerkänts länsstyrelserna. Sålunda äro dessa berättigade att i enlighet med anvisningar, som utfärdats av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet, medgiva förvaring i annan ordning än förut sagts beträffande särskilda slag av explosiva varor, vilkas användning icke grundas på deras explosiva egenskaper eller vilkas egenskaper och användning kunna göra ett sådant medgivande försvarligt.

Remissyttrandena. De sakkunnigas förslag att tillstånd av polismyndighet eller länsstyrelse i princip skall krävas för varje innehav av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel har mött erinringar allenast från *Köpmannaförbundet* och *två reservanter inom Landskommunernas förbunds styrelse*. Köpmannaförbundet anser, att en mindre kvantitet krut m. m. fortfarande borde få innehavas utan tillstånd. Reservanterna inom Landskommunernas förbunds styrelse ha den uppfattningen att tillräckliga skäl icke anförts för ett slopande av de kommunala säkerhetsintygen.

Vad angår den föreslagna rätten för kommunalnämndsordförande och enskild polisman att utställa bevis om tillstånd till innehav av tillfälligt mindre förbrukningsförråd, sedan polischefen i varje särskilt fall meddelat tillstånd per telefon, framhåller *Landskommunernas förbunds styrelse*, att det vore tillfyllest, att polisman hade denna befogenhet. Kommunal myndighet borde enligt förbundets mening icke inkopplas på tillståndsgivningen. *Nitroglycerin aktiebolag* anser, att kommunalnämndsordförande och polis-

man borde få utställa tillståndsbevis avseende alla slag av mindre förbrukningsförråd.

Poliskammaren i Göteborg avstyrker, att bevis om tillstånd till innehav av mindre förbrukningsförråd utfärdas kostnadsfritt. En sådan ordning skulle enligt poliskammarens mening antagligen bl. a. medföra, att tillståndsbevis komme att uttagas i onödan.

Flera länsstyrelser och polismyndigheter vilja höja åldersgränsen för rätt till inköp av vissa pyrotekniska varor från sexton till aderton eller tjuguet år. Vidare ifrågasättes från en del håll, om icke försäljning av pyrotekniska varor genom postorderaffärer borde förbjudas. Från den pyrotekniska industriens sida framhålles, att krav på tillstånd för förvärv av knallskott komme att leda till en olaglig hemmatillverkning med ökade olycksfallsrisiker som följd.

Den föreslagna rätten för polismyndigheterna att meddela tillstånd i flertalet ärenden rörande explosiva varor tillstyrkes eller lämnas utan erinran av bl. a. *decentraliseringsutredningen, överståthållarämbetet, ett stort antal länsstyrelser, Stadsförbundet, föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges stadsfiskaler och Sveriges landsfiskaler samt Polisförbundet. Länsstyrelsen i Jönköpings län* vill gå något steg längre än de sakkunniga gjort och ifrågasätter, om icke ärenden angående detaljhandel och i viss utsträckning även kringföringsförråd skulle kunna avgöras av polismyndigheterna. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* ifrågasätter å andra sidan, huruvida icke starka skäl talade för att frågor om fabriksmagasin skulle avgöras av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet i stället för av länsstyrelserna.

Bestämmelserna om arbetstagares rätt att handha explosiva varor för arbetsgivares räkning avstyrkas av *kriminalpolisintendenten i Stockholm*. Med tanke på förhållandena i gruvor förordas däremot *Jernkontoret, Gruvföreningen och Teknologföreningen*, att redan den som fyllt aderton år borde på eget ansvar få innehava explosiva varor för arbetsgivares räkning.

Förslaget om skyldighet för handlande att mottaga och under viss förutsättning inlösa explosiva varor, som en kund vill återlämna, avstyrkes av *Kommerskollegium, Stockholms och Skånes handelskammare, Köpmannaförbundet och Järnhandlareförbundet*.

Den föreslagna skärpta förvaringen av explosiva varor hälsas med tillfredsställelse av ett stort antal remissinstanser, däribland *riksförsäkringsanstalten, civilförsvarsstyrelsen, bevakningsinspektören, länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Kristianstads och Älvsborgs län, Föreningen Sveriges landsfogdar samt Polisförbundet*. Ytterligare skärpningar förordas bl. a. av *försvarets fabriksstyrelse, riksbrandinspektören, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus och Västernorrlands län samt Brandbefälsförbundet*. Å andra sidan anse bl. a. *Järnhandlareförbundet, Industriförbundet och Nitroglycerin aktiebolag*, att skärpningarna gått alltför långt. *Domänstyrelsen och telegrafstyrelsen* framhålla, att en del av de föreslagna bestämmelserna skulle medföra praktiska svårigheter för skogsbrukets och telegrafverkets arbetslag. *Kommerskollegium* förordar vissa jämkningar i både skärpande och mildrande riktning.

Reglerna om upplagsmagasins belägenhet beröras i några yttranden. Sålunda ifrågasätter *försvarets fabriksstyrelse*, om icke bestämmelserna borde bringas i närmare överensstämmelse med motsvarande stadganden för fabrik. *Civilförsvarsstyrelsen* anför samma synpunkter som beträffande fabriks förläggning. I yttranden av bl. a. *kommerskollegium* och *Aktiebolaget Svenska metallverken* framhålles, att dispens borde kunna lämnas från förbudet att anlägga magasin inom stadsplanelagt område. Jämväl frågan om kollision mellan magasin och påträngande bebyggelse beröres i några yttranden.

De sakkunnigas uttalande att handelsförråd av sprängämnen borde bortflyttas från storstädernas centra och förläggas till förorterna möter invändningar från *Stockholms* och *Skånes handelskammare*, *Köpmannaförbundet*, *Järnhandlareförbundet* och *Nitroglycerin aktiebolag*. Bl. a. framhålles, att affärerna i tätorterna ofta hade de bästa förutsättningarna att handha och försälja sprängämnen under betryggande former samt att allmänheten skulle bli lidande på den av de sakkunniga skisserade ordningen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län avstyrker, att tillfälligt upplag i vissa fall skulle få anordnas i stället för större förbrukningsförråd. Enligt länsstyrelsens mening finnes inga garantier för att upplaget bleve så tillfälligt, som avsikten vore.

Kanslipolisintendenten och *kontrollanten över explosiva varor i Stockholm* anse, att inom tätbebyggda eller stadsplanelagda områden mindre förbrukningsförråd av sprängämnen o. d. icke borde få förvaras på det sätt som de sakkunniga föreslagit. Enligt *Brandskyddsföreningen* borde sådana förråd icke få förvaras i redskapsbodas och liknande lokaler. Vad angår de föreslagna lindrigare förvaringsbestämmelserna för tillfälliga mindre förbrukningsförråd avstyrkas dessa av *överståthållarämbetet*, *länsstyrelsen i Malmöhus län* och *kriminalpolisintendenten i Stockholm*. Skärpningar av bestämmelserna rörande sistnämnda förråd förordas vidare av *riksförsäkringsanstalten*, *kommerskollegium*, *länsstyrelsen i Västernorrlands län* samt *Stockholms stadsfullmäktige*. *Jernkontoret*, *Gruvföreningen* och *Teknologföreningen* förorda däremot, att polismyndighet får rätt att medgiva förlängning av den tid, som tillfälligt mindre förbrukningsförråd skulle få innehavas. *Nitroglycerin aktiebolag* anser, att samtliga mindre förbrukningsförråd borde få förvaras under de former, som de sakkunniga föreslagit för tillfälliga sådana förråd. *Domänstyrelsen* framhåller, att inom skogsbruket förhållandena kunde vara sådana, att anledning saknades att kräva, att mindre förbrukningsförråd skulle förvaras inomhus i låst källare, redskapsbod eller dylikt.

Medgivandet att mindre handförråd i vissa fall icke skulle behöva återföras till det magasin eller förråd, varifrån det utlagits, möter gensagor från bl. a. *riksbrandinspektören*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *Stockholms stadsfullmäktige* och *Brandbefälsförbundet*. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anser, att rätten att kvarlämna varorna på arbetsplatsen borde göras beroende av tillstånd av polismyndigheten. *Domän-*

styrelsen framhåller, att vid arbetsföretag långt från bebyggelse det måste bli regel att lämna kvar handförråden på arbetsplatsen. Möjlighet härtill borde finnas även då förråden innehöle mer än 5 kilogram sprängämnen. Styrelsen förutsatte, att handförråden under natten samt vid helguppehåll eller annat tillfälligt arbetsavbrott skulle kunna gömmas under stenar, ris eller dylikt.

Jernkontoret och *Gruvföreningen* framhålla, att förslaget förvaringsbestämmelser icke vore utformade så, att de passade för förhållandena i gruvor.

Vissa av de föreslagna ordningsföreskrifterna samt en del förut icke berörda bestämmelser om erforderlig brand- och inbrottsäkerhet för olika slag av förråd ha behandlats i några yttranden. Dessa torde dock icke behöva refereras här.

Departementschefen. Såväl ur allmänna ordnings- och säkerhetssynpunkter som med hänsyn till olycksfallsriskerna är det av vikt, att sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel icke innehavas av olämpliga personer. De nuvarande bestämmelserna om innehav av explosiva varor torde knappast i tillräcklig grad tillgodose denna synpunkt. I likhet med de sakkunniga anser jag det sålunda mindre lämpligt, att viss kvantitet krut får innehavas fritt. Vidare torde den kontroll, som erhålles genom säkerhetsintygen, vara behäftad med alltför stora brister. Jag vill här särskilt erinra om att intygen i allmänhet medföra rätt till hur många inköp som helst under den tid de gälla och att ordförandena i kommunalnämnd, kommunalfullmäktige och kommunalstämma, vilka äro berättigade att utfärda sådana intyg, icke sällan sakna betydelsefulla upplysningar om vederbörande sökande, vartill polismyndigheterna ha tillgång. I likhet med de sakkunniga anser jag, att ordnings- och säkerhetssynpunkter måste tillmätas sådan betydelse, att tillstånd av polismyndigheten i orten eller i vissa fall av länsstyrelsen bör krävas för varje innehav av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel. Jag bortser därvid från en del speciella varuslag, beträffande vilka kommerskollegium med stöd av 4 § 2 mom. i departementsförslaget torde böra medgiva undantag från tillståndskravet.

I fråga om innehav av ammunition biträder jag de sakkunnigas förslag, att för presskroppar av sprängämnen och annan dylik ammunition samma regler skola gälla som för sprängämnen. Allmänhetens innehav av patroner och projektiler till handvapen, å vilka den föreslagna vapenförordningen äger tillämpning, samt av tändmedel till sådan ammunition, regleras i sistnämnda förordning och behandlas därför icke här. Från vapenförordningens tillämpning undantagas hagelpatroner och tändmedel för sådana patroner, emedan allmänheten anses fritt kunna få inneha sådana varor. Någon anledning att i explosivvaruförordningen reglera allmänhetens innehav av dessa varor finnes icke. Beträffande annan ammunition och andra tändmedel än förut sagts liksom i fråga om pyrotekniska varor gäller, att varornas farlighet i hög grad varierar. I likhet med de sakkunniga anser jag, att det bör

överlämnas till kommerskollegium att i samband med upprättandet av förteckningen över tillåtna explosiva varor avgöra, i vilken utsträckning sistnämnda varuslag skola få innehavas fritt. I departementsförslaget föreskrives, att tillstånd av polismyndighet eller länsstyrelse kräves även för innehav av ifrågavarande varor. Härvid förutsättes emellertid, att kommerskollegium med stöd av 4 § 2 mom. i förslaget i stor utsträckning kommer att medgiva undantag för nu berörda varuslag. De synpunkter, som framförts i remissyttrandena, torde få närmare övervägas av kollegium. I detta sammanhang vill jag blott framhålla, att det synes vara mindre lämpligt, att två undre åldersgränser föreskrivas för rätten att tillståndsfritt inneha olika slag av pyrotekniska varor.

Beträffande kompetensfördelningen mellan de lokala polismyndigheterna och länsstyrelserna ansluter jag mig i stort sett till de sakkunnigas förslag. Sålunda förordar jag, att det skall ankomma på polismyndigheten i orten att meddela tillstånd till innehav av dels förbrukningsförråd av ammunition, icke sprängkraftiga tändmedel och pyrotekniska varor, dels mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel och dels sådana större förbrukningsförråd av sistnämnda varor, vilka skola förvaras i förvaringspersedel, som tillverkats under sprängämnesinspektionens kontroll. Länsstyrelsen bör vara tillståndsmyndighet beträffande andra slag av förråd än de nu nämnda. Med denna uppdelning av ärendena blir polismyndigheten tillståndsmyndighet i det övervägande antalet fall. Detta torde innebära fördelar för allmänheten. Någon tvekan torde icke kunna råda om att polismyndigheterna äro fullt kompetenta för uppgiften. För att än ytterligare underlätta för allmänheten att snabbt erhålla tillstånd i brådskande fall förordar jag, att då fråga är om mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel, enskild polisman skall få mottaga ansökan och utfärda tillståndsbevis, sedan han i varje särskilt fall, exempelvis per telefon, inhämtat polischefens tillstånd. Motsvarande befogenhet har i departementsförslaget icke tillagts kommunalnämndsordförande. Såsom landskommunernas förbunds styrelse anfört kan det ur vissa synpunkter vara olämpligt att kommunal myndighet inkopplas på tillståndsgivningen. Då de kommunala säkerhetsintygen f. n. utfärdas kostnadsfritt, finner jag det skäligt, att bevis om tillstånd till innehav av mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel bli fria från stämpelavgift och expeditionslösen. En sådan avgiftsfrihet torde även vara en förutsättning för att enskild polisman skall kunna tillerkännas nyssnämnda befogenhet att utställa tillståndsbevis. Det torde få ankomma på chefen för finansdepartementet att framlägga förslag till erforderliga ändringar i förordningarna om stämpelavgiften och om expeditionslösen. Med tanke särskilt på jordbrukarnas behov av sprängämnen föreslås vidare, att tillstånd till innehav av mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel skall kunna meddelas för så lång tid som tre år i sänder.

Vad angår förutsättningarna för att en person skall kunna beviljas till-

stånd att inneha explosiv vara torde gemensamt för alla varuslag böra föreskrivas, att tillstånd ej må meddelas annan än den, som kan antagas komma att handha varan med nödig aktsamhet och icke missbruka densamma. I sakens natur ligger, att det uppställda kravet får tolkas olika för olika varuslag beroende på varans farlighet o. d. Det torde icke vara skäl att begränsa tillståndsmyndigheternas fria prövningsrätt genom en föreskrift om att tillståndshavare skall ha uppnått viss ålder. I fråga om sprängämnen, annat krut än jaktkrut och sprängkraftiga tändmedel torde böra föreskrivas, att tillstånd må meddelas allenast i fall, där behov av varan i sökandens rörelse eller verksamhet föreligger. För bolag och föreningar torde icke behöva uppställas någon annan särregel än att förråd, som sökanden erhåller tillstånd att inneha, skall förestås av en av tillståndsmyndigheten godkänd föreståndare, som är ansvarig för de explosiva varornas vård och användning. Sådan föreståndare bör uppfylla de för tillståndshavare föreskrivna villkoren.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att vissa särskilda bestämmelser erfordras beträffande innehav av militär explosiv vara och beträffande arbetstagares befattning med explosiva varor för arbetsgivares räkning. I sistnämnda avseende synas de sakkunniga ha föreslagit en onödigt långtgående reglering. Äro omständigheterna i det enskilda fallet sådana, att arbetsgivaren fortfarande måste anses inneha de explosiva varorna, och arbetsgivaren således själv bär ansvaret för varornas handhavande, torde han utan några författningsbestämmelser i ämnet tillse, att endast lämpliga personer anlitas för arbetets utförande. Någon specialreglering — vid sidan av arbetarskyddslagstiftningen — synes här icke vara av behovet påkallad. Skola explosiva varor däremot överlämnas till en arbetstagare att av denne på eget ansvar innehavas för arbetsgivarens räkning, torde vissa särskilda bestämmelser erfordras beträffande arbetstagarens person m. m. Med hänsyn till vad som anförts i remissyttrandena har i departementsförslaget den undre åldersgränsen för sådan arbetstagare satts till aderton år. I övrigt ha kraven på arbetstagarens person utformats i anslutning till vad som kräves beträffande tillståndshavare.

Om någon, som behörigen kommit i besittning av explosiv vara, icke längre är berättigad att inneha densamma, skall han enligt departementsförslaget ofördröjligen oskadliggöra varan eller överlåta densamma till någon, som är berättigad att förvärva varan från honom, exempelvis en handlande, eller överlämna den till polismyndigheten i orten för oskadliggörande. Det är nämligen ur flera synpunkter angeläget, att överblivna explosiva varor icke finnas kringspredda på många ställen. Då ingen förbrukare bör inköpa en större mängd explosiva varor än han behöver för ett aktuellt arbete, torde nyssnämnda regel i princip icke vara alltför sträng. Fall kunna emellertid tänkas, då bestämmelsen skulle medföra icke avsedda ekonomiska förluster för en innehavare. Med tanke härpå har i departementsförslaget föreskrivits, att då särskilda skäl äro därtill, polismyndigheten äger medgiva anstånd med åtgärd som nyss sagts. Härvid kan polisen meddela de säkerhetsföre-

skrifter som finnas påkallade. Avsikten med stadgandet är att innehavaren skall kunna få ett visst rådrum för att komma i kontakt med lämplig köpare. Jag anser mig däremot icke kunna biträda de sakkunnigas förslag att handlande skall vara skyldig att mottaga och under viss förutsättning inlösa explosiv vara, som en kund vill återlämna till honom.

De sakkunniga ha föreslagit, att utförliga, skärpta bestämmelser om förvaringen av explosiva varor skola intagas i explosivvaruförordningen och att därjämte sprängämnesinspektionens chefsmyndighet skall utfärda närmare föreskrifter om hur förvaringsrum för särskilda varuslag och myckenheter skola vara inrättade och beskaffade. Enligt min mening böra endast vissa grundläggande förvaringsbestämmelser medtagas i förordningen. I enlighet med vad de sakkunniga föreslagit bör såsom allmän förvaringsnorm stadgas, att envar som innehar explosiv vara är skyldig förvara varan så, att det föreligger tillfredsställande säkerhet för att den ej åtkommes av obehörig eller vållar skada genom antändning eller explosion. Samma norm bör gälla för handhavandet av explosiva varor. De i sakkunnigförslaget meddelade föreskrifterna om belägenheten av förråd av sådana varor böra medtagas i till större delen oförändrat skick. För upplagsmagasinens del ha i departementsförslaget vissa ändringar gjorts för att bättre överensstämmelse skall erhållas med bestämmelserna om fabriks och fabriksmagasins belägenhet. Vidare har den jämkningen vidtagits, att icke blott för större utan även för mindre förbrukningsförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel tillfälligt avsteg under viss förutsättning kan göras från kravet på betryggande avstånd från bostadsbyggnader m. m. Med anledning av vad som anförts från köpmannahåll beträffande handelsförrådets belägenhet vill jag framhålla att de sakkunnigas uttalande, att handelsförråd av sprängämnen borde flyttas bort från städernas centra, blott tager sikte på storstädernas centrala, kompakt högbebyggda områden. De sakkunnigas ståndpunkt torde icke kunna anses onödigt restriktiv gentemot köpmännen.

I de sakkunnigas förslag till förordning finnas bestämmelser om hur förvaringsrum för olika slag av förråd av explosiva varor skola vara beskaffade ur inbrottssäkerhets- och brandskyddssynpunkt. Dessa bestämmelser äro av den art, att de lämpligen böra utfärdas av kommerskollegium. Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur meddelas, skall kollegium enligt departementsförslaget samråda med byggnadsstyrelsen. Kan härvid i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. Då kommerskollegium utarbetar nu ifrågavarande bestämmelser, bör kollegium tillse, att bestämmelserna icke göras mera detaljerade än som oundgängligen erfordras. Samtidigt bör kollegium taga nödig hänsyn till de skiftande förhållanden, under vilka explosiva varor användas för sprängningsarbeten o. d. Från några håll har föreslagits, att de bestämmelser, som sålunda skulle utfärdas av kommerskollegium, i viss utsträckning skulle göras strängare än vad de sakkunniga föreslagit. Detta kan jag icke tillstyrka. Vad särskilt angår de mindre förbrukningsförråden av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel anser jag sålunda, att hinder icke

bör möta mot att en förbrukare under en kortare tid förvarar sådant förråd på sätt som de sakkunniga föreslagit för tillfälligt mindre förbrukningsförråd. Det torde få ankomma på kommerskollegium att bestämma den tid som en dylik mindre skyddad förvaring skall tillåtas. Eventuellt kan det vara lämpligt att kollegium överlämnar till polismyndigheterna att bestämma ifrågavarande tid under hänsynstagande till omständigheterna i det särskilda fallet.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att mindre handförråd av sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel under vissa förutsättningar bör få tillfälligt kvarlämnas på en arbetsplats. Bestämmelse härom har upptagits i 41 § i departementsförslaget. Då synnerliga skäl äro därtill, äger enligt förslaget polismyndigheten i orten medgiva, att jämväl större handförråd må förvaras på nyss angivet sätt.

Såsom komplement till explosivvaruförordningens bestämmelser om förvaringsrums belägenhet och beskaffenhet ävensom till kommerskollegii föreskrifter härutinnan stadgas i 33 § i departementsförslaget, att då synnerliga skäl äro därtill, länsstyrelsen äger medgiva undantag från ifrågavarande bestämmelser och föreskrifter. Denna dispensbestämmelse ersätter icke blott sakkunnigförslagets dispensstadgande utan även exempelvis nämnda förslags bestämmelser om tillfälligt upplag.

Transport av explosiva varor.

Gällande förordning. Vid all transport av explosiva varor skall varan vara förpackad och emballaget märkt på föreskrivet sätt. I fråga om järnvägstransport är huvudregeln, att explosiv vara av första klass får forslas endast med tåg, som icke medför resande eller lätt antändbart gods, s. k. kruttåg. Särskilda regler gälla i fråga om lastningen av och tillsynen över godset. Vidare skola vissa anmälningar m. m. göras till och av stationsbefälet. Å vissa järnvägslinjer får explosiv vara av första klass forslas jämväl med annat tåg än kruttåg. Härvid skola iakttagas vissa i förordningen angivna försiktighetsmått. Beträffande järnvägstransport av explosiva varor av andra klass gäller i huvudsak blott, att dylika varor icke få forslas i samma vagn som lätt antändbart gods eller i vagn med påfyrad eldstad. Resande med järnväg får under iakttagande av vissa särskilda bestämmelser medföra högst 1 kilogram krut och 5 kilogram handvapenammunition såsom inskrivet resgods. Han får icke i personvagn medtaga annan explosiv vara än 2 kilogram handvapenammunition. Å spårvagnar och motorfordon, som användas i regelbunden persontrafik, få medföras 5 kilogram dylik ammunition. Vad i övrigt angår transport landvägen annorledes än med järnväg gälla särskilda föreskrifter för befordran av explosiva varor av första klass till större myckenhet än 10 kilogram. Bland annat stadgas, att automobil, som användes för dylik transport, skall vara försedd med säkerhetsanordningar, som sprängämnesinspektionen föreskrivit, och ha godkänts av läns-

styrelsen. Den största mängd explosiv vara, som får forslas med automobil, utgör 2 000 kilogram. Föraren skall vara godkänd som förare av automobil för transport av explosiv vara av första klass. Omfattar automobiltransport mer än 200 kilogram, skall en särskild av länsstyrelsen förordnad tillsyningsman medfölja automobilen. Vid envar landtransport annorledes än med järnväg av mera än 200 kilogram explosiva varor av första klass skall anmälan om transporten göras till länsstyrelsen, som i visst fall är skyldig att underrätta den lokala polismyndigheten. Vid transport av mera än 500 kilogram skall länsstyrelsen, om så anses nödigt, förordna en tillsyningsman för transporten även då denna icke sker med automobil. I fråga om sjötransport av explosiva varor gäller, att allenast vissa myckenheter och slag av explosiva varor få försändas med sådant fartyg, som skall vara försett med passagerarfartygscertifikat. Beträffande transport av explosiva varor med fartyg, som icke skall vara försett med passagerarfartygscertifikat, gäller, att, om transporten omfattar vissa angivna myckenheter explosiva varor av första klass, särskilda föreskrifter skola lända till efterrättelse i fråga om fartygets uppehåll, lastning och lossning m. m. Regler om explosiva varors förvaring ombord finnas icke blott i 1928 års förordning utan även i av kommerskollegium meddelade Råd och anvisningar rörande transport till sjöss av farligt gods.

De sakkunniga. De sakkunniga ha ansett det vara en allvarlig brist i gällande förordning, att transport av explosiva varor av andra klass lämnats så gott som helt oreglerad. Enligt vad erfarenheten visat hade denna brist medfört icke obetydliga risker med hänsyn till explosionsfaran och möjligheterna för obehöriga att åtkomma explosiva varor. De sakkunniga ha försökt råda bot på detta missförhållande dels, såsom förut nämnts, genom ett helt nytt system för de explosiva varornas klassificering och dels genom att närmare reglera transportförhållandena i de avseenden, där bestämmelser nu saknas. I väsentliga delar bygga dock de föreslagna transportbestämmelserna på motsvarande föreskrifter i gällande förordning.

Beträffande de sakkunnigas uppdelning av de explosiva varorna på olika transportklasser och vad som är det utmärkande för varje transportklass hänvisas till det föregående. De sakkunnigas avsikt har varit, att icke färdig handelsvara i allmänhet ej skall få transporteras. Skulle i något fall transport av sådan vara visa sig erforderlig, borde enligt uttalande i motiven bestämmelserna för transportklass E i de sakkunnigas förslag (d. v. s. de strängaste bestämmelserna) tillämpas. Sådana tändmedel för och tillbehör till ammunition som tändskruvar, riv- och slagtändare, tändrör o. d. få enligt förslaget transporteras endast om de av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet godkänts såsom transportsäkra. Detsamma skulle gälla ammunition, som är försedd med dylika tändmedel och tillbehör.

Transport av explosiva varor av transportklasserna B, C och D bör enligt de sakkunniga stå under tillsyn av behörig person, som har att svara för att transporten utföres med nödig försiktighet och i enlighet med gällande

föreskrifter och att varorna vid bestämmelseorten eller etappställe överlämnas till adressaten eller annan behörig mottagare. Utförliga bestämmelser föreslås om vem som skall vara behörig att öva tillsyn över sådan transport och att mottaga nyssnämnda varor för transport. Bestämmelserna innebära i huvudsak följande.

Behörig *innehavare* av ifrågavarande explosiva varor skulle själv få transportera desamma. Med behörig innehavare likställes för honom godkänd ställföreträdare (fabriks-, handels- eller magasinsföreståndare eller särskild av länsstyrelsen för transportförmedling godkänd ställföreträdare). För hämtning av explosiv vara vid järnvägsstation eller i butik eller för sådan varas hemforsling till kund eller annan därmed jämförlig transport skulle behörig innehavare eller ställföreträdare på eget ansvar kunna anlita biträde av redbar och ordentlig person, som uppnått viss ålder, under villkor att han personligen utövade tillförlitlig kontroll över varans behöriga handhavande. Innehavare eller ställföreträdare skulle vidare kunna sända varorna med vissa transportföretag, som på eget ansvar skulle äga utföra dylika transporter. Behöriga att mottaga varorna och att öva tillsyn över transport skulle härvid vara stationsföreståndare och tågchefhavare samt av dem beordrad järnvägspersonal vid järnvägstransport, föraren vid transport med motorfordon i linjetrafik för godsbefordran samt redare, fartygsbefälhavare och av dem beordrad befälspersonal vid transport med fartyg, som vore underkastat besiktning enligt 16 § lagen om tillsyn å fartyg. Vid samtrafik mellan dylika trafikföretag skulle den explosiva varan av behörig person i det ena företaget överlämnas till behörig person i det andra företaget. Där sådan försändning direkt till den slutliga adressaten icke vore möjlig, skulle såsom mellanhand anlitas antingen personlig ställföreträdare som förut nämnts eller, å ort där mera allmänt behov av dylik förmedling föreläge, person eller speditjonsföretag som erhållit länsstyrelsens tillstånd att tillhandagå allmänheten vid transport av explosiva varor. För andra transporter än sådana, som skedde under innehavares eller ställföreträdares egen tillsyn eller utfördes av transportföretag, som förut nämnts, skulle finnas särskild av länsstyrelsen eller polismyndighet förordnad tillsyningsman. Utom vid vissa större transporter skulle vederbörande chaufför, forman eller skeppare kunna vara sådan tillsyningsman. Vid samtliga transporter av nu ifrågavarande varor skulle en särskild följesedel åtfölja godset.

Beträffande transport av explosiva varor av transportklasserna B, C och D föreslås de sakkunniga särskilda bestämmelser jämväl i andra avseenden. I fråga om järnvägstransport föreslås sålunda, att explosiv vara av transportklass C skall få forslas endast med kruttåg och vissa därmed jämförliga tåg medan varor, tillhörande transportklasserna B och D, skulle få forslas även med andra tåg. För samtliga tre ifrågavarande transportklasser föreslås vidare, att vissa särskilda försiktighetsmått skola vidtagas å avsändnings- och mottagningsstationen samt under transporten. Å mottagningsstationen skola varorna avhämtas inom vissa angivna tider. I fråga om explosiva varor av transportklass C skall avsändaren därjämte bl. a. tillställa

stationsbefälet å avsändningsstationen en skriftlig förbindelse av mottagaren att avhämta godset inom föreskriven tid. Vad angår resandes rätt att vid järnvägsresa medföra gods av nu berörda transportklasser såsom handresgods föreslås de sakkunniga, att efter anmälan till konduktör i avdelning för icke-rökare skall få medföras högst 5 kilogram varor av transportklass B samt, under viss förutsättning, av klass D högst 100 sprängkapslar. Något gods av transportklass C skulle däremot icke få medtagas.

Transport landvägen annorledes än med järnväg av explosiva varor av transportklasserna B, C och D får enligt de sakkunnigas förslag äga rum med vissa angivna slag av fordon. Med ett och samma fordon får enligt förslaget forslas högst vissa angivna myckenheter explosiv vara. Vidare föreslås vissa särskilda försiktighetsmått, däribland vissa maximihastigheter för motorfordon. Den nuvarande skyldigheten att göra anmälan till länsstyrelsen om transport av explosiva varor ha de sakkunniga övervägt att avskaffa. De ha dock stannat vid att föreslå, att om transport omfattar varor av transportklass C till större myckenhet än 500 kilogram eller varor av transportklasserna B och C till en sammanlagd myckenhet överstigande nämnda vikt, avsändaren skall göra anmälan hos länsstyrelsen minst 96 timmar före transportens avgång. Resande med spårvagn eller med motorfordon, som går i linjetrafik för personbefordran, föreslås få medföra explosiva varor såsom handresgods enligt samma regler som föreslagits för resande med järnväg.

Vad angår transport sjöledes föreslås de sakkunniga, att fartyg, som skall vara försett med passagerarecertifikat, skall få medföra högst vissa angivna myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D. Enligt förslaget får vidare passagerare icke utan befälhavarens medgivande medföra dylika varor ombord; medförda varor skola överlämnas till befälhavaren. Vissa särskilda bestämmelser föreslås om förvaringen av explosiva varor av transportklasserna B, C och D före lastning och efter lossning samt ombord. Närmare föreskrifter om förvaringen ombord skulle meddelas av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet i samråd med fartygsinspektionen. Beträffande transport av explosiva varor med fartyg, som icke skall vara försett med passagerarecertifikat, föreslås de sakkunniga, att om transporten skall omfatta större myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D än fartyg med passagerarecertifikat får medföra, särskilda föreskrifter skola lända till efterrättelse i fråga om fartygets uppehåll, lastning och lossning m. m.

Remissyttrandena. Mot principerna i de föreslagna transportbestämmelserna har i stort sett ingen erinran gjorts. *Försvarets fabriksstyrelse* finner bestämmelserna väl avvägda och ägnade att tillgodose kravet på säkerhet under transport. *Jägareförbundet* anmärker emellertid på att bestämmelserna ofta skulle vara tillämpliga även i fall då en jägare för med sig ammunition från bostaden till jaktplatsen. *Civilförsvarsstyrelsen* uttalar önskemål om att transporter på järnväg samt sjö- och luftledes måtte kringgärdas med skärpta bestämmelser, motsvarande dem som föreslagits för transporter landvägen annorledes än med järnväg.

Med hänsyn till de omfattande transporter, som äga rum mellan Bofors och det cirka fem kilometer därifrån belägna skjutfältet, anser *Aktiebolaget Bofors* det vara önskvärt, att dispens från transportbestämmelserna kunde lämnas för dylika transporter. Jämväl *kommerskollegium* och *Stockholms handelskammare* uttala sig för en dispensmöjlighet.

Kommerskollegium ifrågasätter, om det icke borde utsägas i förordningen, att bestämmelserna för transportklass E skola tillämpas på transport av explosiv vara, som icke utgör färdig handelsvara.

Marinförvaltningen ifrågasätter utan närmare motivering lämpligheten av det föreslagna stadgandet, att tändskruvar samt riv- och slagtändare m. m. skulle få transporteras endast om de av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet godkänts såsom transportsäkra. *Aktiebolaget Bofors* framhåller, att stadgandet måste tillämpas på ett smidigt sätt, då ett stort antal konstruktioner funnes. Möjligen borde stadgandet sättas i kraft senare än förordningen i övrigt.

Vad angår den föreslagna särskilda tillsynen över transport av explosiva varor, tillhörande transportklasserna B, C och D, föreslår *järnvägsstyrelsen*, att även tågklarare skall vara behörig att öva tillsyn. Vidare hemställer styrelsen, att explosiva varor av transportklasserna B och D måtte få transporteras med järnväg utan tillsyn av behörig person. Det skulle nämligen bli personalkrävande och betungande för järnvägen att beordra särskild tillsyningsman för sådant gods. Eventuellt skulle det bli nödvändigt att hänvisa dylika transporter till tåglägenheter, som anordnades endast vissa dagar. *Kommerskollegium* anser, att redare, fartygsbefälhavare och av dem beordrad befälspersonal borde vara behöriga att öva tillsyn över sjötransport oberoende av om fartyget vore underkastat besiktning eller ej enligt 16 § lagen om tillsyn å fartyg.

Järnvägsstyrelsen ifrågasätter lämpligheten av de föreslagna lättnaderna i fråga om resandes rätt att medföra explosiva varor såsom handresgods. Skulle lättnader genomföras, borde de enligt styrelsens förmenande hellre avse godsets befordran som inskrivet resgods. *Kommerskollegium* betvivlar, att bestämmelserna om anmälan till konduktör beträffande handresgods och om godsets placering i kupé för icke-rökare komma att respekteras.

I fråga om transport landvägen annorledes än med järnväg av explosiva varor av transportklasserna B, C och D föreslås i några yttranden vissa kompletteringar av bestämmelserna om vilka fordon som få användas för dylik transport. Vidare föreslås från en del håll vissa ändringar beträffande de myckenheter explosiva varor som skulle få transporteras med olika slag av fordon.

Bestämmelserna angående anmälan till länsstyrelsen i vissa fall om transporter av explosiva varor landvägen annorledes än med järnväg ha berörts i flera yttranden. Bl. a. har förordats, att anmälan skall göras direkt till polismyndigheten och att anmälningstiden skall förkortas. *Länsstyrelsen i Hallands län* anser den föreslagna anmälningsskyldigheten icke vara av behovet påkallad med hänsyn till de säkerhetsföreskrifter, som skulle gälla för transporterna.

Stockholms handelskammare, Teknologföreningen och Aktiebolaget Bofors anse det icke klart framgå vem som skall vara ansvarig för tillsynen över explosiv vara, som skall inlastas å fartyg eller lossats därifrån. *Generaltullstyrelsen* framhåller, att enligt tjänstgöringsreglementet för tullverket explosiva varor icke finge intagas i tullpackhus. Med hänsyn till detta förbud och den omständigheten att tullbevakning, som å kaj utövades över där upplagt gods, endast avsåge att tillvarataga statens fiskaliska intressen, förutsatte generaltullstyrelsen, att ansvaret för explosiva varors handhavande vid lastning och lossning och för sådana varors förvaring icke skulle åvila tullverket.

Departementschefen. De sakkunnigas förslag till transportbestämmelser synes mig i huvudsak lämpligt såsom grundval för nya föreskrifter i ämnet. Det torde emellertid icke vara erforderligt, att samtliga de föreslagna bestämmelserna få sin plats i förordningen om explosiva varor. En del torde med fördel kunna utfärdas av kommerskollegium. Jämväl i sak torde vissa ändringar och kompletteringar böra göras. Bl. a. torde det vara möjligt att i allmänhetens och näringslivets intresse medgiva vissa undantag från de föreslagna bestämmelserna. Sålunda synes det varken ur explosions- eller stöldfarosynpunkt vara erforderligt att uppställa några transportföreskrifter för det fall, att behörig innehavare av handvapenammunition själv medför högst 50 kilogram dylik vara. Detta gäller oberoende av det fortskaffningsmedel, som vederbörande använder. Ett undantagsstadgande av nu angivet innehåll har intagits i departementsförslaget. Genom detsamma torde bl. a. jägareförbundets intressen ha blivit tillgodosedda. Med tanke särskilt på näringslivets behov förordar jag vidare, att möjlighet beredes länsstyrelserna att medgiva undantag från vissa transportföreskrifter i fall då synnerliga skäl äro därtill. Jag förutsätter, att dylik dispens lämnas allenast i sådana fall, där ett iakttagande av transportbestämmelserna skulle vara oskäligt betungande och tillräckliga garantier mot explosions- och stöldfara ändock äro för handen.

Liksom de sakkunniga anser jag, att explosiv vara, som icke utgör färdig handelsvara, ej bör få transporteras utan tillstånd av länsstyrelsen i det län, varifrån transporten utgår. Såsom kommerskollegium föreslagit torde för tydlighetens skull en bestämmelse i ämnet böra intagas i förordningen. För att förebygga missförstånd bör här anmärkas, att färdig handelsvara i och för sig omfattar likaväl råvaror och halvfabrikat som färdiga förbrukningsvaror. Den nu förordade bestämmelsen avser sålunda endast vara, som icke är färdigberedd i en pågående tillverkningsprocess.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle bl. a. vissa tändmedel för ammunition få transporteras endast om de av kommerskollegium godkänts såsom transportsäkra. Ett sådant stadgande synes icke erforderligt med hänsyn till den rätt att meddela villkor och föreskrifter, som tillerkänts kommerskollegium i 4 § 4 mom. i departementsförslaget.

Beträffande de sakkunnigas förslag om en indelning i fem transport-

klasser, betecknade A, B, C, D och E, får jag hänvisa till vad jag tidigare anfört. Jag vill här endast erinra om att bokstavs-beteckningarna omkastats i departementsförslaget, så att i detta transportklass A omfattar de farligaste och mest stötkänsliga varorna. Jag biträder förslaget att transport av explosiva varor av klasserna B, C och D skall stå under tillsyn av behörig person. Bestämmelserna angående vem som skall vara behörig att öva sådan tillsyn och att mottaga dylika varor för transport ha dock i departementsförslaget förenklats och kompletterats i vissa avseenden. Sålunda ha enhetliga bestämmelser om tillstånd av länsstyrelse eller, vid enstaka transport, av polismyndighet ersatt de föreslagna stadgandena angående godkännande av ställföreträdare, tillstånd att tillhandagå allmänheten vid transport av explosiva varor och förordnande som tillsyningsman. I likhet med de sakkunniga förutsätter jag, att tillsyn över transport icke nödvändigtvis behöver utövas genom ständig omedelbar uppsikt. En handlande bör exempelvis ha rätt att sända ett parti dynamit till en kund i samma ort med ett bud, utan att budets lämplighet prövats av länsstyrelsen eller polismyndigheten. Då transporten sker på handlandens ansvar, kan det förväntas att han utan några särskilda bestämmelser i ämnet ser till att budet är lämpligt för uppdraget. Någon reglering i författning av detta och liknande fall synes mig därför icke erforderlig. I anledning av järnvägsstyrelsens yttrande förordar jag, att vid järnvägstransport jämväl tågklarare tillerkännes behörighet, varom här är fråga. I likhet med kommerskollegium anser jag vidare, att vid sjötransport samma regler beträffande behörigheten böra gälla oavsett om fartyget är underkastat tillsyn eller ej enligt 16 § lagen om tillsyn å fartyg. Med hänsyn till de särskilda förhållandena i hamnarna torde det vidare vara lämpligt, att jämväl av hamnmyndighet förordnad person blir behörig att mottaga explosiv vara för transport.

Järnvägsstyrelsen har hemställt, att explosiva varor av transportklasserna B och D måtte få transporteras med järnväg utan tillsyn av behörig person, när det skulle bli personalkrävande och betungande för järnvägen att beordra särskild tillsyningsman för sådant gods. Vid järnvägstransport av explosiva varor av första klass medföljer för närvarande en särskild s. k. krutvårdare. Enligt vad jag under hand inhämtat av de sakkunniga har avsikten med deras förslag icke varit, att någon dylik person skulle medfölja vid transport av explosiva varor av transportklasserna B och D. Meningen vore blott att den, som hade ansvaret för godset, skulle ägna särskild uppmärksamhet åt de explosiva varorna. Då det särskilt för trafikföretagens del torde vara angeläget att närmare anvisningar lämnas om den tillsyn, som skall utövas över transport av explosiva varor av transportklasserna B, C och D, förordar jag, att förordningens tillsynsbestämmelser av kommerskollegium kompletteras med tillämpningsföreskrifter i ämnet.

Beträffande explosiva varor av transportklasserna B, C och D föreslå de sakkunniga särskilda bestämmelser jämväl i andra avseenden än beträf-

fande tillsyn. Dessa bestämmelser synas mig icke vara av den natur, att de behöva upplagas i förordningen. Då det kan inträffa att bestämmelserna behöva jämkas med ganska täta mellanrum på grund av utvecklingen på kommunikationsväsendets och näringslivets område och i anledning av erfarenheterna av bestämmelsernas tillämpning i praktiken, synes det mig mest ändamålsenligt, att dessa frågor regleras av en central förvaltningsmyndighet. I departementsförslaget har därför föreskrivits, att det ankommer på kommerskollegium att utfärda föreskrifter om de myckenheter explosiva varor av transportklasserna B, C och D, som må försändas med olika slag av transportmedel, samt att föreskriva vad som skall iakttagas vid och i anslutning till transport av nyssnämnda varor. Innan föreskrifter rörande transport till lands utfärdas, skall kollegium samråda med järnvägsstyrelsen och, i ärenden som beröra den yrkesmässiga automobiltrafiken för godsbefordran, jämväl statens biltrafiknämnd. Skulle därvid i någon fråga enighet icke uppnås, skall frågan enligt departementsförslaget hänskjutas till Kungl. Maj:ts avgörande. I detta sammanhang vill jag blott framhålla, att jag ifrågasätter om det är nödvändigt att såsom de sakkunniga föreslagit och även i en del remissyttranden förutsatts kräva anmälan till myndighet beträffande vissa bil- och därmed jämställda transporter.

Import av explosiva varor.

Gällande förordning. Enligt 1928 års förordning får explosiv vara, vars sammansättning ej är känd av sprängämnesinspektionen, icke införas till riket. Vidare kräves särskilt tillstånd av kommerskollegium för import av explosiv vara av första klass, som icke får tillverkas eller transporteras här i landet. Importerad vara får icke utlämnas av tullmyndigheten, med mindre mottagaren styrker sin behörighet att innehava partiet eller fråga är om blott de slag och myckenheter, som få innehavas utan särskilt tillstånd.

De sakkunniga. Explosiv vara, som icke är upptagen i den förut nämnda förteckningen över tillåtna explosiva varor, får enligt de sakkunnigas förslag icke införas utan särskilt tillstånd av sprängämnesinspektionens chefsmyndighet. Dylikt tillstånd får icke avse större myckenhet än som erfordras för att sprängämnesinspektionen skall kunna undersöka varan.

Vidare föreslås, att ammunition, som utgör militär explosiv vara, med visst undantag som här saknar intresse, icke skall få införas utan tillstånd av chefen för handelsdepartementet. Denna ordning motiveras av de sakkunniga med att ärenden angående kontroll över tillverkning av krigsmateriel och över utförelse av sådan materiel handläggas inom handelsdepartementet.

Beträffande införelse av andra explosiva varor än de förut nämnda föreslå de sakkunniga följande regler. Handlande och tillverkare, som äga idka handel med visst eller vissa slag av explosiva varor, skulle utan särskilt till-

stånd få införa sådana varor, som de äro berättigade att sälja. Förbrukare skulle få införa explosiv vara efter tillstånd av länsstyrelsen i det län, där varan skall förvaras. I fråga om sådant tillstånd skulle i tillämpliga delar gälla vad i 9 kapitlet i de sakkunnigas förslag stadgas om behörighet att förvärva och inneha explosiva varor.

Explosiv vara, som ankommer till riket, bör enligt de sakkunniga icke få utlämnas av vederbörande tullmyndighet, med mindre mottagaren styrker, att han är behörig att införa och innehava varan.

Remissyttrandena. *Generaltullstyrelsen* anser, att kronan borde få införa explosiva varor utan särskilt tillstånd. Enligt styrelsen vore det vidare lämpligt, att förordningen innehölle bestämmelser om transitering och annan befordran under tullverkets kontroll samt om uppläggning å tullager och provianteringsfrilager samt i frihamn. Vidare framhåller styrelsen, att även utan särskilt stadgande därom, tullmyndighet icke utlämnar explosiv vara, med mindre mottagaren styrker sin behörighet att införa densamma.

Krigsmaterielinspektionen anför, att tillstånd av chefen för handelsdepartementet borde erfordras icke blott för införsel av ammunition, som utgjorde militär explosiv vara, utan även för import av andra explosiva varor, som hade nämnda karaktär. Vid import av dylika varor för behörig handlandes räkning borde dock tillstånd kunna meddelas av länsstyrelsen.

Departementschefen. Import av explosiva varor för försvarets behov synes icke behöva bli föremål för särskild reglering i förordningen om explosiva varor. Med den utformning, som departementsförslaget fått, erfordras ingen särskild bestämmelse därom, enär i förslaget försvarets fabriker, verkstäder, forskningsanstalter och förråd samt kronan tillhöriga explosiva varor, avsedda för försvarets behov, undantagas från förordningens tillämpning.

Tillverkare och handlande torde vidare böra vara oförhindrade enligt förordningen om explosiva varor att införa sådana varor, som de erhållit tillstånd att tillverka eller med vilka de äga rätt att idka handel. Den prövning av tillverkarnas och handlandenas person, som göres innan tillverknings- och handelstillstånd beviljas, samt den bokföringsskyldighet, som ålägges dem, synas erbjuda tillräckliga garantier mot missbruk av en dylik import rätt.

Om man bortser från förbrukares införsel av handvapenammunition o. d., som i enlighet med vad tidigare anförts icke skall regleras i explosivvaruförordningen, torde explosiva varor mycket sällan importeras av andra än kronan, tillverkare och handlande. För dessa fåtaliga fall torde det vara skäl att kräva särskilt införseltillstånd av länsstyrelsen i det län, där varan skall förvaras. Dylikt tillstånd bör jämväl medföra rätt att innehava varan och bör icke få meddelas annan än den, som uppfyller de i 27 § i departementsförslaget beträffande innehavare i allmänhet angivna villkoren. Så länge det nuvarande allmänna importförbudet gäller erfordras därjämte tillstånd till införseln av handelskommissionen. Med hänsyn till det ringa an-

tal fall, om vilka här blir fråga, torde man kunna acceptera den olägenhet, som den dubbla prövningen av nu ifrågavarande införselärenden innebär. Att avstå från länsstyrelsens tillståndsgivning är icke tillrådligt, då handelskommissionen icke bör pröva införselärenden ur ordnings- och säkerhetssynpunkter. F. ö. är det allmänna importförbudet icke avsett att bli permanent.

Enligt min mening är det för närvarande icke påkallat att införa tillståndsprovning av chefen för handelsdepartementet för införsel av militär explosiv vara. De upplysningar, som krigsmaterielinspektionen har behov av, kunna erhållas på annan väg. Icke heller torde det vara nödvändigt att meddela särskilda bestämmelser beträffande transitering o. d. av explosiva varor. Bestämmelserna i förordningen den 16 maj 1924 angående transitering av införsel förbjudna varor m. m. torde giva tillräcklig vägledning i ämnet.

Liksom de sakkunniga anser jag, att explosiv vara, som icke godkänts av kommerskollegium, bör få införas endast om kollegium givit tillstånd därtill. Med viss jämkning i de sakkunnigas förslag förordar jag, att dylikt tillstånd icke må beviljas för annat ändamål än anställande av försök och blott må avse en ringa myckenhet. Kollegii införseltillstånd bör jämväl medföra rätt att innehava varan för nyssnämnda ändamål. Tillståndet bör förbindas med de säkerhetsföreskrifter, som i varje särskilt fall finnas erforderliga.

Tillsynen över förordningens efterlevnad m. m.

Den allmänna tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om explosiva varor skall enligt departementsförslaget utövas av länsstyrelserna med biträde av underlydande polismyndigheter. Sprängämnesinspektionen skall lämna dessa myndigheter erforderligt tekniskt biträde samt dessutom själv medverka i tillsynen, särskilt över tillverkningen av explosiva varor. Vidare skall inspektionen öva kontroll över tillverkningen av dels flyttbara förvaringspersedlar för sprängämnen, krut och sprängkraftiga tändmedel och dels dörrar till magasin och liknande förvaringsrum för sådana varor. Under normala förhållanden torde myndigheterna kunna upprätthålla tillbörlig respekt för förordningens bestämmelser genom systematiska stickprovsundersökningar i stil med de s. k. flygande besiktningarna av motorfordonstrafiken.

Inträffar explosion i tillverknings- eller förvaringsrum eller vid transport av explosiv vara eller förorsakas genom explosion i samband med användning av explosiv vara mera betydande person- eller egendomsskada, skall enligt departementsförslaget anmälan därom ofördröjligen göras till polismyndigheten i orten. Denna skall verkställa den utredning och vidtaga de åtgärder, som betingas av omständigheterna, samt därefter i allmänhet underrätta sprängämnesinspektionen. För inspektionens tekniskt rådgivande verksamhet är det nämligen av betydelse att få kännedom om sådana olycks-

händelser. Underrättelserna kunna giva inspektionen anledning att meddela tillståndsmyndigheterna nya eller ändrade anvisningar av teknisk art eller att taga initiativ till ändringar i författningsbestämmelserna på området. Eventuellt kan inspektionen finna det vara skäl att föreslå tillståndsmyndigheten att ändra eller återkalla ett meddelat tillstånd eller godkännande.

Har explosiv vara, som kan vålla skada om den kommer i barns eller annan obehörigs hand, stulits eller har sådan vara på annat sätt förkommit utan att kunna återfinnas vid omedelbart verkställda efterforskningar, skall enligt departementsförslaget likaledes anmälan ofördröjligen göras till polismyndigheten i orten.

Eftersom tillståndsmyndigheterna ha intresse av att få kännedom om sådana överträdelse av förordningen om explosiva varor, som beröra dem, föreskrives i departementsförslaget bl. a., att om någon dömes för överträdelse av explosivvaruförordningen och den dömde innehar tillstånd eller godkännande, som avses i förordningen, åklagaren skall underrätta myndighet, som meddelat tillståndet eller godkännandet. Genom att underrättelseskyldigheten lagts på åklagaren behöver någon underrättelse icke sändas i de säkerligen oftast förekommande fallen, nämligen då åklagaren och tillståndsmyndigheten äro samma person.

De sakkunnigas förslag innehåller ett stort antal bestämmelser om vilka myndigheter som skola höras innan olika ärenden avgöras. Dessa remissbestämmelser ha i yttrandena över de sakkunnigas förslag kritiserats från två skilda synpunkter. Å ena sidan har framhållits, att det obligatoriska remissförfarandet i förordningen i alltför hög grad kringskure de beslutande myndigheternas möjligheter att vid utredningen förfara efter omständigheterna och framtvingade en onödig pappersexercis. Å andra sidan göres gällande, att remissbestämmelserna i en del fall borde utbyggas och kompletteras med föreskrifter om att ytterligare myndigheter skulle höras i vissa angivna fall. För egen del ansluter jag mig utan tvekan till den förstnämnda uppfattningen. I departementsförslaget ha de många olika remissbestämmelserna sammanförts till några få gemensamma bestämmelser, som ge möjlighet till anpassning efter förhållandena i de särskilda fallen. Beträffande bestämmelsernas innehåll får jag hänvisa till 58 § 1 mom. i departementsförslaget. På liknande sätt ha bestämmelserna om olika slags avsyningsförrättningar sammanförts till några få bestämmelser, som fått sin plats i 58 § 2 mom. I 3 mom. av samma paragraf stadgas, att kostnaderna för avsyning och för sådan besiktning, som myndighet har att förrätta eller finner erforderlig för meddelande av beslut eller avgivande av yttrande, skola bestridas av sökanden enligt de närmare föreskrifter, som kommerskollegium meddelar.

I övrigt innehåller departementsförslaget i huvudsak blott straff- och förverkandebestämmelser samt föreskrifter om den ordning, i vilken besvär skola anföras. Straffbestämmelserna ha skärpts i vissa avseenden i förhållande till gällande rätt. I anslutning till vad de sakkunniga förordnat och i överensstämmelse med förslaget till vapenförordning ingår sålunda fängelsestraff i straffskalan för vissa brott.

Hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition inhämta riksdagens yttrande över det inom handelsdepartementet utarbetade förslaget till förordning om explosiva varor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Gustaf Gyllenhaal.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Propositionen	1
Förslag till förordning om explosiva varor	3
Utdrag av statsrådsprotokollet för den 1 april 1949	22
<i>Inledning</i>	22
<i>Huvuddragen av bestämmelserna om explosiva varor</i>	24
Gällande förordning	24
De sakkunnigas förslag	25
Remissyttrandena	26
Departementschefen	28
<i>Särskilda frågor</i>	30
Sprängämnesinspektionens ställning	30
Förordningens tillämpningsområde och indelningen av de explosiva varorna ..	32
Tillverkning av explosiva varor	39
Förpackning och märkning	48
Handel med explosiva varor	49
Innehav, förvärv och förvaring	52
Transport av explosiva varor	64
Import av explosiva varor	71
Tillsynen över förordningens efterlevnad m. m.	73
<i>Hemställen</i>	75